

ئەتڵەسی توێکاری لەشی مرۆڤ

کوردی - ئینگلیزی

دانانی

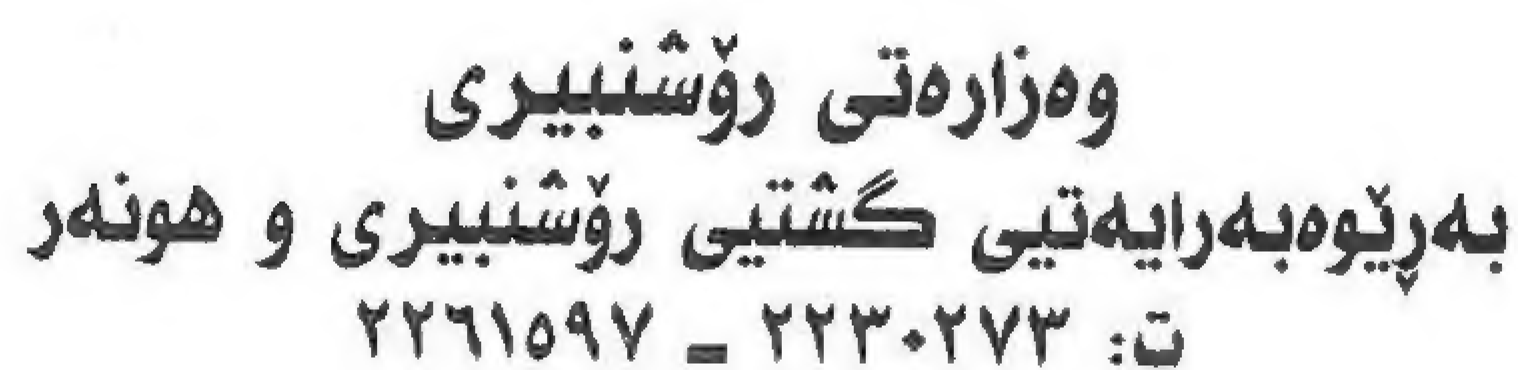
موستەعین لەیلانی

ئەتلەسی توێکاری لەشی مرۆڤ
ATLAS OF THE HUMAN ANATOMY

ئینگلیزی - کرمانجی - سۆرانی

دانانی

موستەعین لەیلانی

وەزارەتی رۆشنبیری

بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی رۆشنبیری و هونەر

ت: ٢٢٣٠٢٧٣ ـ ٢٢٦١٥٩٧

- کتێب : ئەتلەسنی توێکاری لەشی مرۆڤ
- زنجیرەی کتێب : ١٧٥
- نووسەر : موستەعین لەیلانی
- چاپ : یەکەم
- ژمارەی سپاردن بەکتێبخانەی نیشتمانیی کوردستان : (٣٣٢) ساڵی ٢٠٠٤
- هونەرکاری بەرگ: ئاسۆ خالد

هونەرکاری ناوەڕۆک : جەلیل محەمەد

- سەرپەرشتی چاپ : محەمەد سەعید
- چاپ : بەڕێوەبەرایەتیی چاپخانەی رۆشنبیری/ هەولێر
- تیراژ : ١٠٠٠ دانە
- نرخ : ٧٥٠دینار

پێشەکی

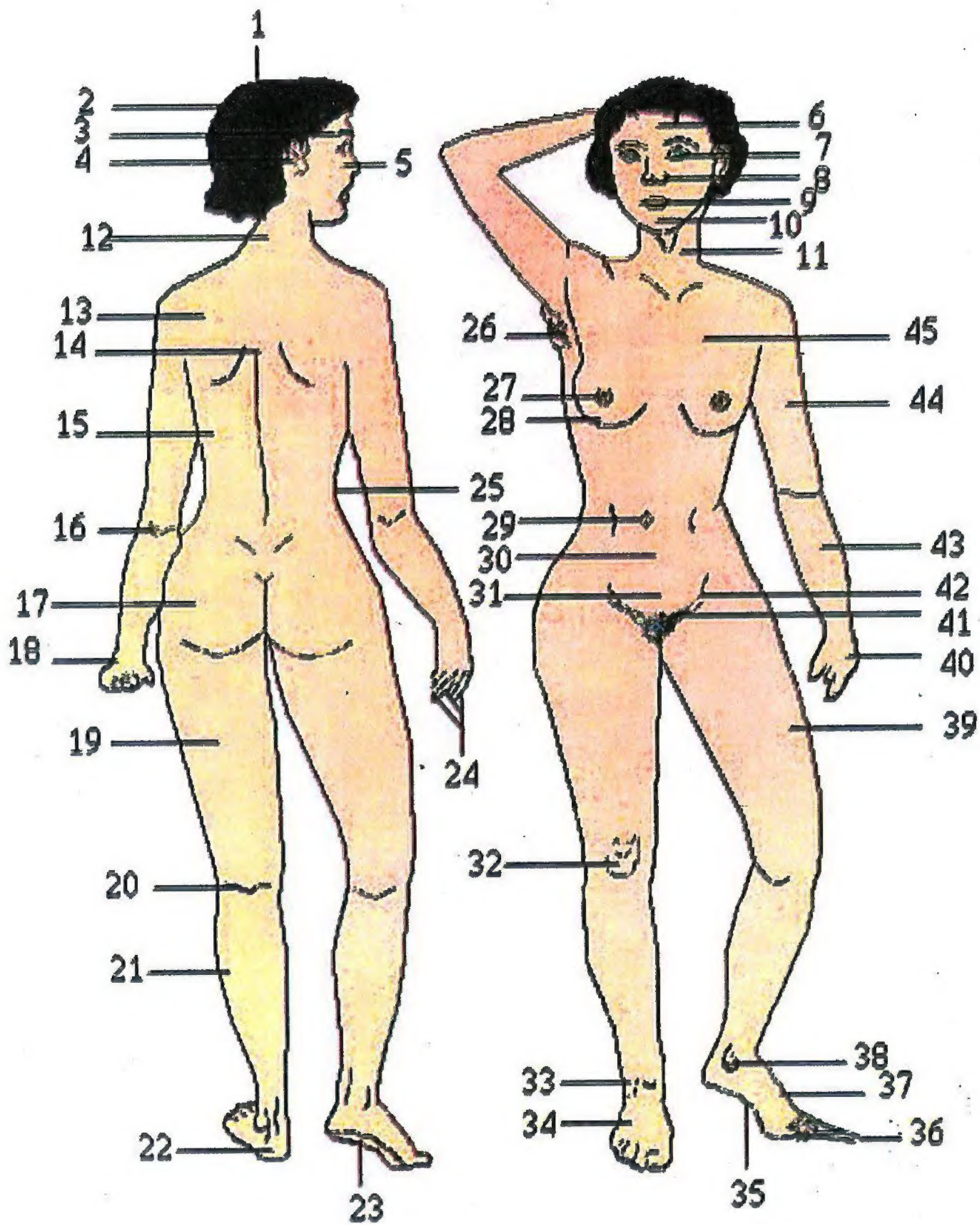
زانست بوارێکی زۆر فراوانە و هەموو لایەنی جۆراوجۆری ژیانی گرتۆتەوە و هەموو کاتێک لە پێشکەوتندایە بە تایبەتی لە نیوەی سەدەی ڕابردوودا پێشکەوتنێکی زۆری بە خۆیەوە بینیوە. گەشەکردنی زمان ڕۆڵێکی مەزنی هەیە و کلیلی ئەو پێشکەوتنەیە و هەروەها زمان هۆیەکی گرنگە بۆ ناسینی نەتەوە. بەڵام مەرجی پێشکەوتن ئازادی و سەر بەخۆیی یە. بە داخەوە نەتەوەکەمان تائیستاش ژێر دەستە ماوەتەوە و ئەوەش کاریگەرییەکی وەهای کردۆتە سەر کەلتووری زمانە شرینەکەمان کە دەرفەتێکی وەهای بۆ نەڕەخساوە و چاوی بە گەشەکردن نەکەوتووە. ئەم ڕاستییەش کاتێ بۆ مرۆڤی کورد دەردەکەوێ کە تێکەڵی هەر جۆرە زانستێک دەبێت تووشی گیروگرفت و کەموو کوری زمانی زکماکی دەبێت کە ئەوەش کاریگەرییەکی زۆر دەکاتە سەر تێگەیشتن لەو بوارەدا، چونکە مرۆڤی کورد بە زمانی دایکی خۆی وشەی هاوتای نیە بۆ ئەو وشە بێگانانە. خۆم تووشی ئەو کێشەیە بووم لە چەند بوارێکدا بە هۆی کارەکەمەوە وەک وەرگێڕێک بۆ نموونە لە بواری زانستی توێکاری چونکە تا ئێستا فەرهەنگێکی توێکاری فراوانم بەر چاو نەکەوتووە. بۆیە من لە لای خۆمەوە بریاری ئەوەمدا کە بوارێک هەڵبژێرم و کۆششی بەرەو پێش بردنی تێدا بکەم . ئەو بوارەش بواری زانستی پزیشکی بوو، بەڵام لەبەرئەوەی ئەو بوارەش زۆر لایانی ترو چەندەها لق و پۆپی تری لێدەبێتەوە بۆیە بریارمدا تەنها کار لە بواری توێکاری (ئەنەتۆمی anatomy) بکەم . جا هیوادارم هەڵبژاردنەکەم سوود بەخش بێت . هەوڵی ئەوەم داوە کە بە زانستیانە کارەکەم ئەنجام بدەم لە سەر ئەم فەرهەنگە تا لە زۆربەی ئاستەکانی خوێندن ، خوێندکاران سوودی لێ وەربگرن وەک پلەی ناوەندی و ئامادەیی و زانکۆ و دانیشگای پزیشکیدا. هیوادارم بەم فەرهەنگەم بەردێکم لە بناغەی کۆشکی زمانی کوردی دانابێ و بەشێکی کەمی لەو کەلێنە گەورەیەی کەموو کوری زمانە شرینەکەمان پرکردبێتەوە و هەروەها ببێتە سەرچاوەیەکی بەنرخ و ڕووناک بۆ فەرهەنگێکی فراوانترو باشتر. ئەم فەرهەنگە بە زمانی سویدی ئامادەیە بۆ چاپ کردن و بە زمانی ئەڵمانیش ئێستا لە وەرگێڕاندایە .

موستەعین لەیلانی
یۆنشۆپینگ - سوێد
٢٠٠٠

ئەتلەسی تویکاری لەشی مرۆڤ

ATLAS OF THEQ HUMAN ANATOMY

THE HUMAN BODY	PERAÇÊŊ LAŞÊ MIROV YÊN DERVE	لەشی مرۆڤ
1- vertex , crown of head, top of the head	1- tasa serî, toqeser tepika serî, kuluvank, tepa serî	١ـ تەوقەسەر ، تەپڵەسەر
2- hair	2- por, qij, pirç	٢ـ موو ، پرچ ، قژ ، پۆڕ
3- eyebrow	3- birî, birh, brû	٣ـ برۆ ، ئەبرۆ
4- ear	4- guh	٤ـ گوێ
5- cheek	5- dêm, lam, gona	٥ ـ گۆنا ، کوڵم ، رروومەت
6- forehead	6- enî, navçav	٦ـ ناوچەوان ، تەوێڵ ، توێڵ
7- eye	7- çav, çaw, çeşim	٧ـ چاو ، چاڤ ، چەشم
8- nose	8- difin, kepû, bêvil, lût, poz	٨ – لووت ، کەپوو
9- mouth	9- dev, dem, zar	٩ـ دەم ، دەڤ ، زار
10- chin	10- çene, erzîng	١٠ـ چەناکە ، چەنە ، ئەرزینگ ،
11- neck	11- stû, esto	١١ـ مل ، ئەستۆ ، گەردن
12- nape	12- zîper, çema stû	١٢ـ پشت مل ، زیپەڕ ، کیپەڕە
13- shoulder	13- paşmil, pî	١٣ـ دەفەی شان ، شان
14- upper part of the back	14- navmil, navqolinc navpî, navşan	١٤ـ ناو شان
15- back	15- pişt	١٥ـ پشت
16- elbow	16- enîşk	١٦ـ ئەنیشک ، قوڕناسک
17- buttocks, seat	17- gurmik, simt, kumax	١٧ـ پاشەڵ ، لاقوون ، سمت
18- wrist	18- bazinê dest, qevdika dest	١٨ـ مەچەک ، بازندەی دەست جومگەی نێوان باسک و دەست
19- thigh	19- ran, hêt	١٩ـ ڕان
20- hamstring	20- binçok, binjinû	٢٠ـ بن چۆک ، پشتی ئەژنۆ
21- calf	21- paq	٢١ـ پووز ، نەرمایی قاچ ، بەلەک
22- heel	22- panî, pajine	٢٢ـ پاژنە ، پاشپانی
23- sole	23- jêr pê	٢٣ـ ژێرپێ ، بنی پێ
24- finger	24- tiliyên dest, engost, pêçî dest	٢٤ـ پەنجەی دەست ، ئەنگوست قامک

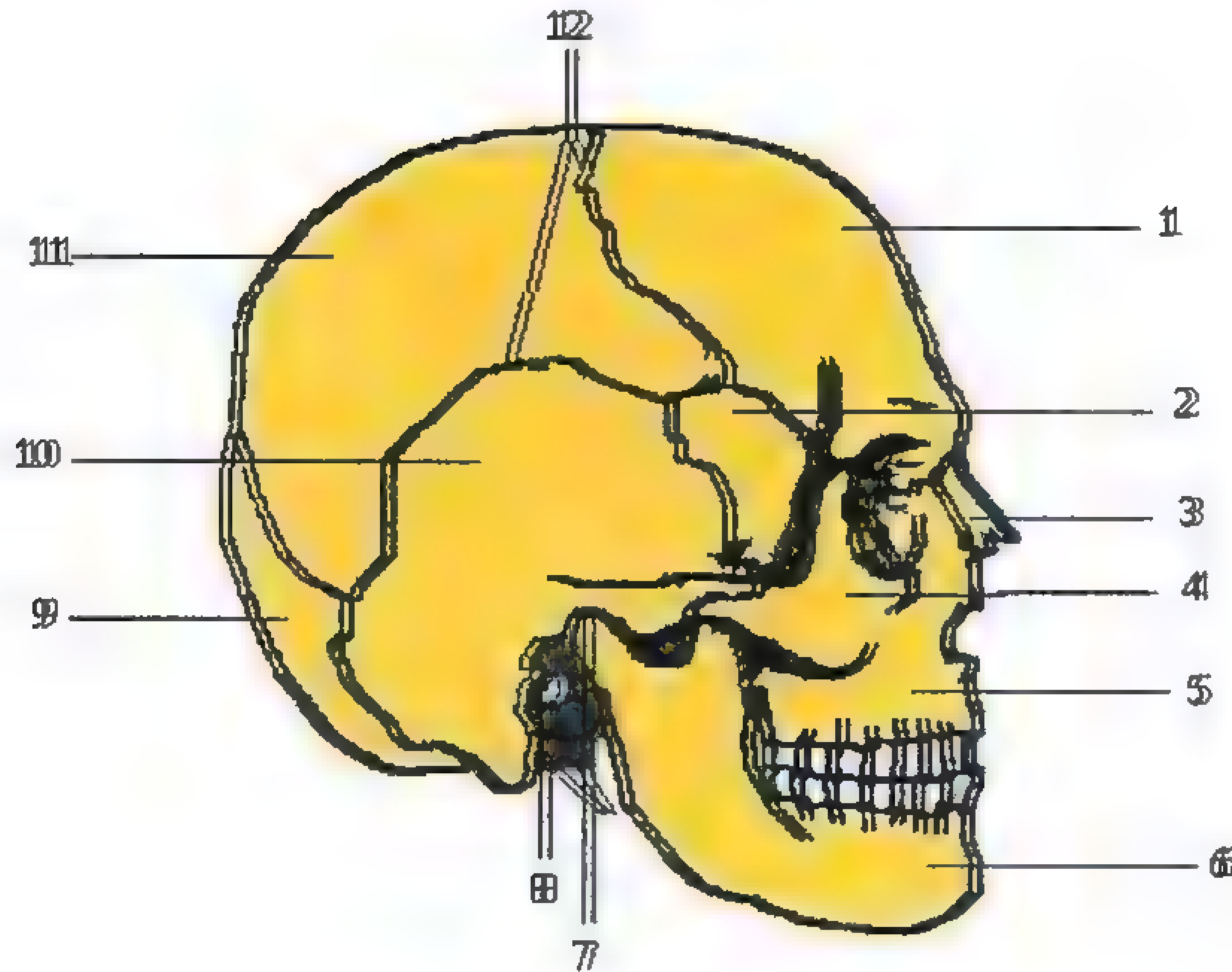

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45

25- waist	25- navteng, nawqed, kemer	٢٥ـ کەمەر ، ناوقەد
26- armpit	26- binçeng, binkefş	٢٦ـ بن باڵ ، بن باخەڵ ، بن هەنگڵ
27- nipple	27-gupika memkê, ser-memik	٢٧ـ سەرگۆی مەمک ، گۆی مەمک
28- breast	28- memik, çiçik	٢٨ـ مەمک ، چیچک
29- navel	29- qavik, nawik,	٢٩ـ ناوک ، ناڤک
30- belly	30- til, zik	٣٠ـ سک ، زگ
31- pubic region	31- binzik, zikê piçûk	٣١ـ ناوچەی بەر، بەر موسڵدان
32- knee	32- çok, ejno, jinû	٣٢ـ چۆک ، ئەژنۆ ، زرانی
33- ankle joint	33- zenda pê, bazenda pê	٣٣ـ جومگەی نێوان لاق و پێ ، زەندا پێ ، بازندا پێ ، قولەپێ ، قاپە ڕەقە، جوومگەی گۆزینگ
34- instep	34- piştpê	٣٤ـ بان پێ ، رووی پێ ، پشتی پێ
35- sole of the foot	35- kefa pê, hevêsa pê	٣٥ـ کەوانەی پێ ، چاڵایی پێ
36- toe	36- pêçî pê	٣٦ـ پەنچەکانی پێ ، ئەنگوستی پێ
37- foot	37- pê, qac	٣٧ـ پێ ، پا ، قاچ
38- ankle	38- gûzik, gozeng	٣٨ـ قاپی پێ ، گۆزەک ، گۆزەنگ
39- thigh	39- ran, hêt	٣٩ـ ڕان
40- hand	40- dest	٤٠ـ دەست
41- pubic hair	41- rûv, berzik	٤١ـ مووی بەر ، تووکەبەر
42- groin	42- berran, binran	٤٢ـ بن ڕان ، نێوانی ڕان و سک، تەرۆک
43- forearm	43- bask, zend	٤٣ـ باسک
44- upper arm	44- pîl, bazû	٤٤ـ بازوو ، قۆل ، باڵ
45- chest	45- sîng	٤٥ـ سنگ ، سنگ و مەمک

SKULL

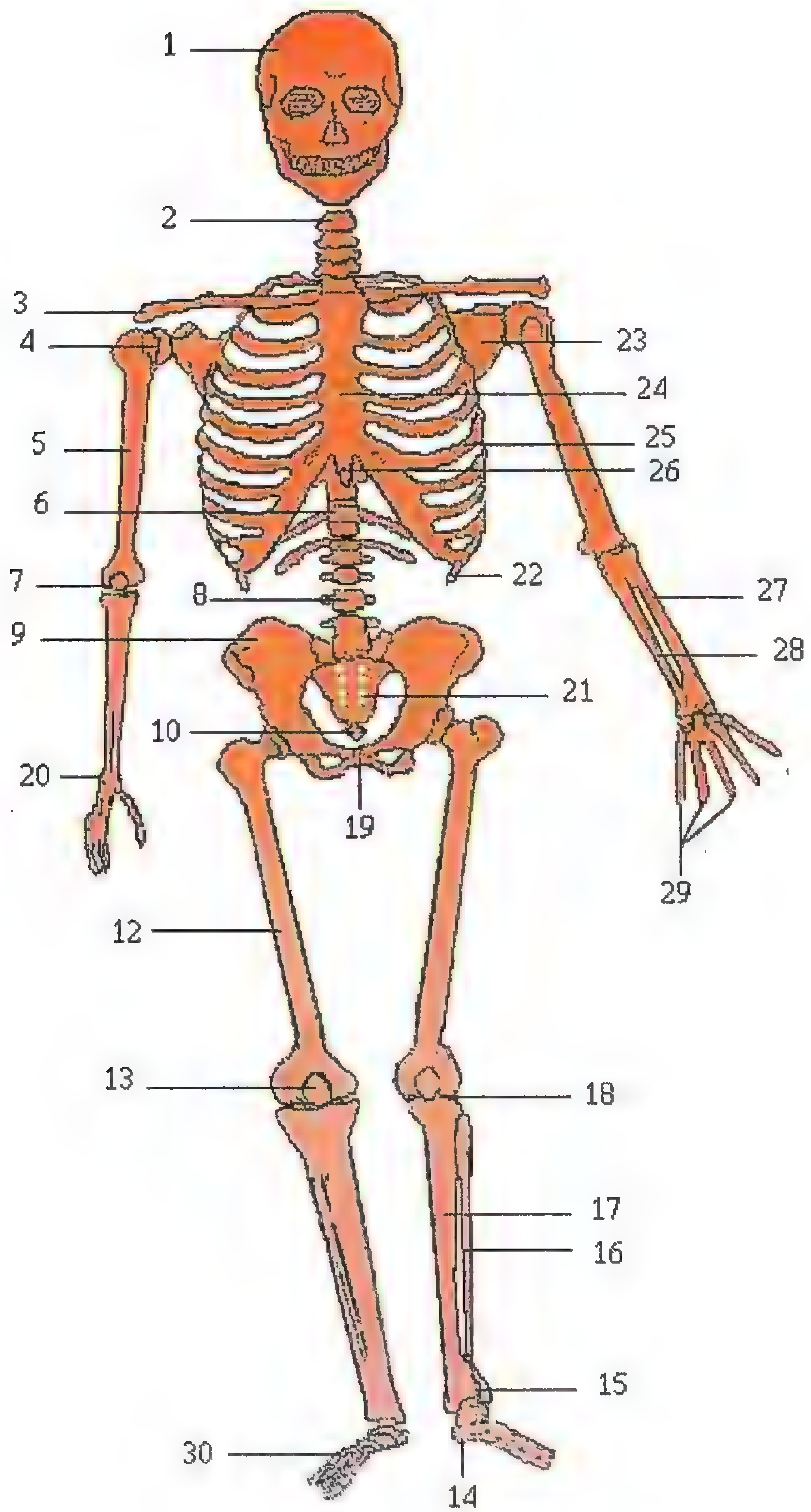
KILOX

کەللە سەر

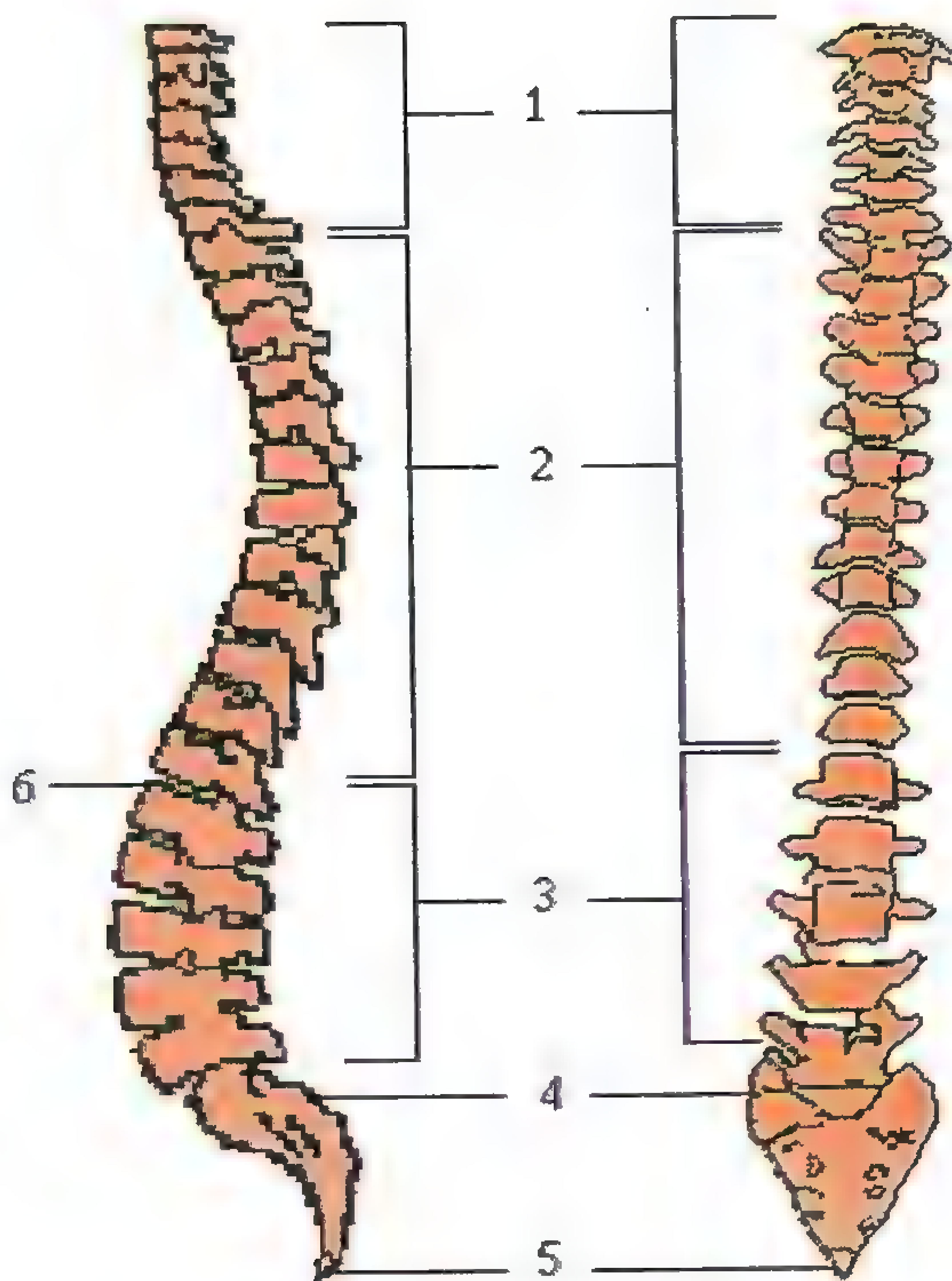

English	Kurmancî	کوردی
1- frontal bone	1- hestiyê eniyê, textikê eniyê	١- ئێسکی تەوێڵ ، ناوچەوانە ئێسک ئێسکی ئەنیە
2- sphenoid bone	2- hestiyê cênîkê	٢- ئێسکی بێژنگی ، ستوونکا دفنێ
3- nasal bone	3- hestiyê difnê, poz, lût	٣-ئێسکی لووت ، ئێسکی کەپوو
4- cheek bone	4- hestiyê hinarikê	٤- ئێسکی کوڵم ، ڕوومەتە ئێسک
5- upper jaw bone	5- hestiyê çena jorîn, lama jorî	٥- ئێسکی شەویلگەی سەرەوە
6- lower jaw bone	6- hestiyê çena jêrîn, lama jêrî	٦- ئێسکی شەویلگەی خوارەوە
7- mandibular joint	7- karêj	٧- جومگە، کاجیرە ، کاگێرە ، کاژێر جمگەی شەویلگەی خوارەوە
8- external auditory meatus	8- kerrika guh	٨- کونە گوێی دەرەوە
9- occipital bone	9- hestiyê patikê	٩- ئێسکی دوایی (پشت سەر)
10- temporal bone	10- hestiyê beleguhê	١٠- ئێسکی لاجانگ
11- parietal bone	11- hestiyê tatî, tasa serî	١١- ئێسکی دیواری ، ئێسکی تاتی، ئێسکی لاسەر
12- sutures	12- girçika nevbizwên	١٢- جمگە نەبزێوەکان، درزەکانی کەللەی سەر

SKELETON	QERQÛDE, SKELET	ئێسکە پەیکەر
1- skull	1- kilox	١ـ کەللەی سەر ، کلۆخ ، کەللە
2- cervical vertebrae	2- movikên stû	٢ـ بڕبڕەی مل
3- clavicle	3- pirika mil	٣ـ ئێسکی چەڵەمە ، چاکڵە ، خەمازە
4- shoulder joint	4- girçika milî	٤ـ جمگەی شان
5- humerus	5- hestiyê milî, lûla bazû	٥ـ ئێسکی بەوش ، ئێسکی بازوو
6- thoracic vertebrae	6- movikên piştê	٦ـ بڕبڕەی سنگ
7- elbow joint	7- girçika enîşkê	٧ـ جمگەی ئانیشک
8- lumbar vertebare	8- movikên mazmazkê, movikên keleke	٨ـ بڕبڕەی کەلەکە
9- hip bone	9- hestiyê qorikê, hestiyê kemaxê	٩ـ کلۆت ، ئێسکی کەمەر، ئێسکی نێک
10- coccyx bone	10- kilêjî, hestiyê boçikê	١٠ـ ئێسکی کلێنچکە، کلێنجە
11- carpal bones	11- hestiyên bazinê dest	١١ـ ئێسکەکانی مەچەک
12- femur	12- hestiyê ran	١٢ـ ئێسکی ران
13- kneecap	13- kab, kotka çokê keşka çokê, serçok, serjinû	١٣ـ کڵاوەی ئەژنۆ ، کاسەی ئەژنۆ
14- heel bone	14- hestiyê paniyê	١٤ـ ئێسکی پاژنە
15- tarsal bones	15- hestiyên bazinê pê	١٥ـ بازەندەی پێ، ئێسکەکانی پێ
16- splint bone	16- lûlaqa zirav	١٦ـ تەڵەزمە ، لوولاقی زراف
17- shin bone	17- lûlaqa stûr, gîtik,	١٧ـ قامیشە ، لوولاقی ئەستوور
18- knee joint	18- girçika çokê	١٨ـ جمگەی ئەژنۆ
19- pubic bone	19- hestiyê rûv	١٩ـ ئێسکی بەرموسڵدان
20- hip joint	20- girçika ran	٢٠ـ جمگەی کەمەر ، جمگەی سمت، جمگەی نێک
21- sacrum	21- hestiyên kortîxê	٢١ـ سێ بەندە ، کۆرتیخ
22- falseribs	22- parsûyên kurt, zireparsû	٢٢ـ پەراسووە بەرەڵاکان ، زرە پەراسوو ، کورتە پەراسوو
23- shoulder blade	23- bêrok, pîl, şepîlk, kelkelok	٢٣– دەفەی شان، پەڕەی شان
24- breast bone	24- depê sîng	٢٤ـ ئێسکی کۆڵەی سنگ
25- rib	25- parsû	٢٥ـ پەراسوو
26- xiphoid process	26- nûka depê sîngê	٢٦ـ نووکی کۆڵەی سنگ
27- radius	27- lulezenda stûr	٢٧ـ زەندی ئەستور
28- ulna	28- lulezenda zirav	٢٨ـ کەوەرە ، زەندی زراف
29- phalanges	29- hestiyên tiliyan	٢٩ـ ئێسکەکانی پەنجەی دەست
30- metatarsal bones	30- hestiyên şeyê pê	٣٠ـ ئێسکەکانی شانەی پێ

1
2
3
4
23
24
5
25
26
6
7
22
27
8
9
28
21
10
20
19
29
12
13
18
17
16
15
30
14

VERTEBRAL COLUMN | STÛNKA PIŞTÊ | بربڕەكانی پشت

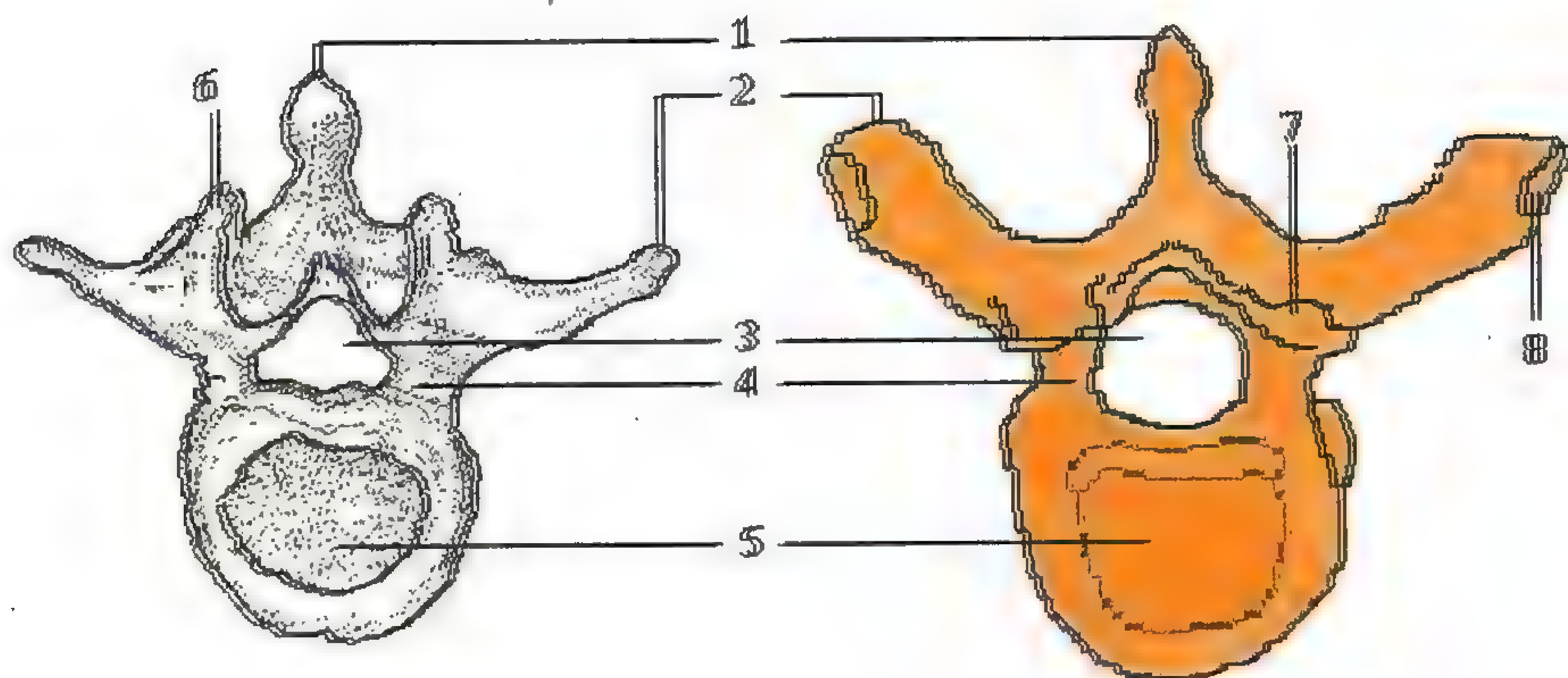

1- cervical vertebrae	1- movikên stû	١- بربڕەكانی مل
2- thoracic vertebrae	2- movikên sîngê	٢- بربڕەكانی سنگ
3- lumbar vertebrae	3- movikên mazmazkê	٣- بربڕەكانی كەلەكە
4- sacrum bone	4- hestiyê kortîxê	٤- سێ بەندە ، كۆرتیخ
5- coccyx bone	5- kilêjî, hestiyê boçikê	٥- كلێنچكە ، كلێژیی
6- intervertebral disc	6- kerînoka nav movikan	٦- كركراگەی نێوان بربڕەكان

THORACIC & LUMBAR VERTEBRAS

MOVIKÊN SÎNGÊ Û MOVIKÊN MAMAZKÊ

برمیەکی سنگ و برمیەکی کەلەکە

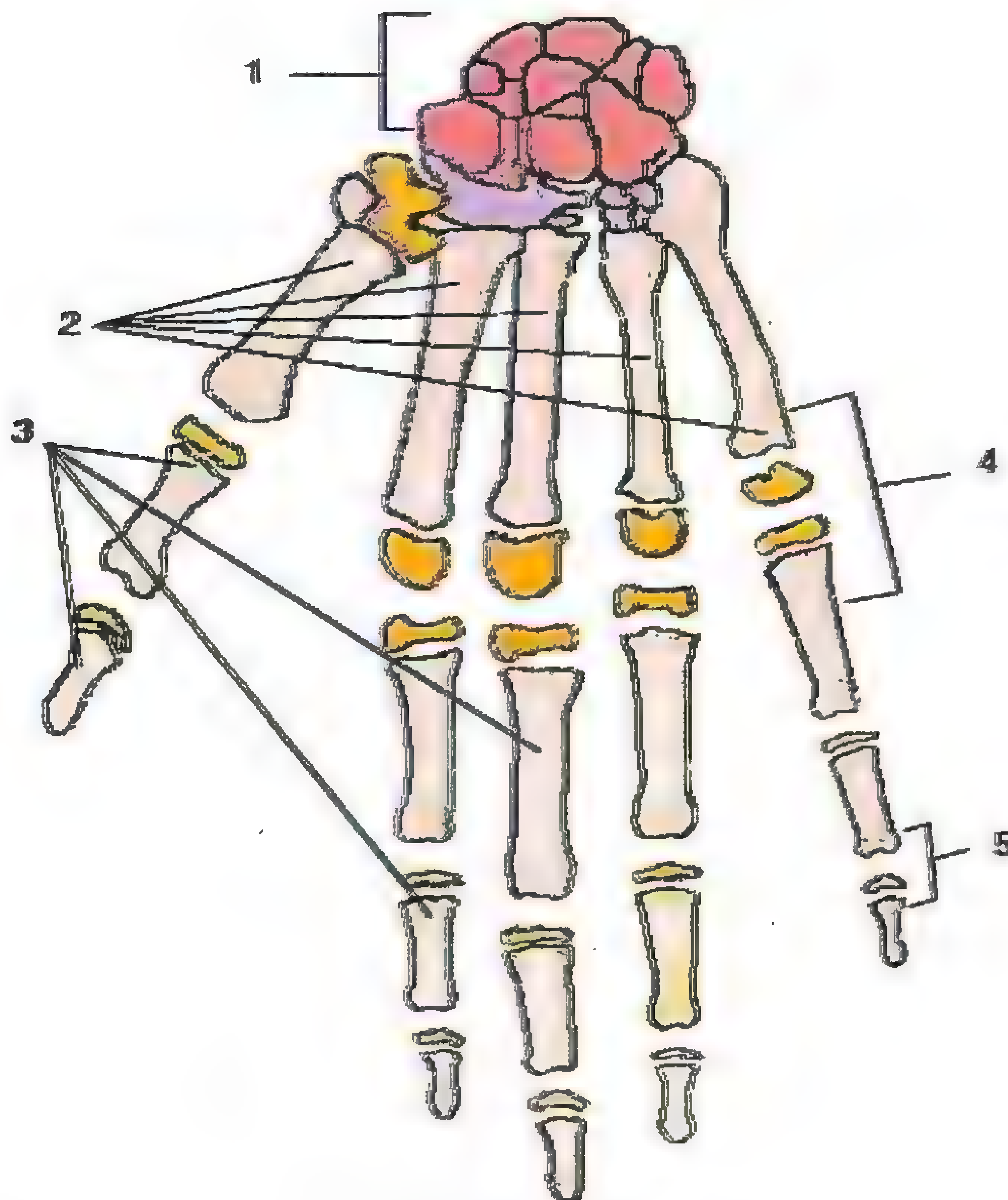

1- spinous process	1- dirkenûk	١ـ درکە نووک
2- transverse process	2- panenûk	٢ـ پانە نووک
3- vertebral foramen	3- valahiya movikê	٣ـ درکە بۆشایی ، بۆ شایی برە
4- vertebral arch	4- kevana movikê	٤ـ کەوانەی برە
5- vertebral body	5- laşê movikê	٥ـ تەنی برە ، لەشی برە
6- superior articular process	6- cûmgandine nûkî serewe	٦ـ جومگاندنە نووکی سەرەوە
7- mammillary process	7- cûmgandine nûk	٧ـ جومگاندنە نووک
8- facet for tubercle of rib	8- rûyî cûmgey parsû	٨ـ قۆرتی جوومگەی پەراسوو

HAND BONES

HESTIYÊN DEST

ئێسکەکانی دەست

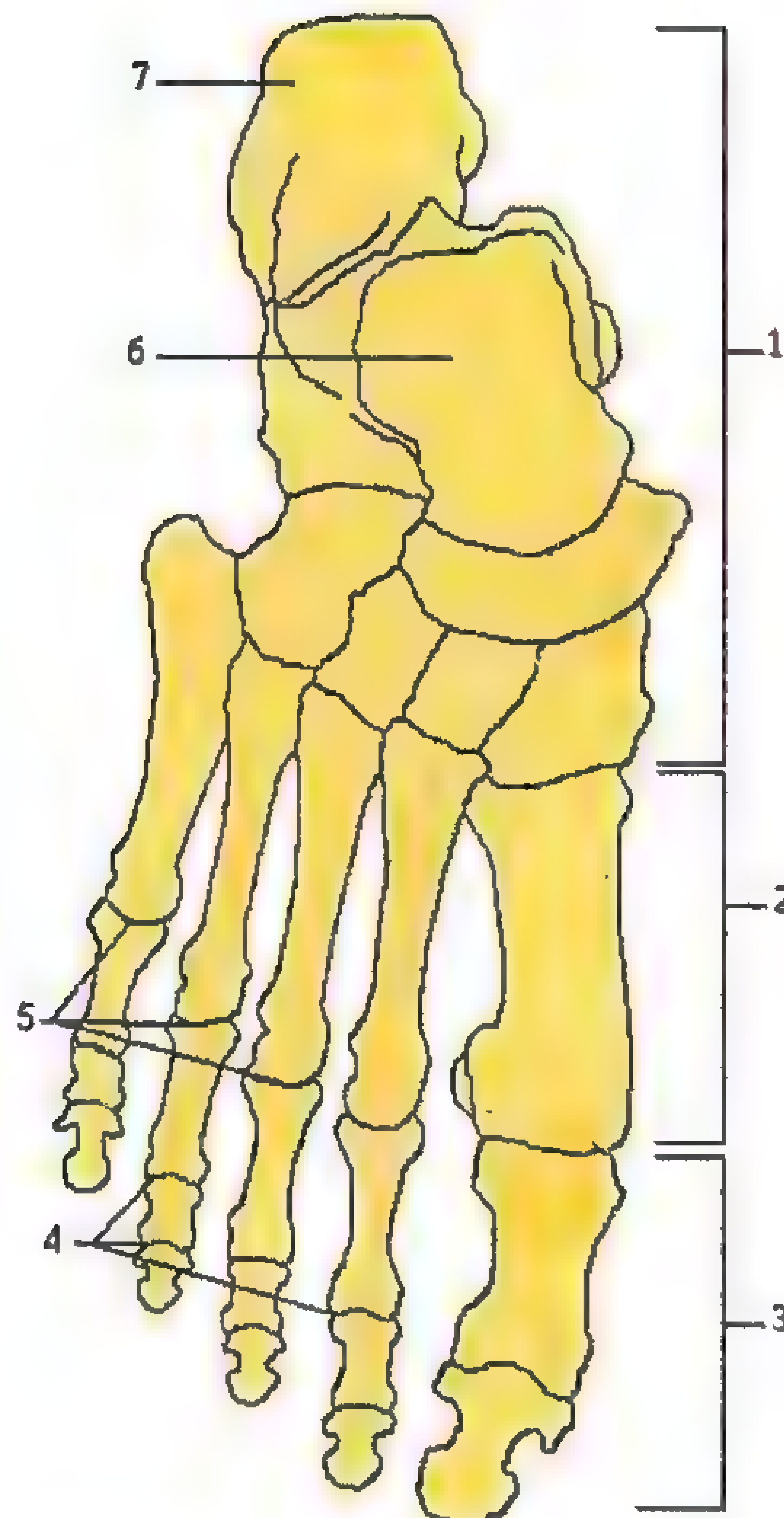

1- carpal bones
2- metacarpal bones
3- phalanges
4- metacarpophalageal joint
5- inter phalangeal joint

1- hestiyên bazinê dest
2- hestiyên şeyê dest
3- hêstyên tiliyan
4- girçika navbeyna şeyê dest û hestiyê tiliyan
5- girçika tiliyan

١ـ ئێسکەکانی مەچەک
٢ـ ئێسکەکانی شانەی دەست
٣ـ ئێسکەکانی پەنجەکان
٤ـ جوومگەی نێوان شانەی دەست و ئێسکەکانی پەنجەکان
٥ـ جمگەی پەنجە

FOOT BONES	HÊSTKÊ PÊ	ئێسکەکانی پێ

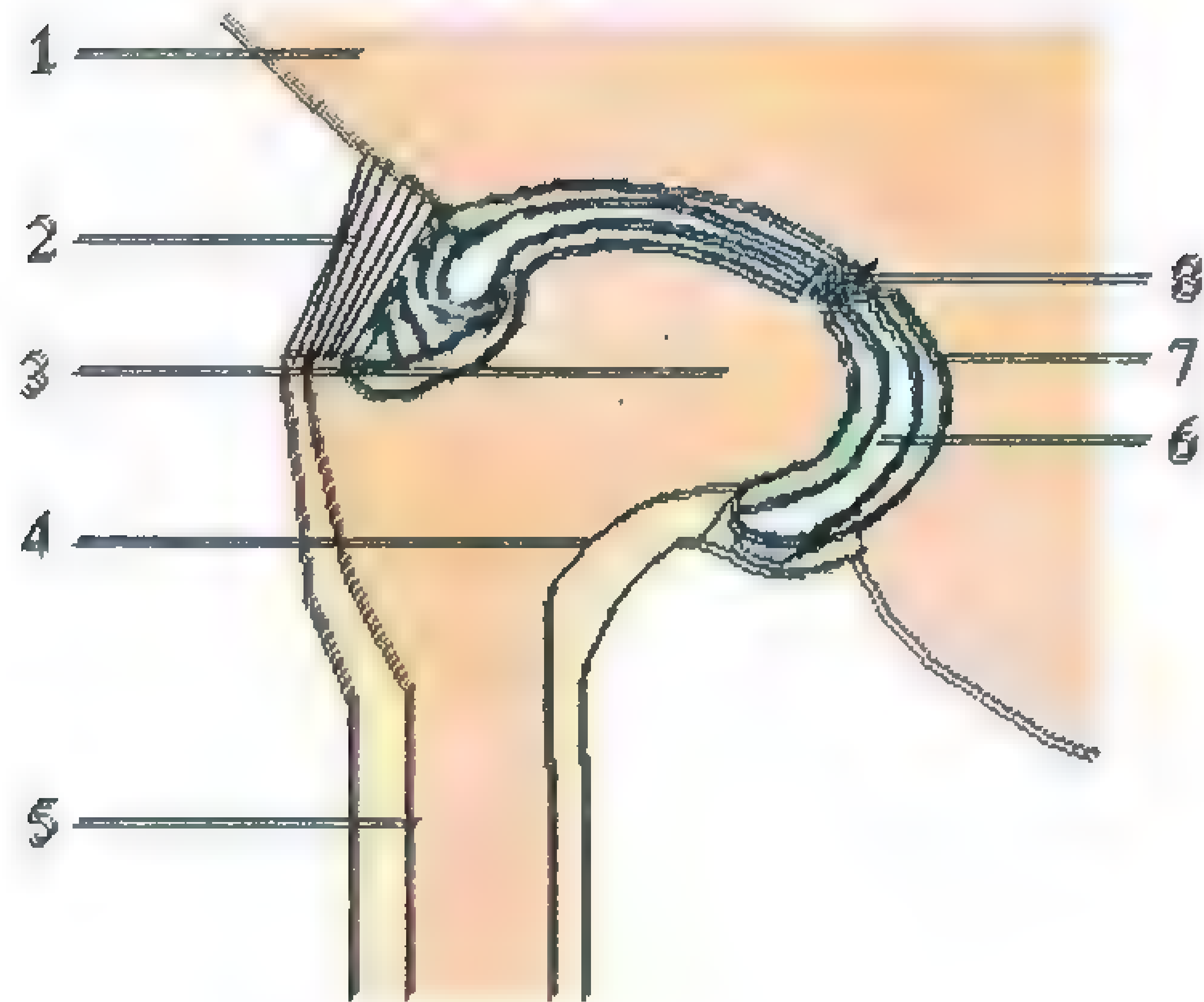

1- tarsal bones	1- hestiyên bazinê pê	١ـ ئێسکەکانی قولەپێ
2- metatarsal bones	2- hestiyên şeyê pê	٢ـ ئێسکەکانی شانەی پێ
3- phalanges of foot	3- hestiyên pêçiyan pê	٣ـ پلە پەنجەکانی پێ ، ئێسکەکانی پەنجەی پێ
4- interphalangeal joint of toe	4- girçika pêçiya pê	٤ـ جمگەکانی پەنجەی پێ
5- metatarsophalangeal joint	5- girçika nabeyna şeyê pê û hestiyên pêçiyan pê	٥ـ جمگەکانی ناوەندی شانە و پەنجەکانی پێ
6- trochlea of talus	6- serê hestiyê bazinê pê	٦ـ سەرە ئێسکی قولەپێ کە دەچێتە ناو جمگەی قولەپێ وە
7- calcaneum, heel bone	7- hestiyê paniyê	٧ـ ئێسکی پاژنە

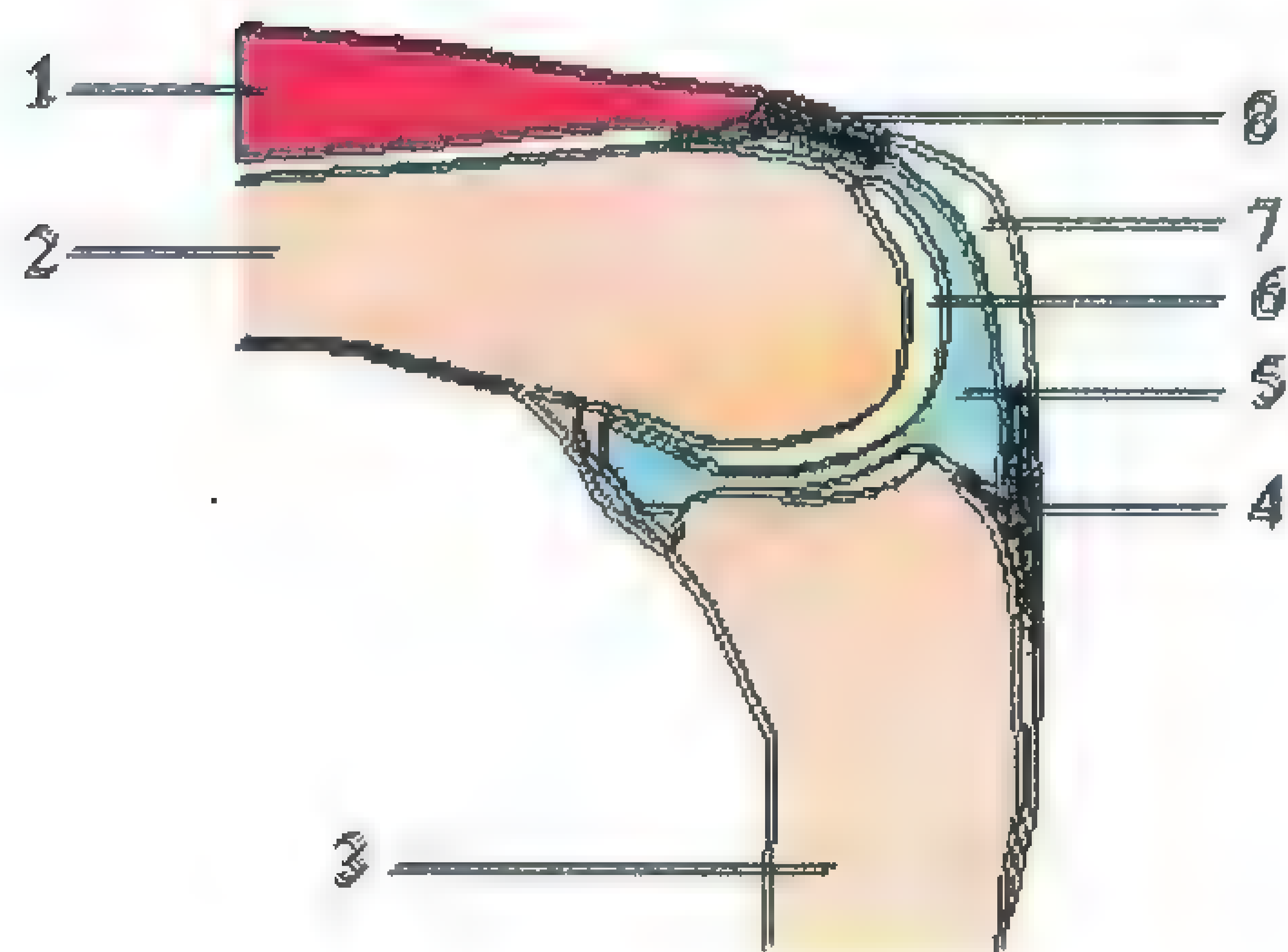
HIP JOINT	GIRIÇKA RAN	جمگەی سمت
1- hip bone	1- hestiyê kemaxê	١- ئێسکی کلۆت، ئێسکی نێک
2- ilio-femoral lig	2- besterê derve	٢- بەستەری سەرووی جمگە
3- head of femur	3- serê hestiya ran	٣- سەری ئێسکی ڕان
4- neck of femur	4- stûwê hestiyê ran	٤- ملی ئێسکی ڕان
5- femur	5- hestiyê ran	٥- ئێسکی ڕان
6- acetabular fossa	6- tûrê girçika hestiyê kemaxê	٦- قۆرتی جوومگەی لە ئێسکی نێک
7- joint cartilage	7- birînoka girçikê	٧- کرکراگەی جمگە
8- lig of head of femur	8- besterê hundur	٨- بەستەر خوارووی جمگە

KNEE JOINT	GIRÇIKA ÇOK	جمگەی ئەژنۆ
1- quardriceps femoris muscle	1- masûlkên ran	١- ماسوولکەی پێشەوەی ڕان، ماسولکەی چوار سەر
2- femur bone	2- hestiyê ran	٢- ئێسکی ڕان
3- tibia bone	3- lûlaqa stûr	٣- ئێسکی قامیشە
4- deep infrapatellar Bursa	4- besterên serçokê	٤- بەستەری (ژێ) کلاوەی ئەژنۆ (کاسەی ئەژنۆ)
5- joint capsule	5- tûrê girçikê	٥- توورەگەی جمگە
6- cartilage joint	6- birînoka girçikê	٦- کرکراگە
7- patella	7- serçok	٧- کاسەی ئەژنۆ
8- ligamentum patellae	8- besterên serçokê	٨- بەستەر (ژێ) کاسەی ئەژنۆ (کلاوەی)

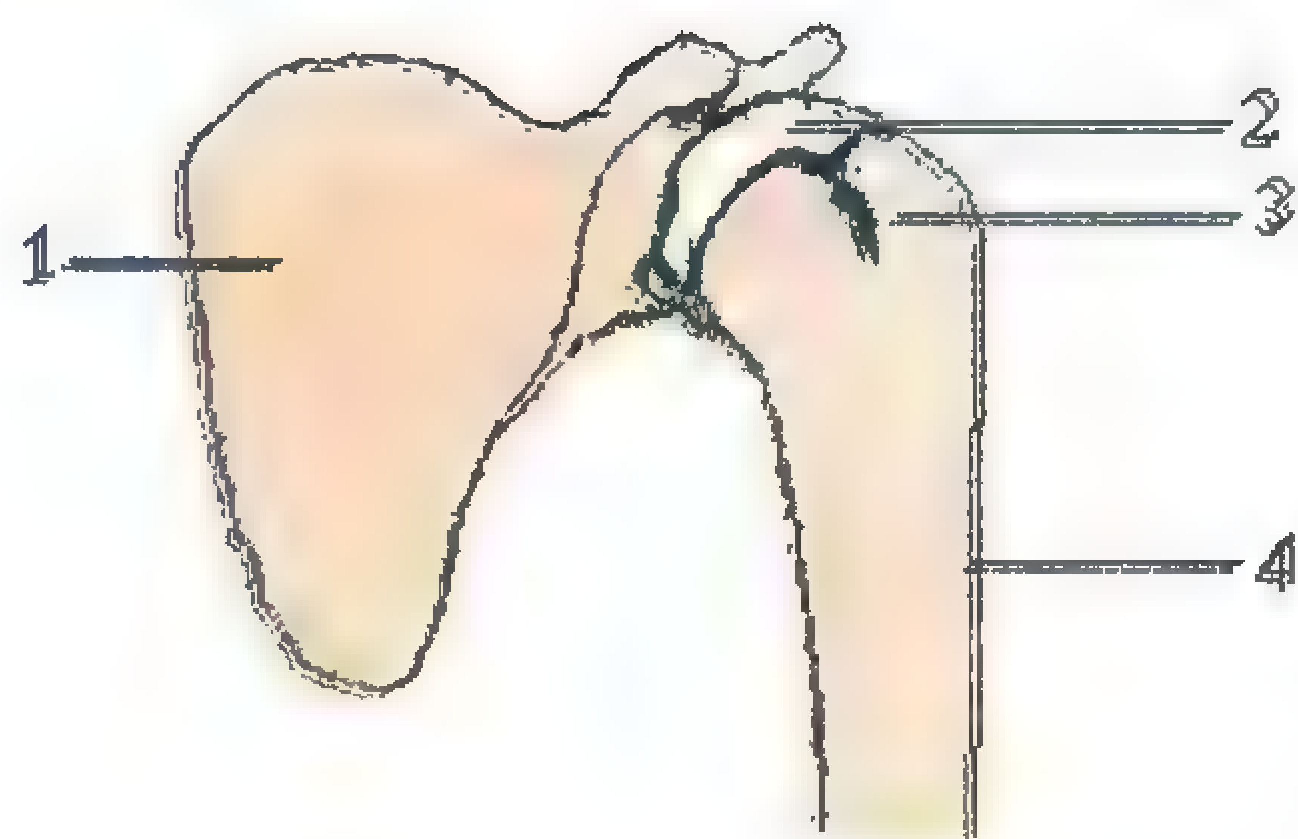
SHOULDER JOINT	GIRÇIKA MIL	جمگەی شان
1- shoulder blade	1- mil, bêrok	١- دەفەی شان، پەڕەی شان
2- joint capsule	2- tûrê girçikê	٢- قەپێلیکی جوومگە، کەپسولی جوومگە
3- head of humerus	3- serê lûla bazû	٣- سەری ئێسکی بازوو
4- humerus bone	4- hestiyê lûlabazû	٤- ئێسکی بازوو

1
2
3
4
5
8
7
6

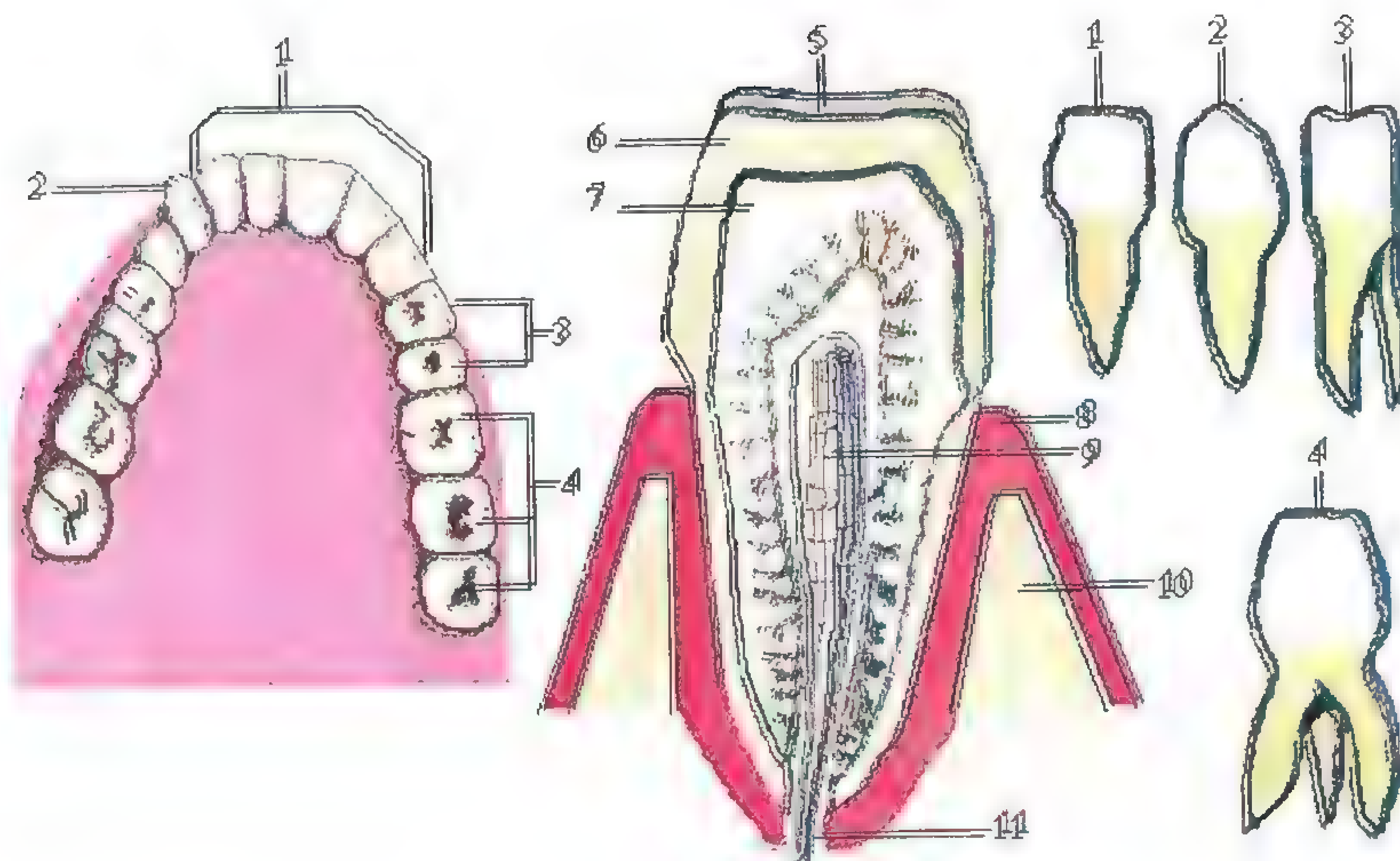

1
2
3
8
7
6
5
4

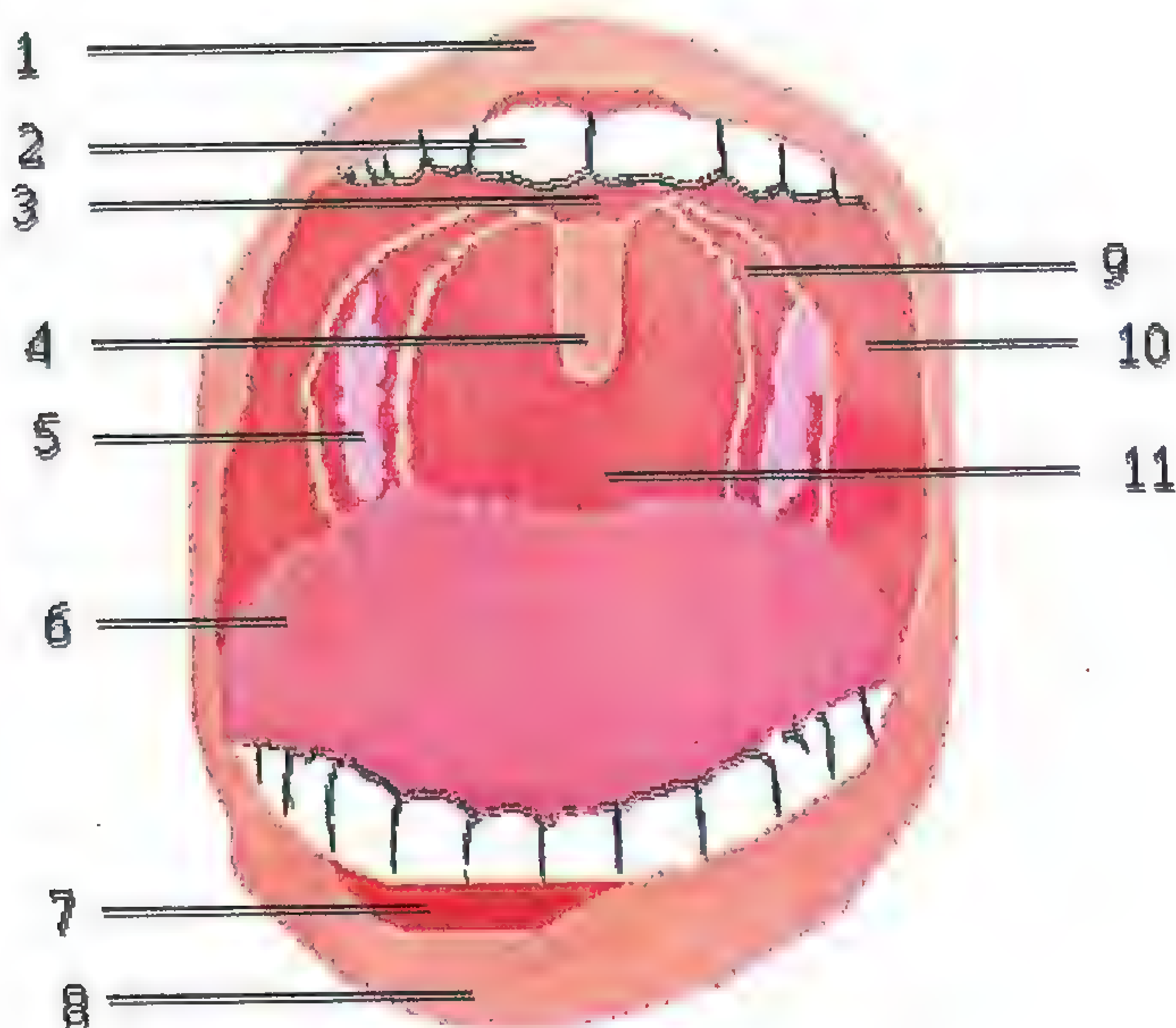
1
2
3
4

TEETH	DIRAN, DIDAN	ددان

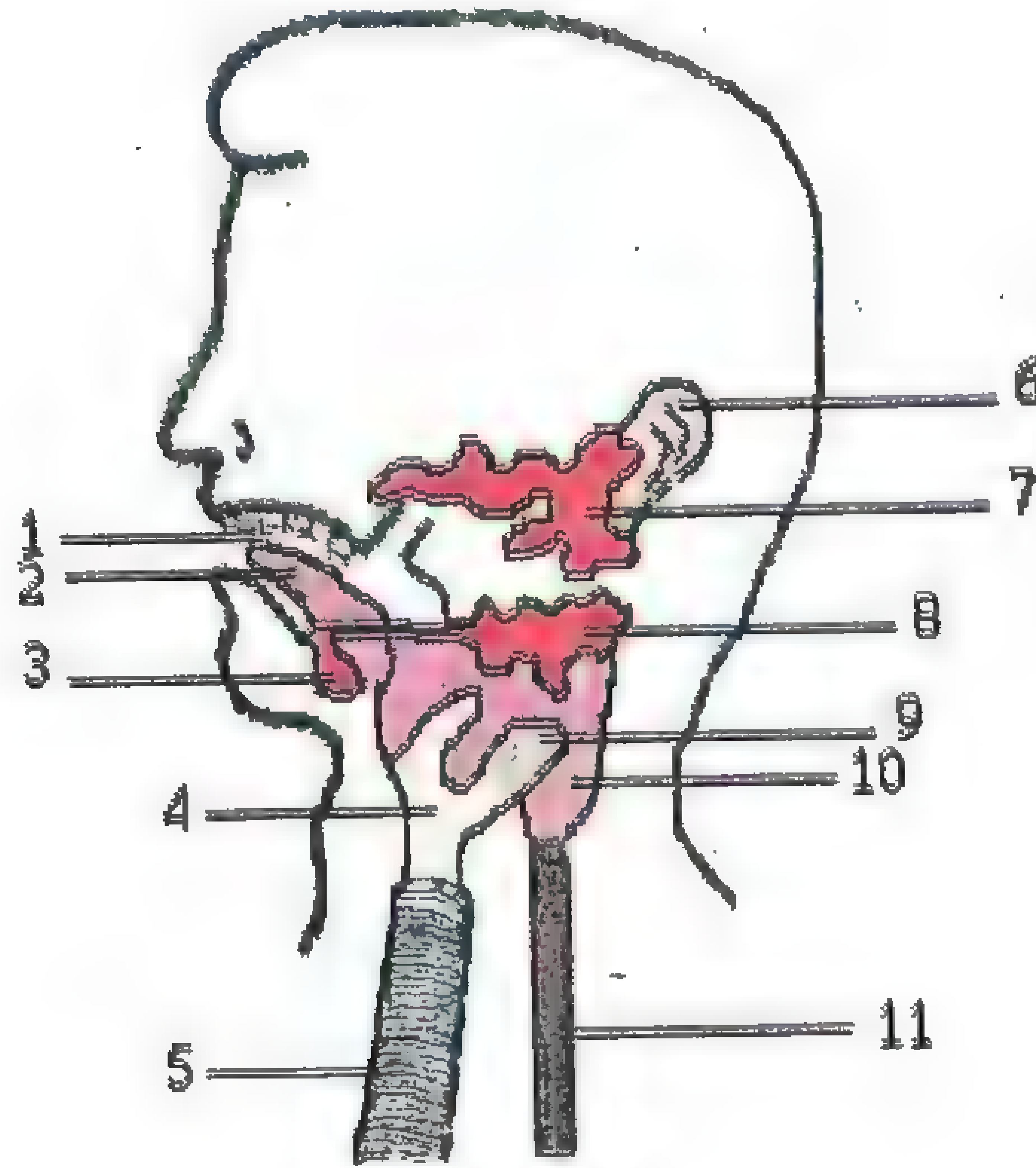
1- incisor teeth	1- diranên pêşîn, befşik	١- برەڕ ، ددانەکانی پێشەوە
2- canine teeth	2- diranên tûj, qîl	٢- کەڵبە
3- front molar	3- kursiyên pêşî	٣- پێشە خڕێ ، کاکیلەی پێشەوە
4- molars	4- kursiyên paşî	٤- پاشە خڕێ ، کاکیلە دواوە
5- enamel	5- sedefa diran	٥- مینای ددان ، رووکار ، سەدەف
6- crown	6- taca diran	٦- تاجەی ددان
7- dentine	7- aca diran	٧- کرۆک ، ئێسکی ددان
8- gum	8- pidî	٨- پووک ، بێخی ددان، پدوو
9- dental pulp	9- pûka diran	٩- کاکڵ ، کاکڵەی ددان
10- mandible bone	10- hestiyê lamayê	١٠- ئێسکی شەویلگە
11- root of the teeth	11- reha diran	١١- ڕەگی ددان

ORAL CAVITY	DEV Û GEWRÎ	دەم و گەروو

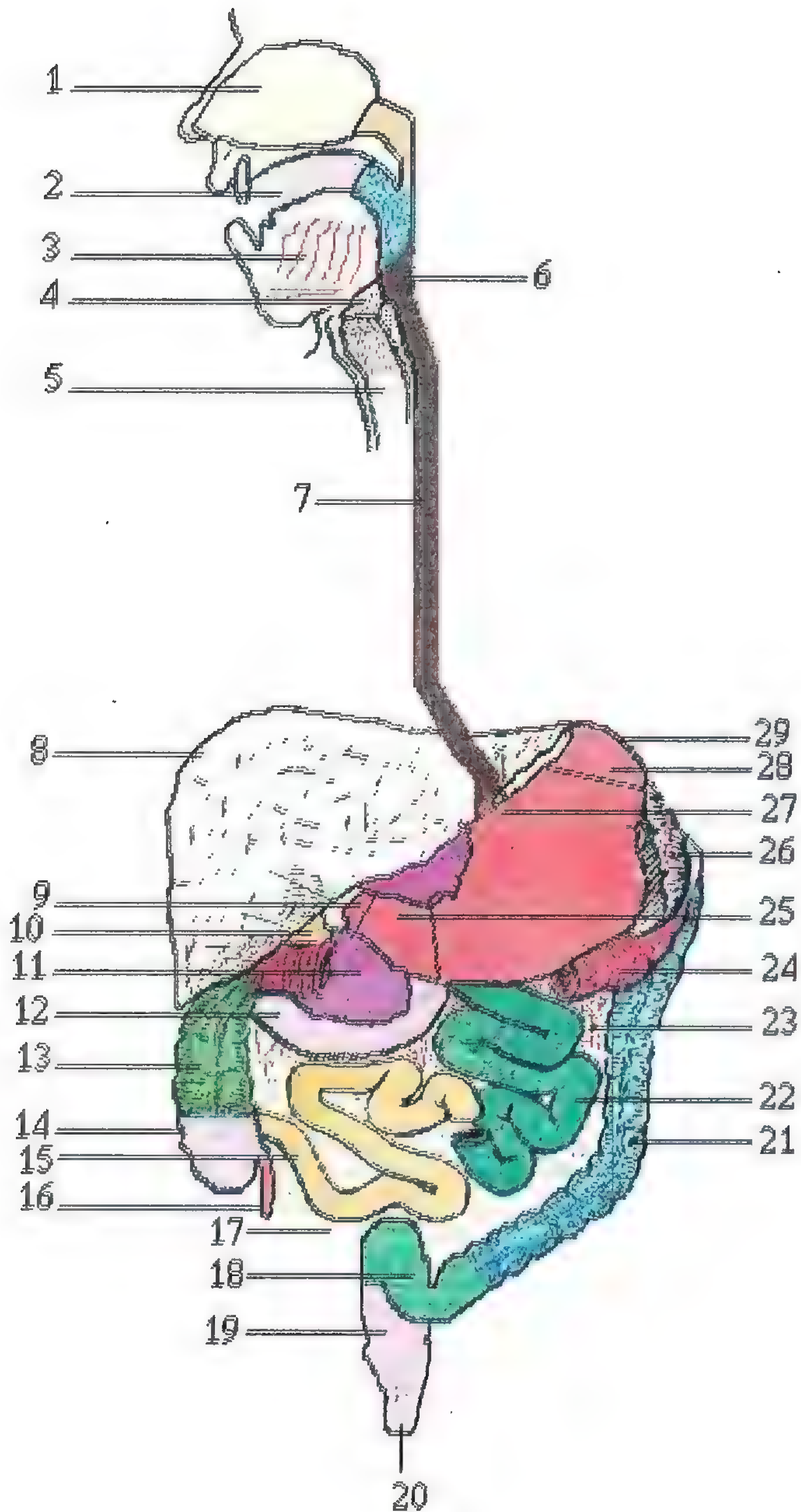
1- upper lip	1- lêva jorîn	١ـ لیوّی سەروو
2- teeth (incisors)	2- diranên pêşîn	٢ـ ددان ، دگان ، دان
3- palate	3- panka dev, melaşû	٣ـ ڕەقەی مەڵاشوو ، پانکا دەڤی
4- uvula	4- zimanok, zimanê biçûk	٤ـ زمانە بچکۆڵە ، کەلا لووچ
5- tonsils	5- gelale, behîvok, alû	٥ـ ئاڵوو ، مرازە ، گڵاڵە
6- tongue	6- ziman	٦ـ زمان
7- gum	7- pidî, pûk	٧ـ بێخی ددان ، پووک
8- lower lip	8- lêva jêrîn	٨ـ لێوی خواروو ، لچ
9- soft palate	9- nermika panîka dev	٩ـ پاشە کەوانەی مەڵاشوو ، بالکێ پاشی
10- hard palate	10- kama dev, panîka dev	١٠ـ پێشە کەوانەی مەڵاشووی ، بالکێ پێشی
11- pharynx	11- hefik	١١ـ گەروو ، ئەوس ، هەڤک

SALIVARY GLANDS — GLAND LÎKÊ / TOŞPIYA LÎKÊ — لیکرژێنەکان (گلاند)

1- mouth cavity	1- valahiya dev	١ـ بۆشایی دەم
2- tongue	2- ziman	٢ـ زمان
3- sublingual salivary gland	3- toşpiya bin ziman	٤ـ لیک ڕژێنی ژێر زمان
4- larynx	4- gewrî	٤ـ قورگ (قوڕقوڕاگەی دەنگ، بەربین)
5- trachea	5- zengilor	٥ـ بۆڕیی هەوا، ئەڵقە کڕکڕاگەیی-یەکان
6- ear	6- guh	٦ـ گوێ
7- parotid salivary gland	7- toşpiya binguh	٧ـ لیک ڕژێنی (گلاند) بن گوێ
8- submaxillory salivary gland	8- toşpiya bin lama	٨ـ لیک ڕژێنی (گلاند) ژێر شەویلگە
9- epiglottis	9- dilkê gerûyê	٩ـ زمانە بچکۆڵە
10- pharynx	10- hefik	١٠ـ گەروو
11- oesophagus	11- sorsorik, soriçk	١١ـ سووریێنچک

DIGESTION SYSTEM	DEZGAHÊ HINDURÎN	کۆئەندامی هەرس
1- nasal cavity	1- valahiya difn, poz	١ـ کونە لووت
2- mouth cavity	2- valahiya dev	٢ـ بۆشایی دەم
3- tongue	3- ziman	٣ـ زمان
4- larynx	4- gewrî	٣ـ قورگ
5- tarchea	5- zengilor	٥ـ بۆڕی هەوا
6- pharynx	6- hefik	٦ـ گەروو ، ئەوس ، قورگ
7- oesophagus	7- sorsorik, sorşik	٧ـ سووریّنچک
8- liver , hepar	8- kezeb reş, mêlak	٨ـ جگەر ، جەرگ
9- pylorus	9- bindevka made, aşik	٩ـ دەرچەی (دەرگەوانە) گەدە
10- gall bladder	10- kîsikê zirav	١٠ـ توورەکەی زراو ، کیسەی زراو
11- pancreas	11- şêlav, pankreas	١١ـ پەنکریاس
12- duodenum	12- donzdetilîk	١٢ـ ڕیخۆڵەی دوانزەگرێ (باریکە)
13- ascending colon	13- zeblota helkêşayî	١٣ـ بەشە بەرزەی ڕیخۆڵە ئەستوورە
14- cecum, caecum	14- rûviya kor	١٤ـ سەرەتای ڕیخۆڵە ئەستوورە
15- ileum	15- rûviya zirav, berik	١٥ـ لووسە ریخۆڵە(باریکە)
16- vermiform appendix	16- rûviya zêde	١٦ـ ڕیخۆڵە کوێرە
17- omentum	17- bez	١٧ـ بەز ، چەوری ، پیو
18- sigmoid colon	18- zeblota badayî	١٨ـ ڕیخۆڵە ئەستوورەی باداو
19- rectum	19- tirtirok, rûviya dawîn	١٩ـ ڕێکە ڕیخۆڵە ، کۆم
20- anus	20- pind, pindil	٢٠ـ دەرچەی کۆم
21- descending colon	21- zeblota dakêşayî	٢١ـ بەشە نزمەی ڕیخۆڵە ئەستوورە
22- jejunum	22- rûviya birçî	٢٢ـ پێچە ڕیخۆڵە (باریکە) ، بەشی سەرەوەی ڕیخۆڵە باریکە
23- mesentery	23- hinavpêç, kinte	٢٣ـ پەردەی ڕیخۆڵە
24- transverse colon	24- zeblota rakêşayî, zeblota berwarkî	٢٤ـ پانە ڕیخۆڵە
25- pyloric part	25- bindevka made, aşik	٢٥ـ دەرگەبەش
26- spleen , lien	26- xalxalk, fatereşk	٢٦ـ سپڵ
27- cardia	27- serdevka made, aşik	٢٧ـ دەرچەی سەر دڵ، دەمی گەدە
28- fnudus of stomach	28- dilebeş	٢٨ـ بەشی سەرەوەی گەدە
29- stomach	29- made, aşik	٢٩ـ گەدە

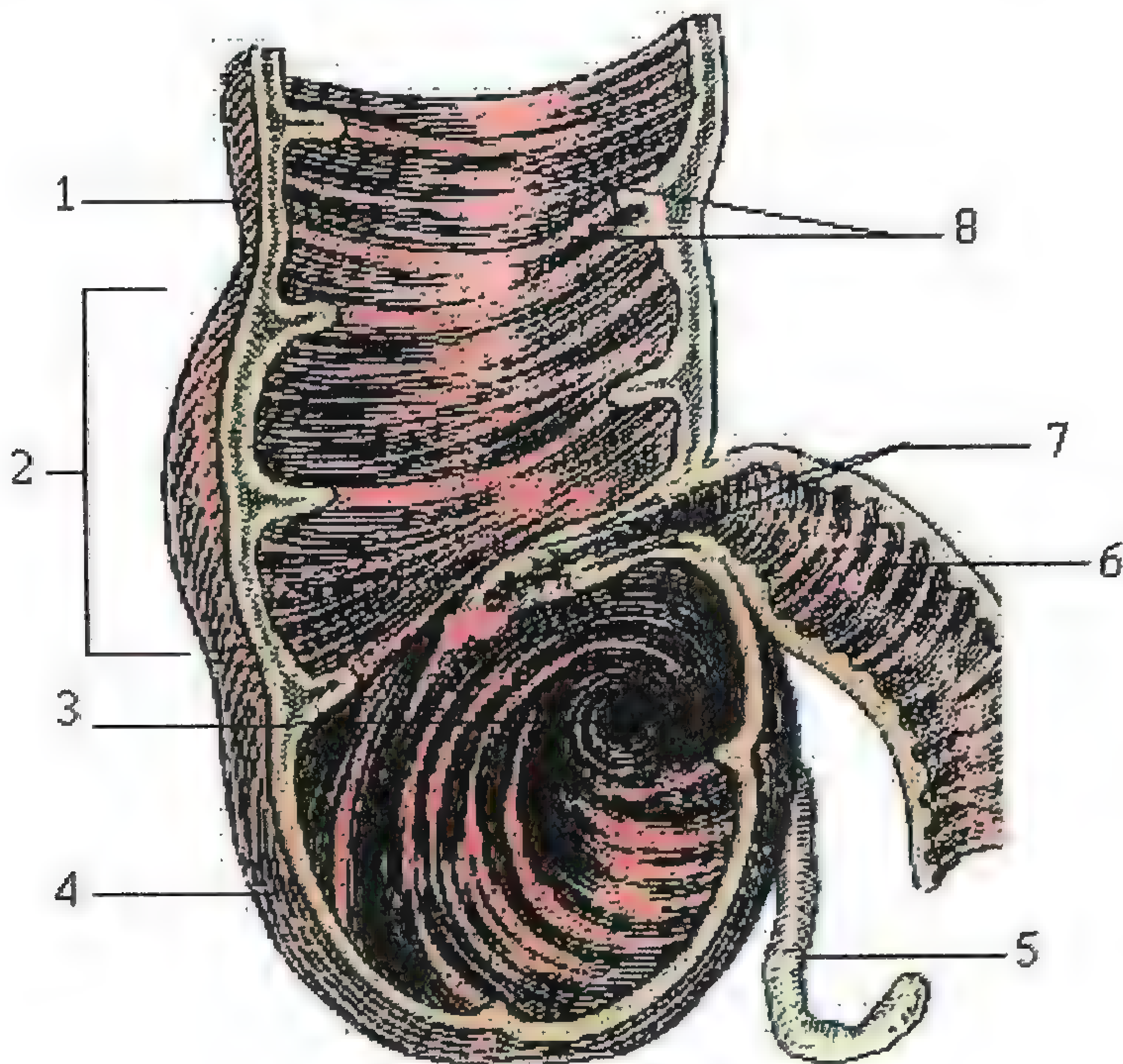

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

LIVER &PANCREAS KEZEB Û ŞÊLAV جگەرو پەنکریاس

1- liver	1- kezeb reş, mêlak	١ـ جگەر ، جەرگ
2- cystic duct	2- coya zirav, kerxa zerdavê	٢ـ جۆگەی زەرداو ، بۆڕی زەرداو
3- (common) bile duct	3- ducoya zirav	٣ـ جۆگەی زەرداوی هاوبەش
4- gall bladder	4- kîsikê zirav, zerdav dank	٤ـ توورەکەی زەرداو ، کیسەی زەرداو
5- pancreatic duct	5- coya şêlavkê	٥ـ جۆگەی پەنکریاس
6- greater duodenal papilla	6- coya zirav û şêlavka hawbeş	٦ـ کونی هاوبەشی جۆگەی زراو و پەنکریاس
7- duodenum	7- donzdetilîk	٧ـ ریخۆڵەی دوانزەگرێ
8- pancreas	8- şêlav, pankreas	٨ـ پەنکریاس
9- inslets of Langer hans	9- gravên Langer- hans	٩ـ دورکەکانی لانگەر هانز
10- common heptic duct	10- coya kezebên hawbeş	١٠ـ جۆگە هاوبەشی جگەر

CECUM & APPENDIX — RÛVIYA KOR — ریخۆڵە کوێرە

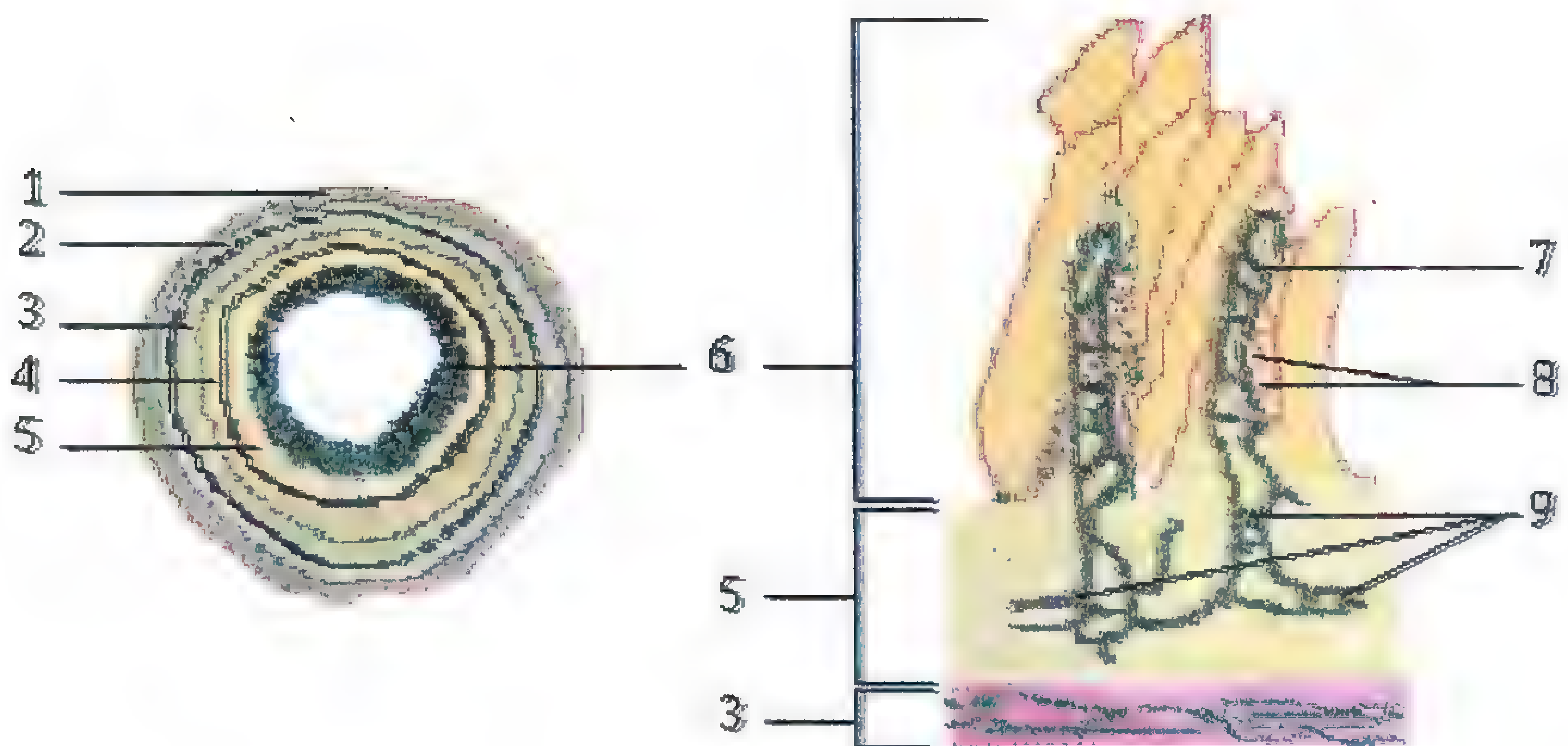

1- ascending colon	1- zeblota hilkêşayî	١- بەرزە ریخۆڵە
2- haustrations of colon	2- pêçên zeblota hilkêşayî	٢- پێچاو پێچی ناوەندی ریخۆڵە کوێرە و بەرزە ریخۆڵە
3- orifice of appendix	3- derçêya rûviya zêde	٣- دەرچەیەک بۆ ریخۆڵە کوێرە
4- cecum	4- rûviya kor	٤- کیسە ریخۆڵە
5- appendix vermiformis	5- rûviya zêde	٥- ریخۆڵە کوێرە
6- ileum	6- rûviya zirav	٦- لووسە (باریکە)ریخۆڵە
7- ileo-caecal orifice & valve	7- derçeya rûviya zirav	٧- دەرچەیەک بۆ لووسە ریخۆڵە (باریکە) دەچێت
8- mucous membrane	8- perdeya lîncê	٨- پەردەی لینج ، لینجە پەردە

THE WALL OF THE SMALL INTESTINE

TEBERGEHEK JI RÛVIYA ZIRAV

تەبرگەیەک لە ریخۆڵە باریکەدا

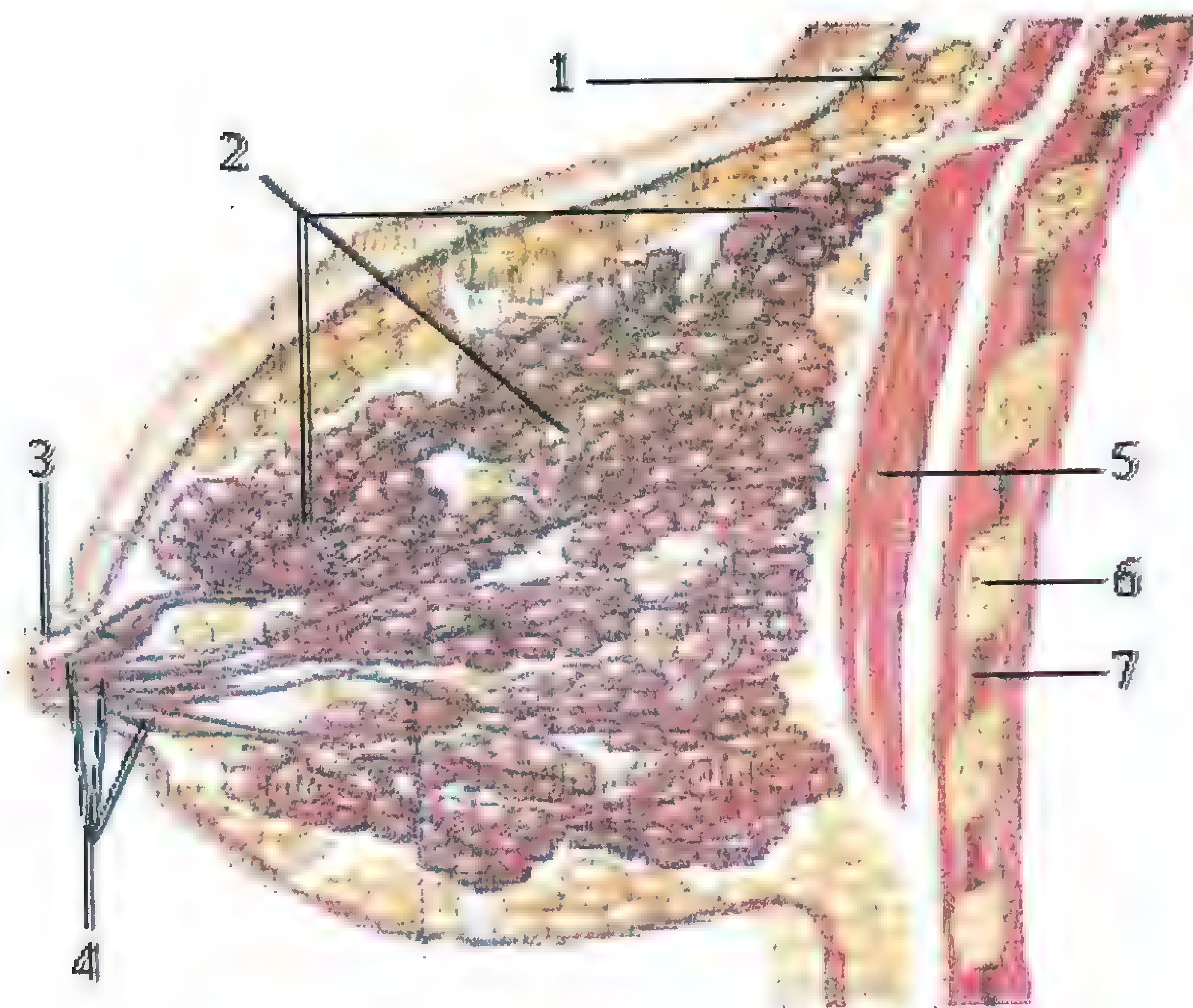

1- serosa
2- circular muscles
3- transverse muscles
4- tela conjunctiva
5- mucous membrane
6- villi
7- lymphatic vessel
8- blood vessels
9- Lymphatic ducts

1- perdeya prîton
2- çîna masûlkeya dirêj
3- çîna masûlkeya pan
4- çîna lînceya jêrîn û tevna mûdemarên xwînê
5- çîna lîncê
6- memîle
7- mûlûleyên limfê
8- mûdemarên xwînê
9- toşpiya limfê

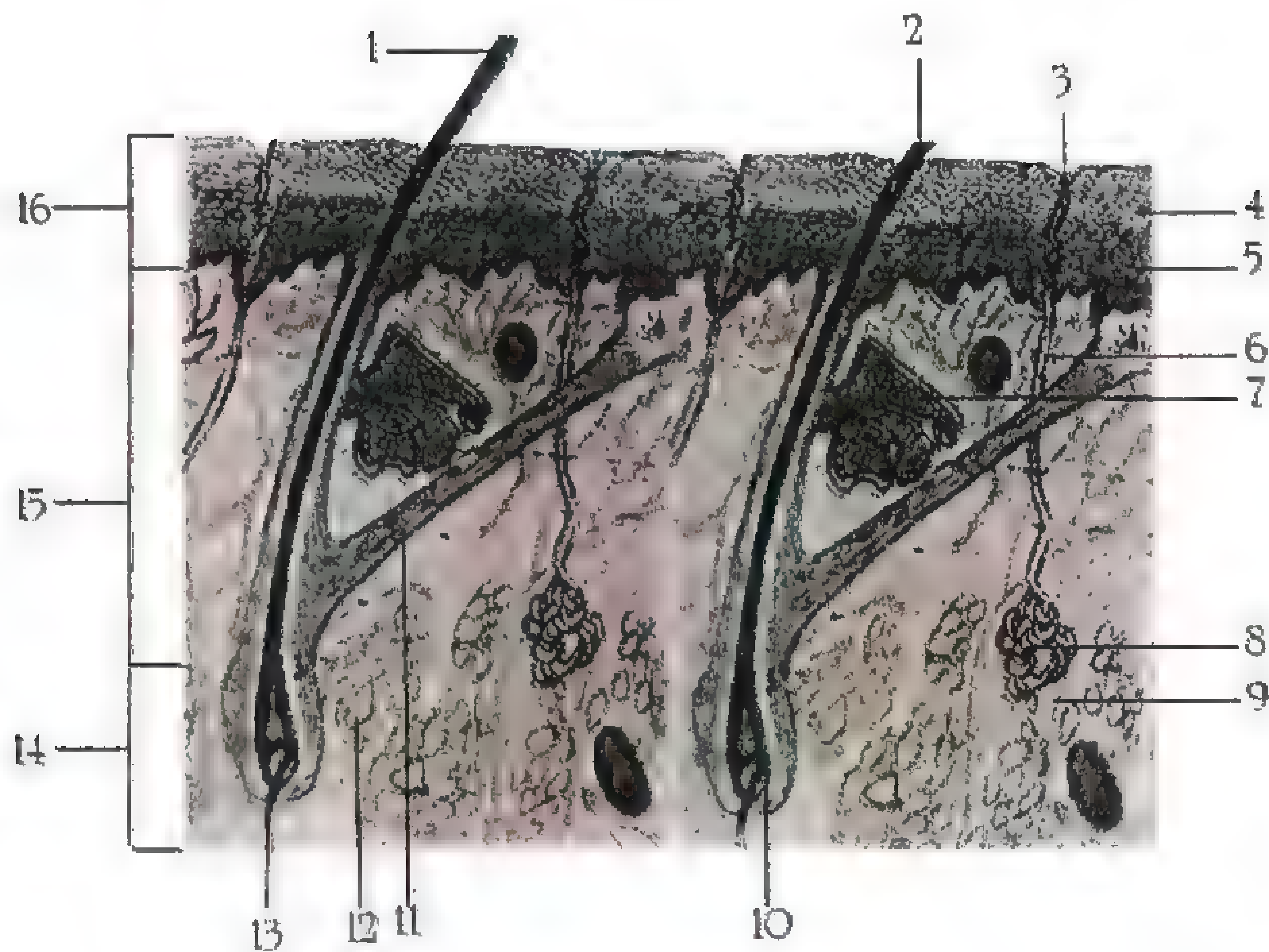
١ـ پەردەی دەرەوەی ریخۆڵە
٢ـ چینە ماسوولکەی بازنەیی
٣ـ ماسوولکە چینی پان
٤ـ ژێر لینجە چین لەگەڵ تەونی موولوولەی خوێن و دەمار
٥ـ لینجە چین
٦ـ مەمیلەکان
٧ـ لیمفە لوولە ، مووڵوولەی لیمف
٨ـ مووڵوولەی خوێن
٩ـ بۆری لیمفی

BREAST MEMIK مەمک

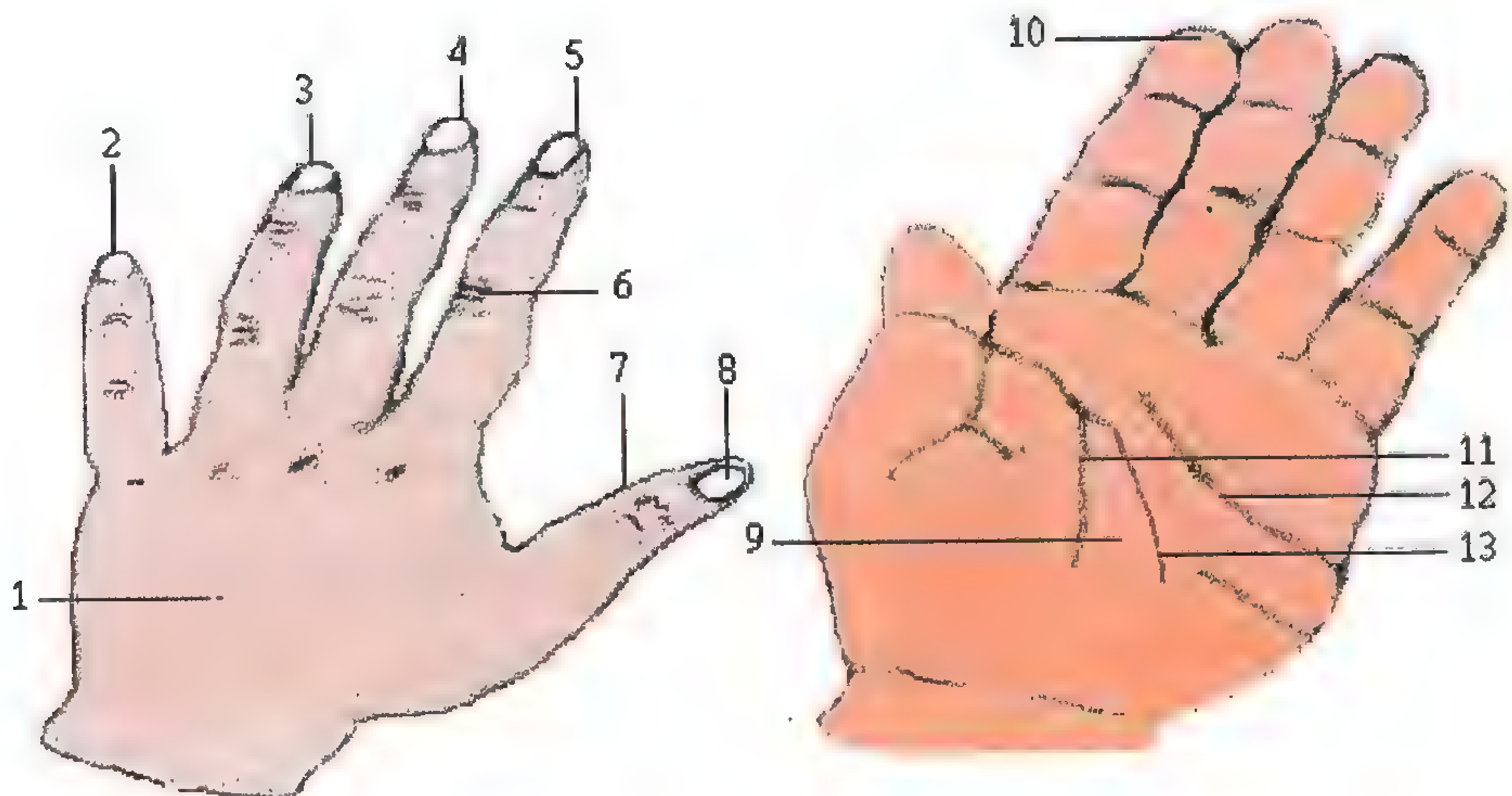

1- mammary adipose body	1- tevana bez	١ـ تەونی بەز ، تەونی چەوری
2- mammary gland	2- toşpiya şîr	٢ـ لووی مەمک ، گلاندی مەمک
3- mammary papilla, nipple	3- gupika memkê	٣ـ سەرگۆی مەمک ، گۆی مەمک
4- lactiferous ducts	4- coyên şîr	٤ـ جۆگەکانی شیر، ڕێڕەوەکانی شیر
5- pectoralis major muscle	5- zîperra (şa masulka sîngê)	٥ـ شا ماسوولکەی سنگ
6- rib , costa	6- parsû	٦ـ پەراسوو
7- intercostal muscle	7- zeblota teniştê	٧ـ ماسوولکەکانی نێوان پەراسووەکان

DERMA	ÇERIMÊ MIROV	پێستی مرۆڤ

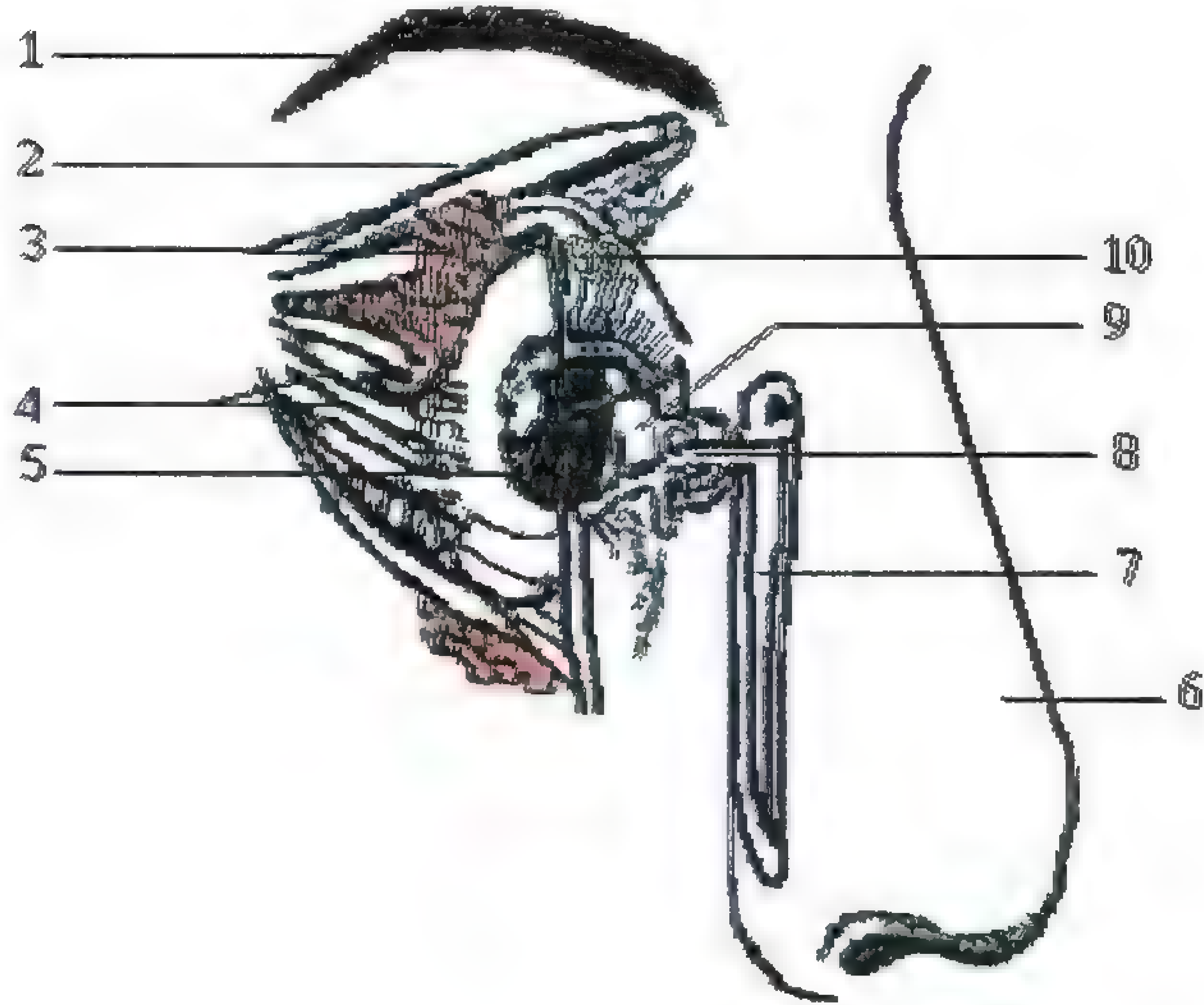

1- hair	1- mû, por	١ـ موو ، تاڵە موو
2- hair - pith	2- navka mûyê	٢ـ ناوکی موو
3- pore of the skin	3- çavka xwêdanê	٣ـ دەرچە جۆگەی ئارەقە
4- horny (dead) layer	4- çînê hişkbû	٤ـ چینی ووشکەڵاتوو
5- stratum germinativum	5- çînê dûrsker	٥ـ چینی دروستکەر
6- sweat gland duct	6- coya xwêdanê	٦ـ جۆگەی ئارەقە رژێن ، بۆری گلاندی ئارەقە
7- Sebaceous gland	7- toşpya bez	٧ـ لووی چەوری ، چەوری یە رژێن ، گلاندی چەوری
8- sweat gland	8- toşpya xwêdanê	٨ـ گلاندی ئارەقە ، لووی ئارەقە
9- blood vessels	9- mûdamara xwînê	٩ـ موولوولەی خوێن
10- hair follicle	10- binika mûyê	١٠ـ سەلکی موو ، پیازوولکە موو
11- hair muscle	11- masûlkeya mûyê	١١ـ ماسوولکەی موو
12- adipose tissue	12- tevna bez	١٢ـ چەوری یە شانە ، تەونی چەوری
13- nerve	13- reh	١٣ـ دەمارە ریشاڵ ، رەگ
14- subcutis	14- binçerim	١٤ـ چینی ژێرەوەی پێست
15- corium , dermis	15- çerim	١٥ـ چینی بن توێژ
16- epidermis	16- rûçerim	١٦ـ چینی توێژ، رووی پێست

1- back of the hand	1- piştadest	١- پشتی دەست
2- little finger	2- qilîçk, tiliya biçûk	٢- پەنچەی بچووک ، تووتە
3- ring finger	3-babelîçk, tiliya gustîlkê	٣- پەنچەی هەڵقە ، برای تووتە
4- middle finger	4- tiliya dirêj, tiliya navîn	٤- پەنچە درێژە ، زەنگڵە قووتە
5- index finger	5- tiliya nîşandanê	٥- پەنچەی نیشاندان ، دۆشاومژە
6- finger joint	6- girçika tiliyan	٦- جمگەی پەنچە
7- thumb	7- tiliya mezin, tiliya beranê	٧- پەنچە گەورە ، ئەسپێ کوژە
8- nail	8- neynûk	٨- نینۆک ، نووخان ، ناخون
9- palm of hand	9- navlep, hevêsa dest kefa dest	٩- ناولەپ ، ناودەست ، بەری دەست
10- fingertip	10- sertilî	١٠- سەرپەنچە ، نووکی پەنچە
11- line of the life	11- hêlî jiyan	١١- هێڵی ژیان
12- line of the heart	12- hêlî dil	١٢- هێڵی دڵ
13- main line	13- hêlî serekî	١٣- هێڵی سەرەکی

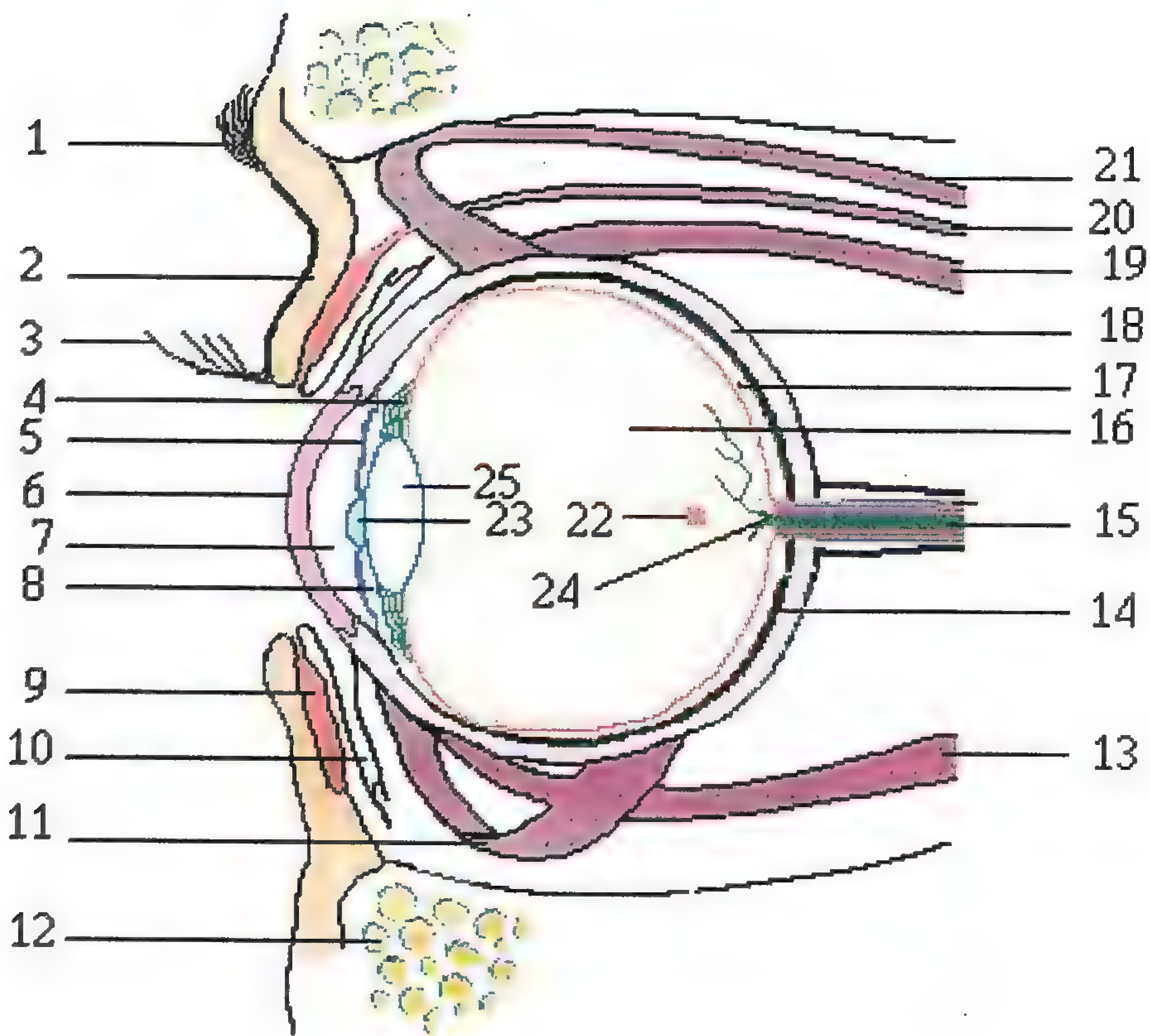
LACRIMAL GLAND	TOŞPIYA RONDIKAN	لووە فرمێسک

1- eyrbrow	1- birî, birh	١ـ برۆ ، ئەبرۆ
2- upper eyelid	2- palika jorî , qepûlka jorî	٢ـ پێلووی سەرووی چاو
3- lacrimal gland	3- toşpiya rondikan	٣ـ لووی فرمێسک ، گلاندی فرمێسک
4- ophthalmic muscle	4- masûlkeyên çav	٤ـ ماسوولکەی چاو
5- Cornea	5- reşka çav	٥ـ رەشکێنەی چاو ، ڕەشێنەی چاو
6- nos	6- difin, poz, lût	٦ـ لووت ، کەپوو
7- ductus nasolacrmalis	7- coya rondika difnê	٧ـ جۆگەی فرمێسک
8- punctum lacrimalis	8- coya rondikê	٨ـ سەرتای جۆگەی فرمێسک لە دیوی ناوەوەی چاو
9- adipose tissue	9- toşpiya bez	٩ـ لووی بەز ، گلاندی چەوری

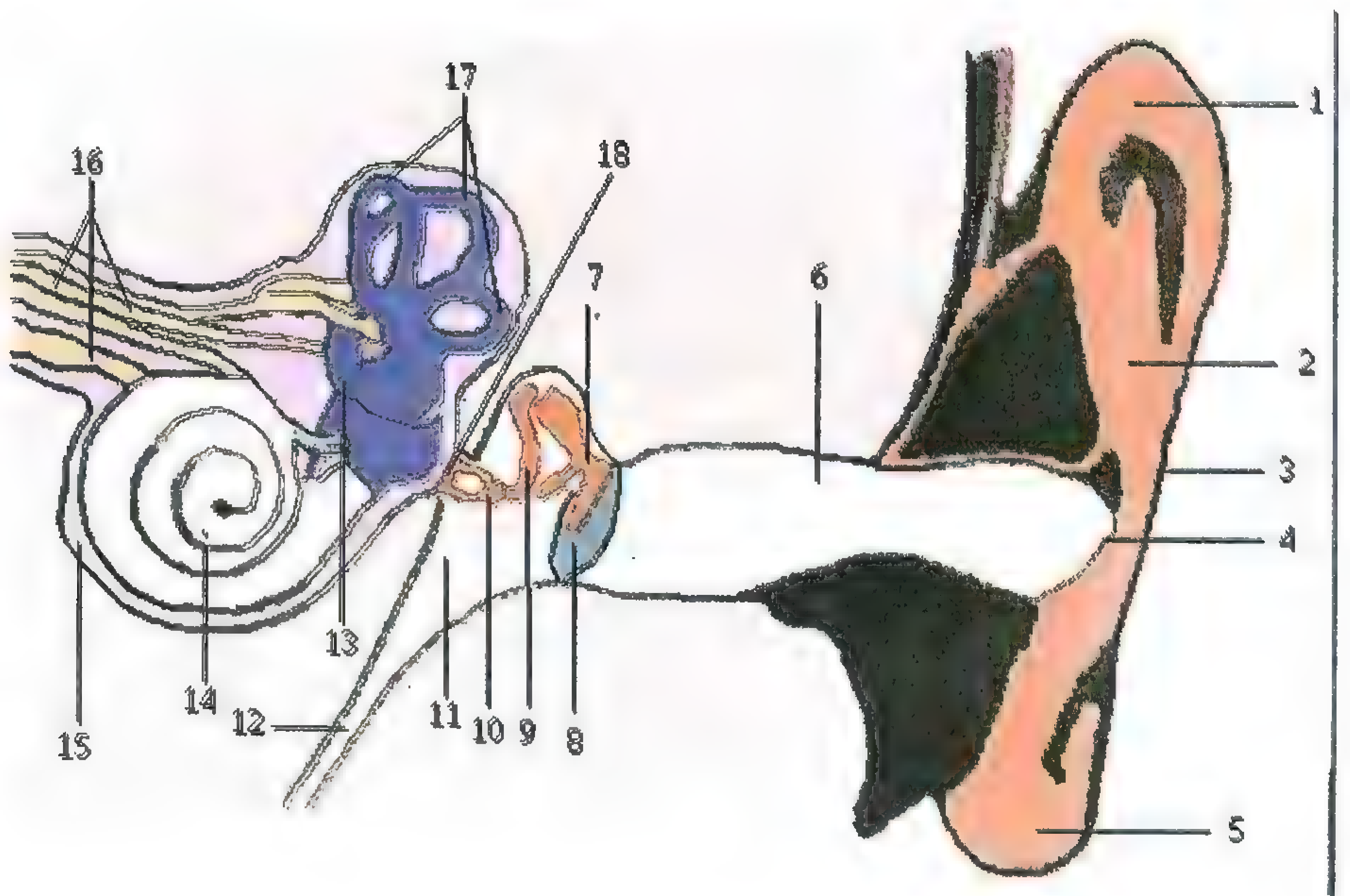
PARTS OF THE HUMAN EYE — PARÇÊN ÇAVÊ — چاو

1- eyebrow	1- birî, birh, brû	١ـ برۆ ، ئەبرۆ
2- upper eyelid	2- palika jorî, qepûlka jorî	٢ـ پێڵووی سەرەوەی چاو
3- eyelash	3- bijang	٣ـ برژانگ ، موژگان ، مژۆڵ
4- ciliary muscle	4- masûlkeya bijangê	٤ـ دەزوولە ماسوولکەی هاوینە
5- iris	5- reşika çav	٥ـ رەنگینە
6- cornea	6- perdeya çav	٦- رەشێنەی چاو
7- anterior chamber of eye	7- valahiya pêşî	٧- بۆشایی پێشەوەی چاو (دەلاقی پێشەوە)
8- posterior chamber of eye	8- valahiya paşî	٨- بۆشایی دواوەی چاو (دەلاقی پاشەوە)
9- Sebaceous gland	9- toşpiya bez	٩- گلاندی چەوری ، لووی بەز
10- bulbar conjunctiva	10- kîsê bester	١٠- سەلکی بەستەر ، توورکەی بەستەر
11- inferior oblique muscle	11- xwaremasû lkeya jêrîn	١١- لارە ماسوولکەی ژێرەوەی چاو
12- adipose tissue	12- tevna bez	١٢- تەونی بەز ، تەونی چەوری
13- inferior rectus muscle	13- rastemasûlkeya jêrîn	١٣- ڕاستە ماسولکەی ژێرەوەی چاو
14- choroid	14- torê xwînber û xwînhêner	١٤- تۆڕی خوێنبەرو خوێنهێنەر
15- optic nerve	15- reha bînahiyê, dîtinê	١٥- بینینە دەمار ، دەماری چاو
16- vitreous body	16- spîka çav, avka bînahyê	١٦- تەنی شووشەیی ، شلەی شووشەیی
17- retina	17- tora çav	١٧- چینی تۆڕە ، تۆڕی چاو
18- sclera	18- torê çeq	١٨- سپێنەی چاو
19- superior rectus muscle	19- rastemasûlkeya jorîn	١٩- راستە ماسوولکەی سەرەوەی چاو
20- levator palpebrae superioris	20- hilgiremasûlka palika jorîn	٢٠- هەڵگرە ماسوولکەی پێڵووی ژووروی چاو
21- superior oblique muscle	21- xwaremasûlka çav	٢١- لارە ماسوولکەی سەروی چاو
22- macula lutea	22- zerdepele	٢٢ ـ زەردە پەڵە
23- pupil	23- bîbik	٢٣- بیبیلەی چاو ، گلێنەی چاو
24- blind spot, optic disc	24- piniya kor, korepele	٢٤ـ کوێرە پەڵە
25- lens	25- nîske, bîbîcamk	٢٥ـ هاوێنە ، بیلیبیلە

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25

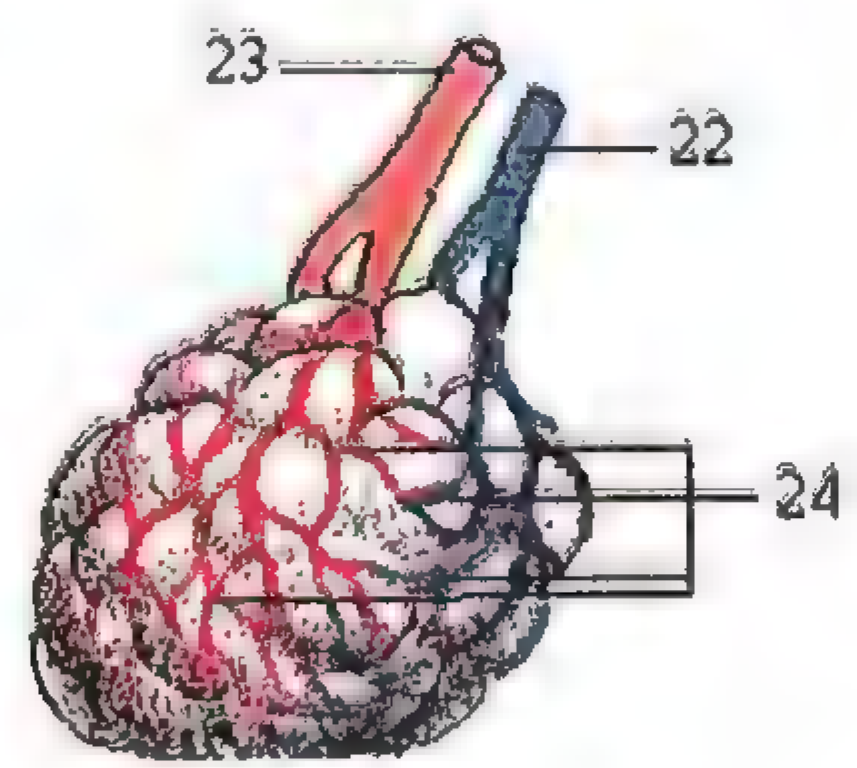
PARTS OF THE EAR PERÇÊN GUH گوێ

1- helix	1-perê guhî, serçimika guh	١- پەڕی گوێ
2- external ear	2- guhê derva	٢- گوێی دەرەوە
3- auricle	3- kiroje, kevçika guh	٣- کرۆژە
4- external auditory meatus	4- kuna guhê derve	٤- کونی گوێی دەرەوە ، کونە گوێ
5- ear lobe	5- pelka guhî, nermika, gurçika guh	٥- پەلکی گوێ
6- external auditory canal	6- borya guhî ya derva, kerrika guh	٦- بۆڕیی گوێی دەرەوە
7- hammer	7- hêstkê raqut	٧- چەکوشە ئێسکی گوێ ، ئێسکی چەکوش
8- tympanic membrane	8- perda guhî, perdeya guh, dehola guhî	٨- پەردەی گوێ ، تەپلە گوێ
9- anvil (incus)	9- hêstkê sindanî, hestîkên bihêstinê	٩- ئێسکی دەزگای گوێ
10- stirrup (stapes)	10- hêstkyê menekî, zengû	١٠- ئێسکی ئاوزەنگی
11- middle ear	11- guhê naverastê, guhê navîn	١١- گوێی ناوەڕاست
12- eustachian tube	12- borya guhlêbûnê, boriya Ustakî	١٢- جۆگەی ئوستاکی
13- ear vestibule	13- navbira guh masyê	١٣- ڕاڕەوی ناوەوەی گوێ
14- cochlea	14-guhmasî, guncivêlk şeytanok	١٤- سەدەفە پێچ ، لوول پێچ ، پێچۆکەی گوێ
15- aqua labyrinthi	15- lerze avk	١٥- لەرزە ئاو
16- auditory nerve	16- rehên guhlêbûnê hawsengî, rehê bihîstinê	١٦- دەماری بیستن، دەماری گوێ
17- semicircular ducts	17-borryêt nîvbaday, guhê hundirîn	١٧- بۆڕییە نیمچە بازنەییەکان
18- oval window	18- kuna hêlkê , delaqî hêlkê	١٨- دەلاقەی هێلکەیی ، کونی هێلکەیی

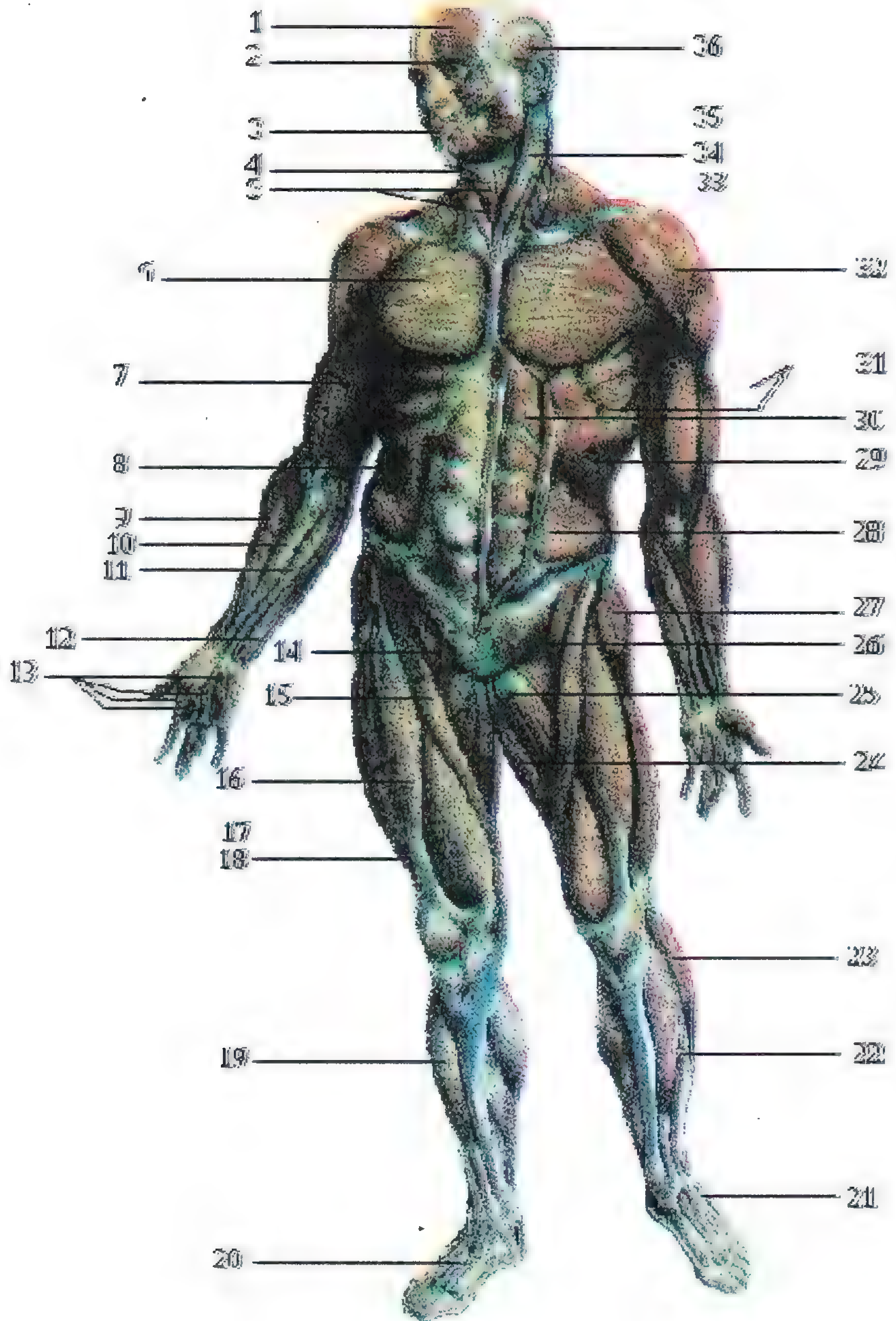

17
16
18
7
6
1
2
3
4
5
13
14
15
12
11
10
9
8

RESPIRATORY SYSTEM	DEZGAHÊ PIŞÛYÊ	کۆئەندامی هەناسەدان
1- nasal cavities	1- valahiya difnê	١ـ بۆشایی لووت ، کۆرکا دفنێ
2- nostril	2- kirkirok difnê, ximximk	٢ـ کونە لووت ، تفنک
3- septum	3- kuna difnê	٣ـ ناوبڕەی لووت
4- tongu	4- ziman	٤ـ زمان
5- uvula	5- zimanê biçûk, gelalûç	٥ـ زمانەی مەڵاشوو ، گەڵا لووچ
6- hyoid bone	6- hestiyê gelalûçê	٦ـ لامە ئێسک ، ئێسکی گەڵا لووچ
7- larynx	7- gewrî	٧ـ گەروو ، قورگ ، ئەوس
8- epiglottis	8- dilkê gewriyê	٨ـ زمانە بچکۆلە ، قەپاخێ گەرووی
9- esophagus	9- sorsorik, soriçk	٩ـ سورێنچک ، سۆرسۆرک
10- trachea	10- zengilor, kirkirok	١٠ـ بۆڕیی هەوا ، ئەلقە کڕکڕاکەیی - یەکان ، کڕکڕۆک
11- upper lobe	11- falka jorîn, loba jorîn	١١ـ پلەی سەرەوە ، ڤالکاسەرڤە
12- bronchus	12- tayên kirkirokê	١٢ـ بۆڕیچکەی هەوا
13- right lung	13- pişika rastê	١٣ـ سیی راست ، سیپەلکا راستێ
14- middle lobe	14- falka navê, loba navincî	١٤ـ پلەی ناوەندی ، ڤالکا ناڤێ
15- lower lobe	15- falka jêrîn, loba jêrîn	١٥ـ پلەی خوارەوە ، ڤالکا بنڤە
16- diaphragma	16- perdeya navbirê	١٦ـ ناوبە نچک ، پەردا ناڤبری
17- bronchiole	17- mûkirkirokên, bronşik	١٧ـ موو بۆڕیچکەی هەوایی ، مووکڕکڕاکە
18- air vesicle	18- porgeha bay, sikildanoçke	١٨ـ سیکلدانۆچکە ، بڵفی سی ، پۆرگا بای
19- pulmonary artery	19- xwînhênera pişkê	١٩ـ خوێنبەری سی
20- pulmonary vein	20- xwînbera pişkê	٢٠ـ خوێنهێنەری سی
21- left lung	21- pişika çepê	٢١ـ سیی چەپ ، سیپەلکا چەپێ
22- pulmonary arteries	22- xwînbera porgeha bayî	٢٢ـ خوێنبەر بۆ سیکلدانۆک
23- pulmonary veins	23- xwînhênera porgeha bayî	٢٣ـ خوێنهێنەرەکانی سی
24- blood vessels	24- tora mûdemarên xwînê	٢٤ـ تۆڕی موولوولەی خوێن

1
2
3
5
4
6
7
8
9
10
21
11
12
13
20
19
14
18
15
16
17

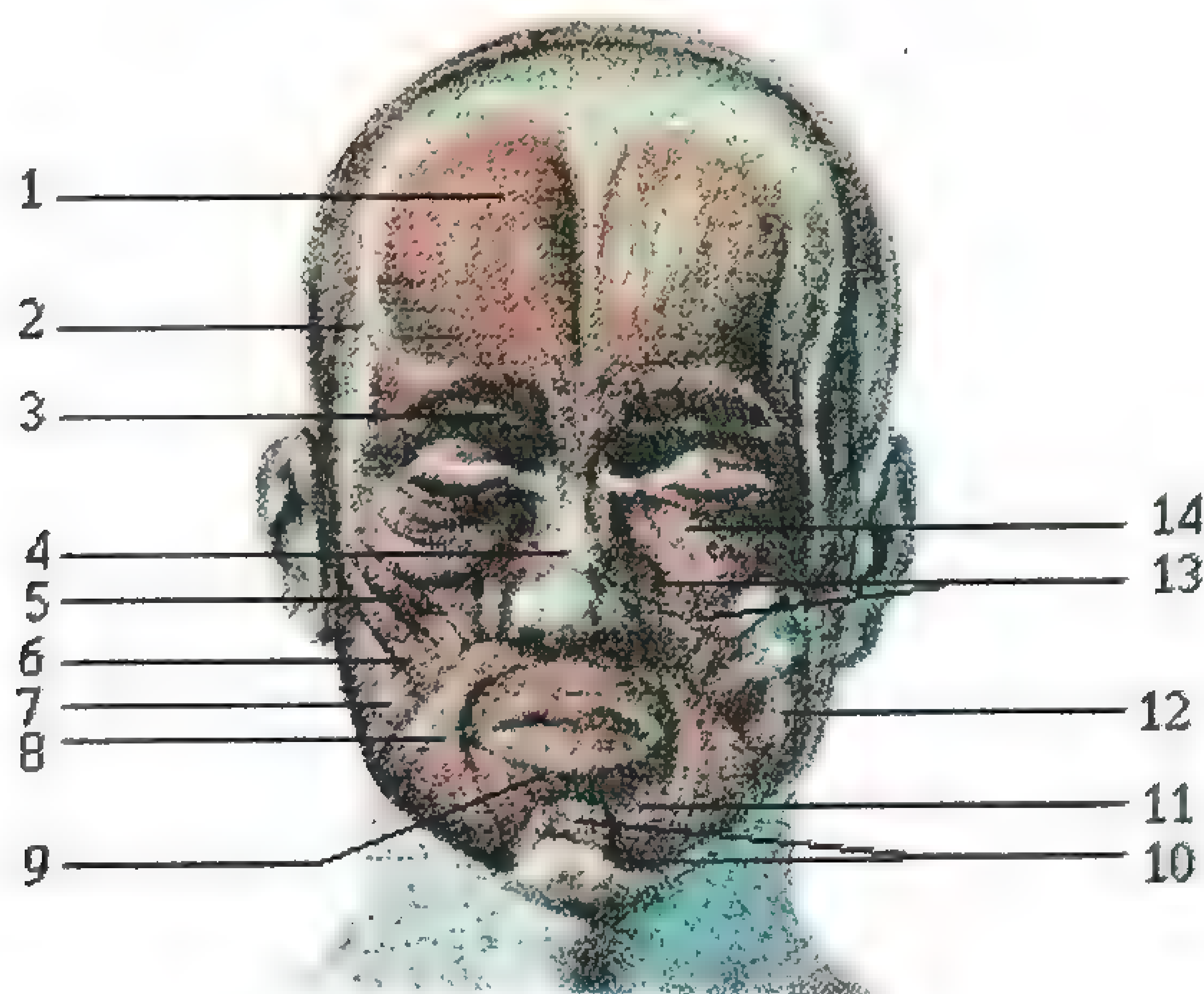

MUSCULATURE ANTERIOR ASPECT	MASÛLKÊN PÊŞ	ماسوولكەكانی لەشی مرۆڤ لە ڕووی پێشەوە
1- frontalis muscle	1- masûlkên eniyê	١ـ ماسوولكەی ناوچەوانی ، ماسوولكەی تەوێڵ
2- orbicularis palpebrarum muscle	2- masûlkên xeleka	٢ـ ماسوولكەی ئەلقەیی دەوری چاو
3- orbicularis oris muscle	3- masûlkên dora dev	٣ـ ماسوولكەی ئەڵقەیی دەوری دەم
4- muscles omohyoid m.	4- masûlkên bin lamê	٤ـ ماسوولكەی بنە شەویلكە
5- sterno-hyoideus muscle	5- zîpera hefkê	٥ـ ماسوولكە ئێسكی كۆڵەی سنگ
6- pectoralis major muscle	6- zîpera sîngê	٦ـ شا ماسوولكەی سنگ
7- biceps brachii deltominismuscle	7- masûlkên mil du serî, masûlkên du serî bazû	٧ـ ماسوولكەی دوو جەمەسەری بازوو
8- obiquus externus abdominis muscle	8- masûlkên zik yên xar	٨ـ لارە ماسوولكەی سك
9- branhioradialis muscle	9- masûlkên mil û zendên stûr	٩ـ ماسوولكە گەورەی بازوو و زەند
10- flexor radius ulnaris m.	10- tewanga zendên stûr	١٠ـ ماسوولكەی چەمانەوەی مەچەك
11- palmaris longus muscle	11- masûlkên kefa dest	١١ـ پانە ماسوولكەی لەپی دەست
12- flexor digitorum superficialis muscle	12- tewanga tiliyan	١٢ـ ماسوولكەی چەمانەوەی پەنجەكان
13- abductor digiti minimi muscles	13- kurmê masûlkên nav dest	١٣ـ كرمە ماسوولكەی ناو دەست
14- pubio-ischiadic muscle	14- masûlkên nêk û piştîkê	١٤ـ ماسوولكەی نێك و پشتیكێ
15- muscle sartorius	15- paqa ran, dûrîn	١٥ـ ماسوولكە دوورینە
16- quadriceps femoris m.	16- şilka ran	١٦ـ چوارینە ماسوولكە
17- vastus medialis muscle	17- panka ran ya navê	١٧ـ پانە ماسوولكەی ناوەكی
18- vastus lateralis	18- panka ran ya rex	١٨ـ پانە ماسوولكەی دەرەكی
19- dorsiflexors muscle	19- zebleka lûlaqa stûr	١٩ـ ماسوولكەی پێشەوەی لاق
20- extensor hallucis brevis muscle	20- rahêla berana pê (kurt)	٢٠ـ كورتە ماسوولكەی ڕاكێشی پەنجە گەورەی پی
21- tendon of peroneus brevis muscle	21- rahêla tiliyên pê yên kurt	٢١ـ كورتە ماسوولكەكانی ڕاكێشی پەنجەكانی پێ
22- extensor bravis digitorum pedis muscle	22- rahêla tiliyên pêyên biçûk	٢٢ـ درێژە ماسوولكەی ڕاكێشی پەنجە گەورەی پێ
23- longiperoneus muscle	23- zebleka lûlaqa zirav	٢٣ـ درێژە ماسوولكەی لاق
24- gracilis muscle	24- tenka ran	٢٤ـ باریكە ماسوولكەی ڕان

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

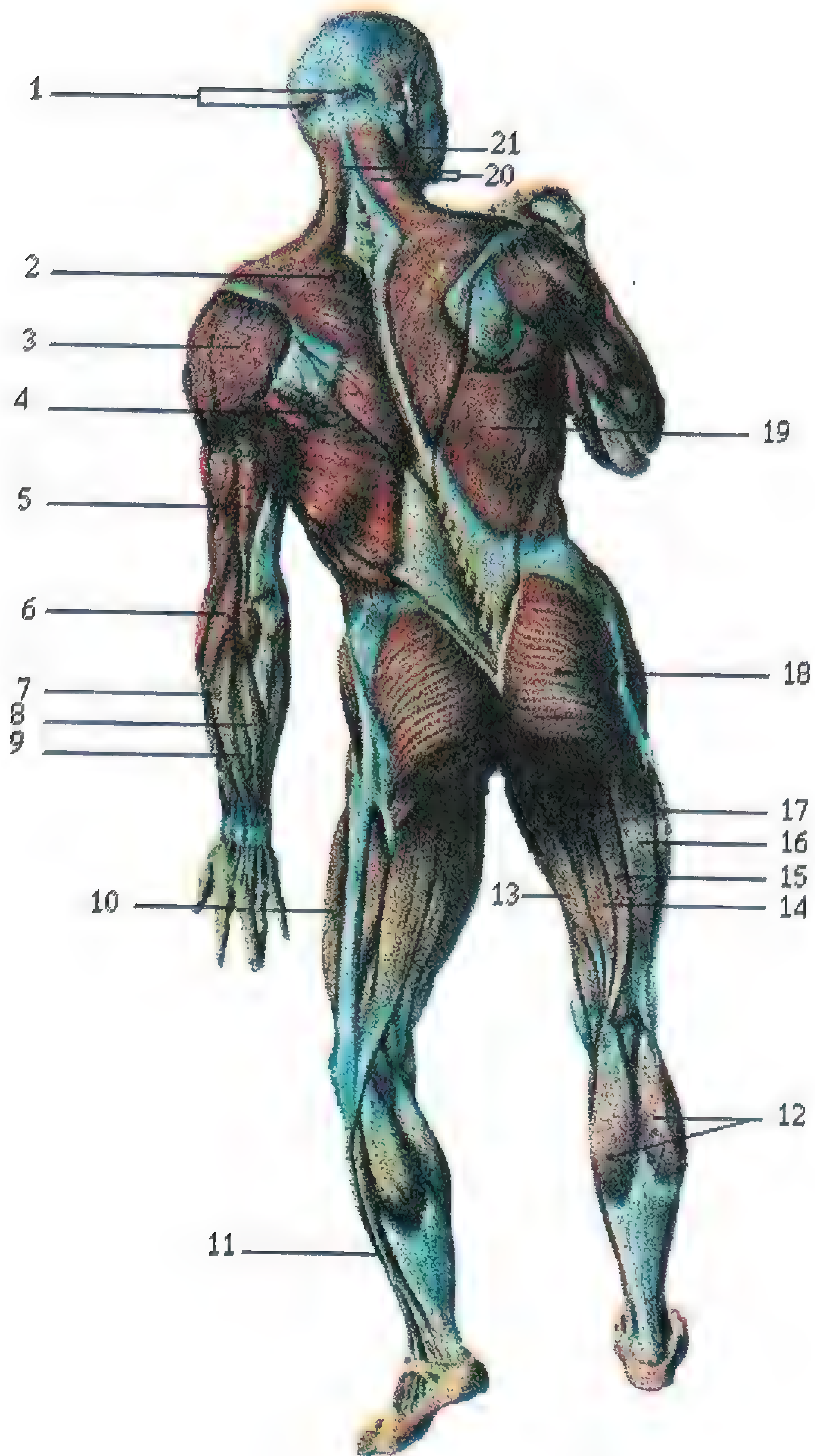
25- adductor longus m.	25- binpiştka ran	٢٥- درێژە ماسوولکەی بن ڕان
26- gluteus medius muscle	26- mitlok	٢٦- ناوەندە ماسوولکەی پاشەڵ
27- tensor fasciae latae muscle	27- rahêla pan ya binçer-mê ran	٢٧- ماسوولکەی بن پێستی ڕان
28- transversus abdominis muscle	28- pana masûlkên zik	٢٨- پانە ماسوولکەی سک
29- obliquus externus adbominis muscle	29- masûlkên zik xwar, masûlkên têlekê	٢٩- لارە ماسوولکەی سک
30- rectus abdominis muscle	30- masûlkên zik rast	٣٠- ڕێکە ماسوولکەی سک ، ماسوولکە ڕاستەی سک
31- serratus anterior	31- zebleka teniştê, masûlkên navbera parsuwan	٣١- نێوانە پەراسوو
32- deltoideus muscle	32- sêsera sermil	٣٢- ماسوولکەی سێ جەمسەری (سەر شان و قۆڵ) ، ماسوولکەی دەلتا
33- trapezius muscle	33- zîpera paşmil	٣٣- ماسوولکەی سەر دەفەی شان
34- sternocleidoma stoideus muscle	34- gapor	٣٤- ماسوولکە راستەی مل (چەمانەوەی سەر)
35- masseter muscle	35- masûlkên cûtinê	٣٥- ماسوولکەی جاوین
36- temporal muscle temporalis	36- masûlkên cinûkê, masûlkên sêwincê	٣٦- ماسوولکە لاجانگی

THE FACIAL MUSCLES	MASÛLKÊN NAVÇAVAN	ماسوولکەکانی دەموچاو

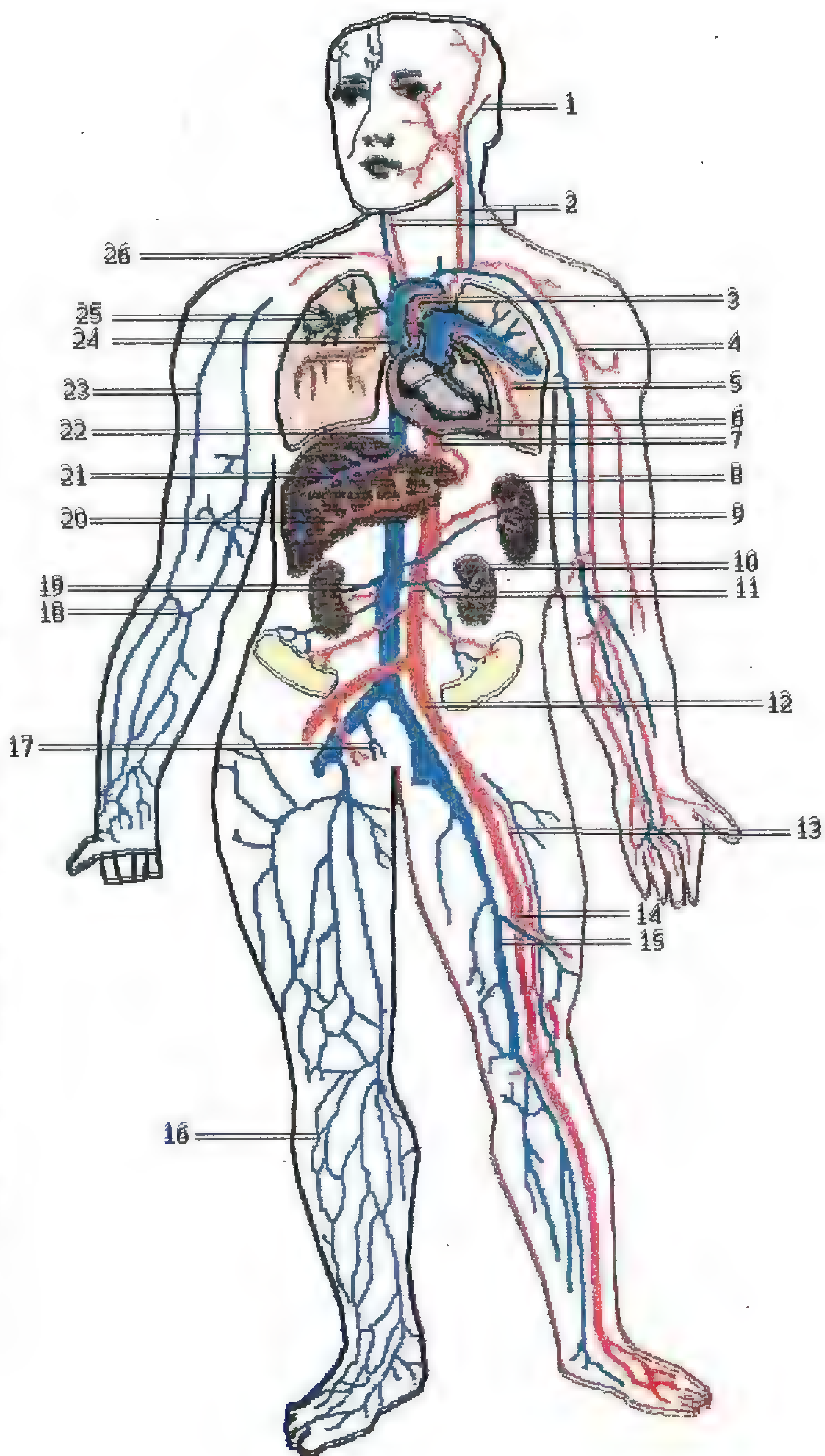

1- frontal muscle	1- masûlkên eniyê	١ـ ماسوولکەی ناوچەوانی ، تەوێڵ
2- temporal muscle	2- masûlkên cinûkê	٢ـ ماسوولکەی لاجانگی ،جنووکی
3- levator palpebra superior muscle	3- helkêşa qepûlka jorîn	٣ـ ماسوولکەی هەڵگری پێڵوی سەرەوەی چاو (برۆیی)
4- nasalis muscle	4- pêpesta difnê	٤ـ ماسوولکەی داکێشی لووت
5- zygomaticus minor muscle	5- masûlkên ber çav ya biçûk	٥ـ ماسوولکەی کوڵمی بچووک
6- zygomaticus major muscle	6- masûlkên ber çav ya mezin	٦ـ ماسوولکەی کوڵمی گەورە
7- risorius muscle	7- masûlkên pêkenînê	٧ـ ماسوولکەی پێکەنین
8- depressor anguli oris muscle	8- dakêşên qoziyên dev	٨ـ ماسوولکەی داکێشی گۆشەی دەم
9- orbicularis oris muscle	9- masûlkên xeleka dev	٩ـ ماسوولکەی ئەڵقەیی دەوری دەم
10- mentalis muscle	10- masûlkên erzingê	١٠ـ ماسوولکەی چەناگە
11- desressor labii inferioris muscle	11- dakêşa lêva jêrîn	١١ـ ماسوولکە داکێشەی لێوی خوارەوە
12- masseter muscle	12- masûlkên cûtinê	١٢ـ ماسوولکەی جوین ، جاوین
13- levator labii superioris muscle	13- helkêşa lêva jorîn	١٣ـ ماسوولکەی هەڵگرەی لێوی سەرەوە
14- orbicularis palpebrarum muscle	14- masûlkên xeleka	١٤ـ ماسوولکەی ئەڵقەیی دەوری چاو ، ماسوولکەی قەپووڵکە

MUSCULATURE POSTERIOR ASPECT	MASÛLKÊN PAŞ	ماسوولکەکانی لەشی مرۆڤ لەڕووی پاشەوە
1- occipitalis muscle	1- zebleka patka serî	١ـ ماسوولکەی پشت مل
2- trapezius muscle	2- zîpera paşmil	٢ـ ماسوولکەی سەر دەفەی شان
3- deltoideus muscle	3- sêsera sermil	٣ـ ماسوولکەی سێ جەمسەری (سەر شان و قۆڵ) ، ماسوولکەی دەلتا
4- rhomboideus muscle	4- masûlkên bin mil	٤ـ ماسوولکەی بن دەفەی شان
5- triceps brachii muscle	5- masûlkên sêsra bazû	٥ـ ماسوولکەی سێ جەمسەرەی بازوو
6- extensor carpi radialis muscle	6- rahêla bazendê stûr	٦ـ درێژە ماسوولکەی مەچەک
7- digital extensors muscle	7- rahêla tiliyan	٧ـ ماسوولکەی ڕاکێشی پەنچەکان
8- extensor digiti minimi muscle	8- rahêla qilîçkê	٨ـ ماسوولکە ڕاکێشی پەنچە بچووکە
9- extensor carpi ulnaris muscle	9- rahêla zendê zirav	٩ـ ماسوولکە ڕاکێشی جمگەی دەست
10- vastus lateralis m.	10- panka ran ya rexî	١٠ـ پانە ماسوولکەی دەرەکی ڕان
11- soleus muscle	11- masûlkên paniya pê	١١ـ پانە ماسوولکەی پشتی لاق
12- gastrocnemius m.	12- paqa ling , belek	١٢ـ ماسوولکەی نەرمایی لاق
13- gracilis muscle	13- masûlkên tenik, tenka ran	١٣ـ باریکە ماسوولکەی ڕان
14- semimembranous muscle	14- nîvhulîska ran	١٤ـ ماسوولکە نیمچە پەردەیی ڕان
15- semitendinosus	15- nîvjîya ran	١٥ـ نیمچە ژێ یی ماسوولکەی ڕان
16- biceps femoris	16- dusera ran	١٦ـ ماسوولکە دوو جەمسەری ڕان
17- vastus lateralis	17- panka ran ya rexî	١٧ـ پانە ماسوولکەی دەرەکی ڕان
18- gluteus maximus muscle	18- masûlkên stûr yên gurmikê	١٨ـ ماسوولکە گەورەی سمت
19- latissimus dorsi m.	19- panka piştê	١٩ـ پانە ماسوولکەی پشت
20- semispinalis capitis muscle	20- rahêla pişta stû	٢٠ـ ماسوولکەی پشتە مل (دوو پەتە ماسوولکەن بە تەنیشت بڕبڕەکانی ملەوە)
21- digastricus muscle	21- masûlkên pişta guh	٢١ـ گۆیکە ماسوولکەکانی پشت گوێ

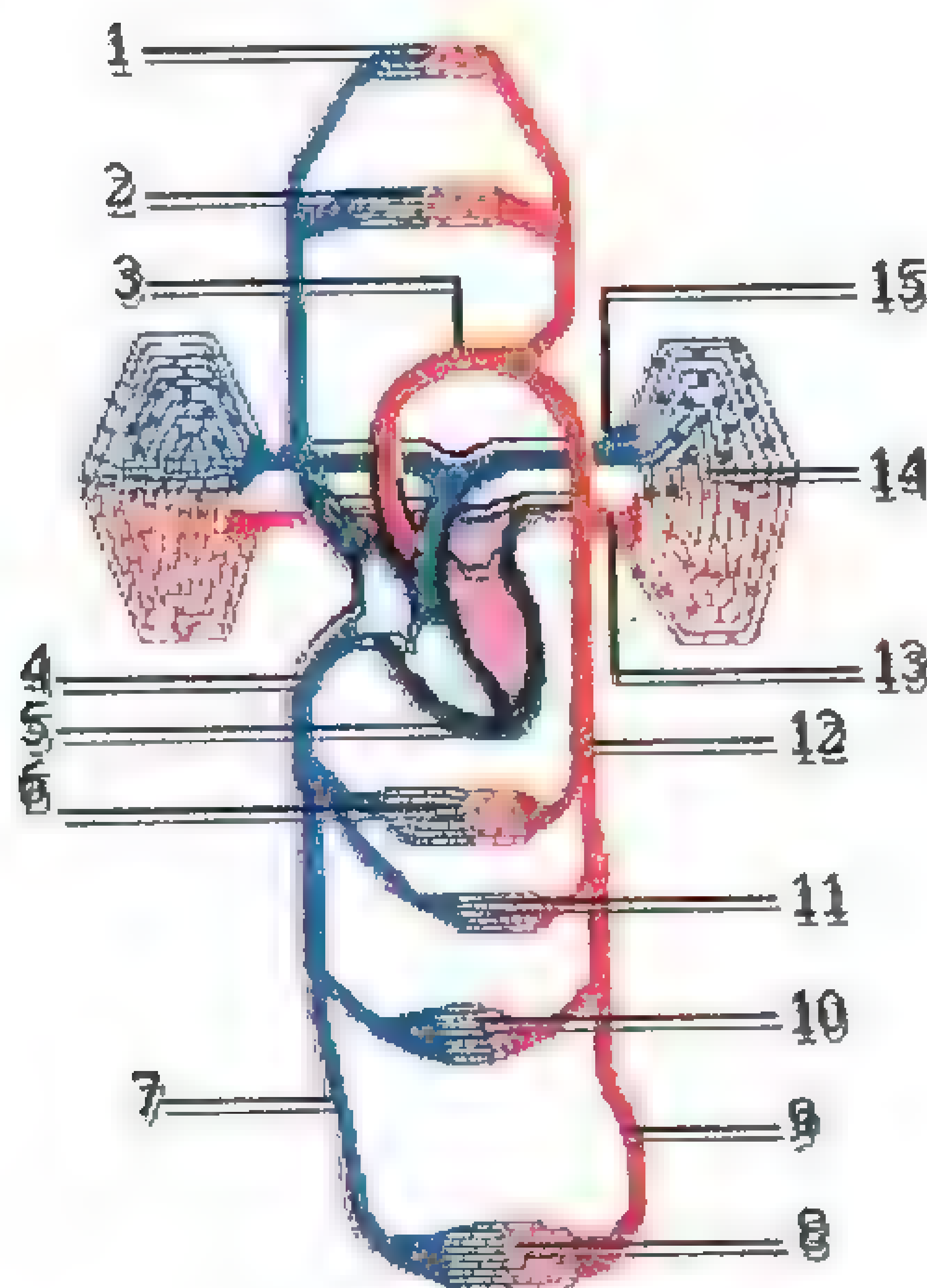

1
21
20
2
3
4
19
5
6
18
7
8
9
17
16
15
10
13
14
12
11

BLOOD CIRCULATION	GERA XWÎNÊ	کۆئەندامی سووڕانی خوێن
1- jugular vein	1- xwînhênera stû	١ـ خوێنهێنەری مل
2- carotid artery	2- xwînbera stû	٢ـ خوێنبەری مل
3- arch of aorta	3- kevanê şahdemarê	٣ـ کەوانەی شا خوێنبەر
4- brachial artery	4- xwînbera mil	٤ـ خوێنبەری قۆڵ و بازوو
5- pulmonary vein	5- xwînhênera pişikê	٥ـ خوێنهێنەری سی
6- heart	6- dil	٦ـ دڵ
7- aorta	7- şahdemar	٧ـ شاخوێنبەر
8- lien, splen	8- xalxalk, fatereşk	٨ـ سپڵ ، خالخالک
9- splenic vein	9- xwînhênera xalxalk	٩ـ خوێنهێنەری سپڵ
10- kidney, ren	10- gurçik	١٠ـ گورچیلک ، گورچیلە ، گورچک
11- renal artery	11- xwînbera gurçikê	١١ـ خوێنبەری گورچیلە
12- iliac artery	12- xwînbera kumaxê	١٢ـ خوێنبەری سمت (کلۆت)
13- deep femoral artery	13- xwînhênera nav ran	١٣ـ خوێنبەرەکانی ناو قووڵایی ڕان
14- femoral artery	14- xwînbera ran	١٤ـ خوێنبەری ڕان
15- femoral vein	15- xwînhênera ran	١٥ـ خوێنهێنەری ڕان
16- saphenoas vein	16- xwînhênerên pê	١٦ـ خوێنهێنەرەکانی پێ
17- intestinal circulation	17- xwînhênera ûr û rûviyan	١٧ـ خوێنهێنەری ریخۆڵە و گەدە
18- cubital vein	18- xwînhênera enîşkê	١٨ـ خوێنهێنەری ئەنیشک
19- renal vein	19- xwînhênera gurçikê	١٩ـ خوێنهێنەری گورچیلە
20- hepatic artery	20- xwînbera kezebê	٢٠ـ خوێنبەری جگەر
21- hepatic vein	21- xwînhênera kezebê	٢١ـ خوێنهێنەری جگەر
22- vein cava inferior	22- xwînhênera serekiya jêrîn	٢٢ـ کلۆرە خوێنهێنەری خواروو
23- brachial vein	23- xwînhênera mil	٢٣ـ خوێنهێنەری بازوو ، قۆڵ
24- superior vein cava	24- xwînhênera serekiya jorîn	٢٤ـ کلۆرە خوێنهێنەری سەروو
25- pulmonary artery	25- xwînbera pişikê	٢٥ـ خوێنبەری سی
26- subclavian artery	26- xwînbera kilîlka mil	٢٦ـ خوێنبەری جۆڵەمە ، خوێنبەری چاکڵە

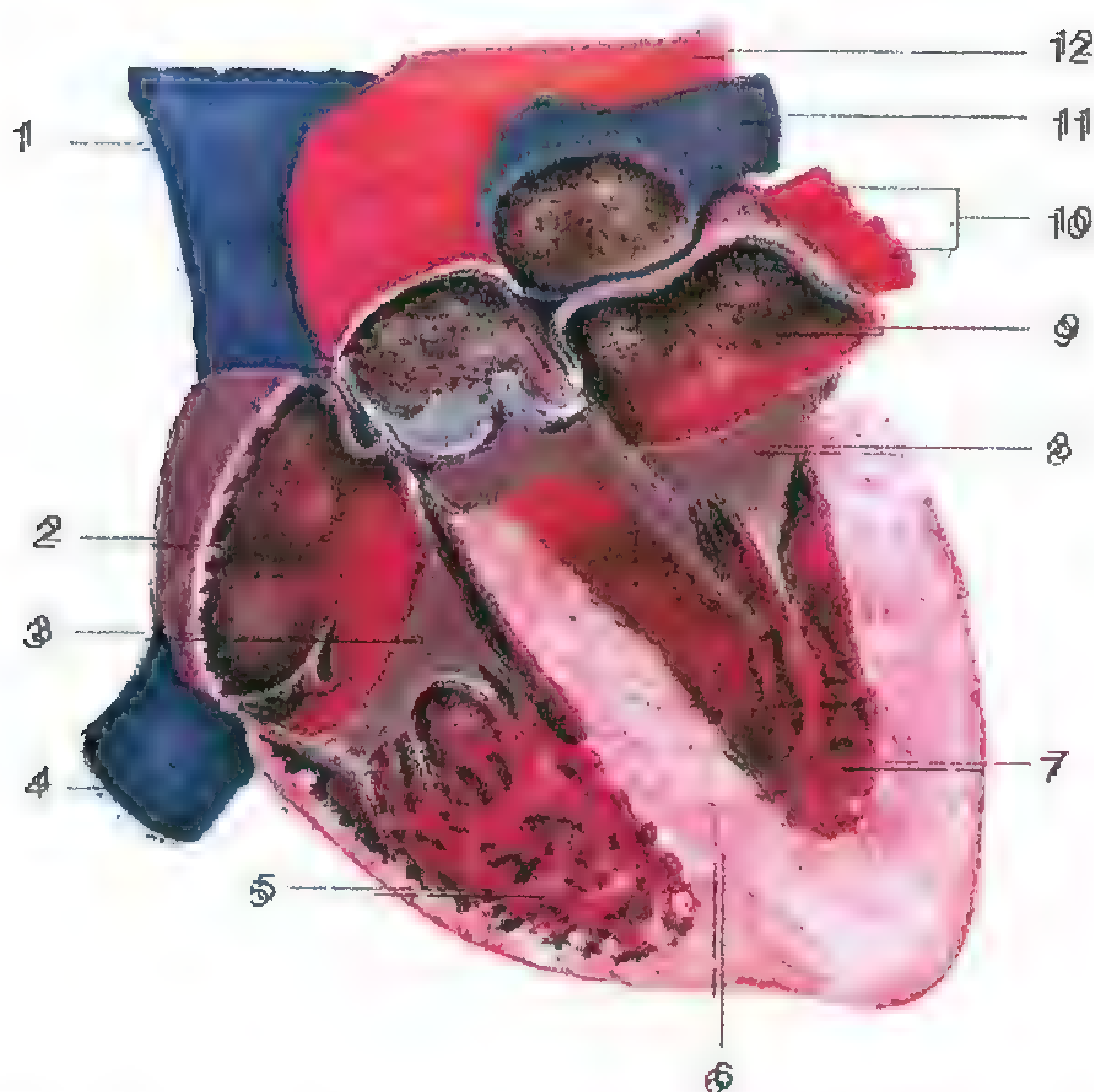
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

BLOOD CIRCULATION	XWÎN ZIVRÎNÊ	سووڕی خوێن

1- head capillaries	1- tora mûdemarên serî	١ـ تۆڕە موولوولەی خوێن لە سەردا
2- upper limb capillaries	2- tora mûdemarê mil û dest	٢ـ تۆڕە موولوولەی خوێن لە سنگ و پەلەکانی سەرەوەدا
3- aorta	3- şahdemar	٣ـ شاخوێنەبەر
4- vein cava inferior	4- xwînhênra sereke ya jorîn	٤ـ کلۆرە خوێنهێنەری سەروو
5- heart	5-dil	٥ـ دڵ
6- portal circulation	6- tora mûdemarên kezebê	٦ـ تۆڕە مولوولەی خوێن لە جگەردا
7- femoral vein	7- xwînhênera ran	٧ـ خوێنهێنەری ڕان
8- lower limb capillaries	8- tora mûdemarên laq û pê	٨ـ تۆڕە موولوولە خوێن لە سمت و پەلەکانی خوارەوەدا
9- femoral artery	9- xwinbera ra	٩ـ خوێنبەری ڕان
10- renal circulation	10- tora mûdemarên gurçikê	١٠ـ تۆڕە موولوولەی خوێن لە گورچیلەدا
11- intestinal circula- tion	11- tora mûdemarên hêrandinê	١١ـ تۆڕە موولوولەی خوێن لە کۆئەندامی هەرسدا
12- aorta descendens	12- şahdemara bin	١٢ـ بەشی خوارەوەی شا خوێنبەر
13- hepatic vein	13- xwînhênera pişikê	١٣ـ خوێنهێنەری جگەر
14- pulmonary circulation	14- tora mûdemarên pişikê	١٤ـ تۆڕە موولوولەی خوێن لەسییەکاندا
15- pulmonary artery	15- xwînbera pişikê	١٥ـ سییە خوێنبەر ، خوێنبەری سی

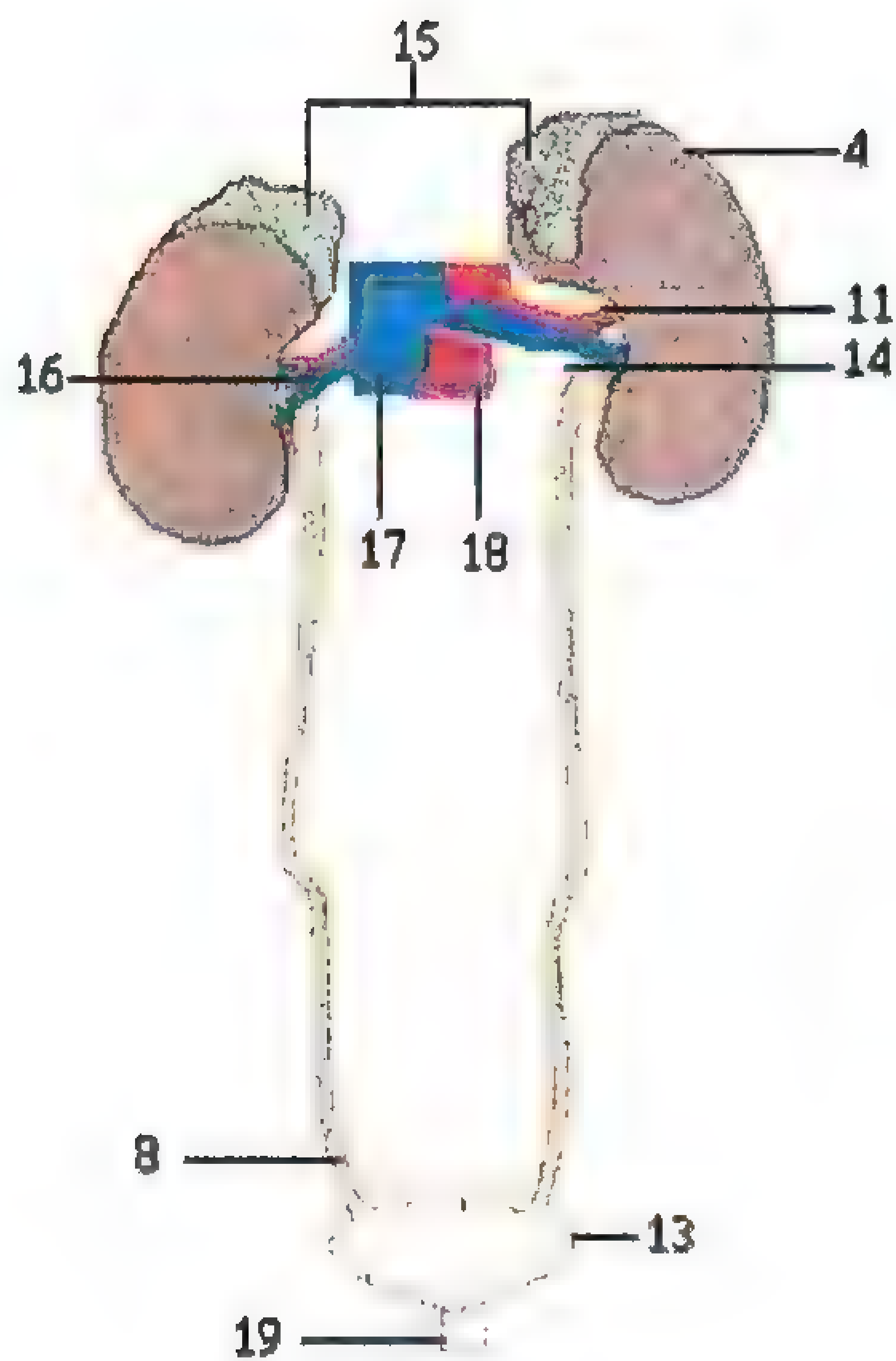
HEART	DRÊJE BIRGEYEK JI DIL	دریژه برگه‌یه‌ک له دڵ

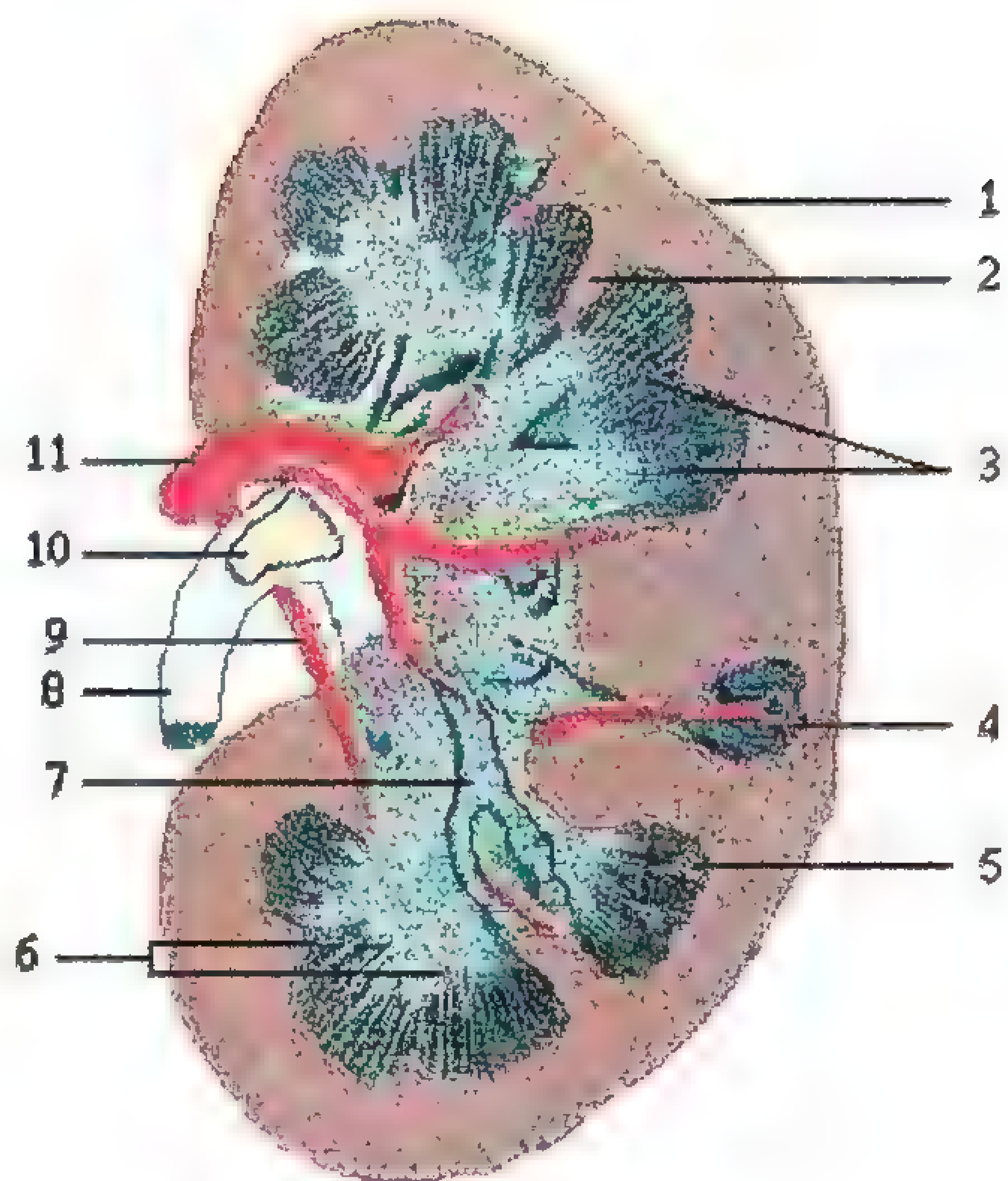

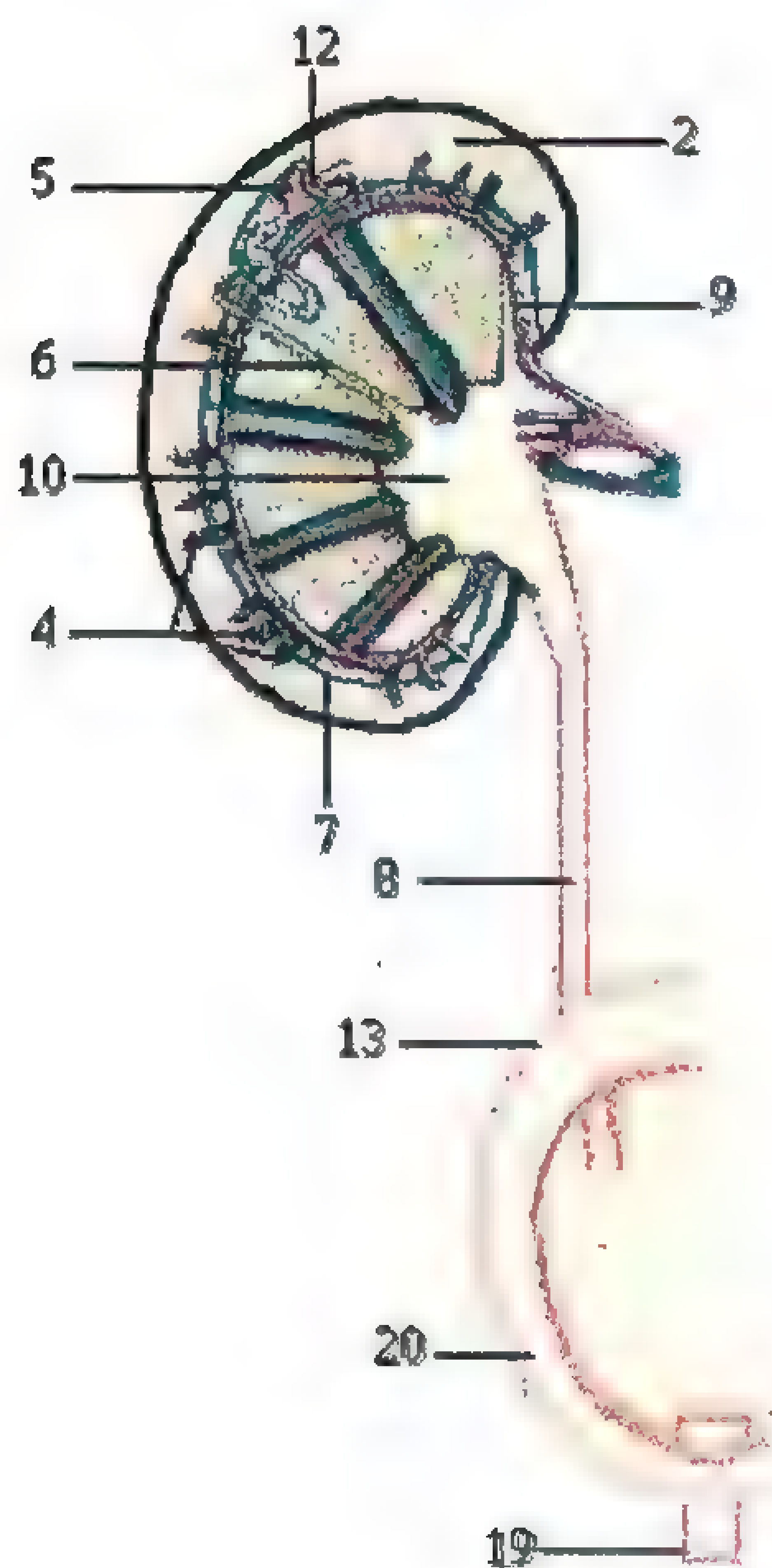
1- vein cava superior	1- xwînhênera serekeya jorîn	١ـ کلۆره خوێنهێنه‌ری سه‌روو
2- right atrium	2- guhikê rastê	٢ـ گوێچکه‌ڵه‌ی ڕاست
3- valva tricuspidalis	3- derçêya sêniçik	٣ـ زمانه‌ی سیانی
4- vein cava inferior	4- xwînhênera serekeya jêrîn	٤ـ کلۆره خوێنهێنه‌ری خواروو
5- right venticle	5- malika rastê	٥ـ سکۆڵه‌ی ڕاست
6- septum cord (septum interventricular)	6- navbira malikan	٦ـ ناوبره‌ی دڵ
7- left venticle	7- malika çepê	٧ـ سکۆڵه‌ی چه‌پ
8- mitral valve	8- derçêya duwanî	٨ـ زمانه‌ی دوانی (تاجی)
9- left atrium	9- guhikê çepê	٩ـ گوێچکه‌ڵه‌ی چه‌پ
10- pulmonary vein	10- xwînhênera pişikê	١٠ـ سیبه خوێنهێنه‌ره‌کان
11- pulmonary artery	11- xwînbera pişikê	١١ـ سیبه خوێنبه‌ر
12- aorta	12- şahdemar	١٢ـ شاخوێنبه‌ر

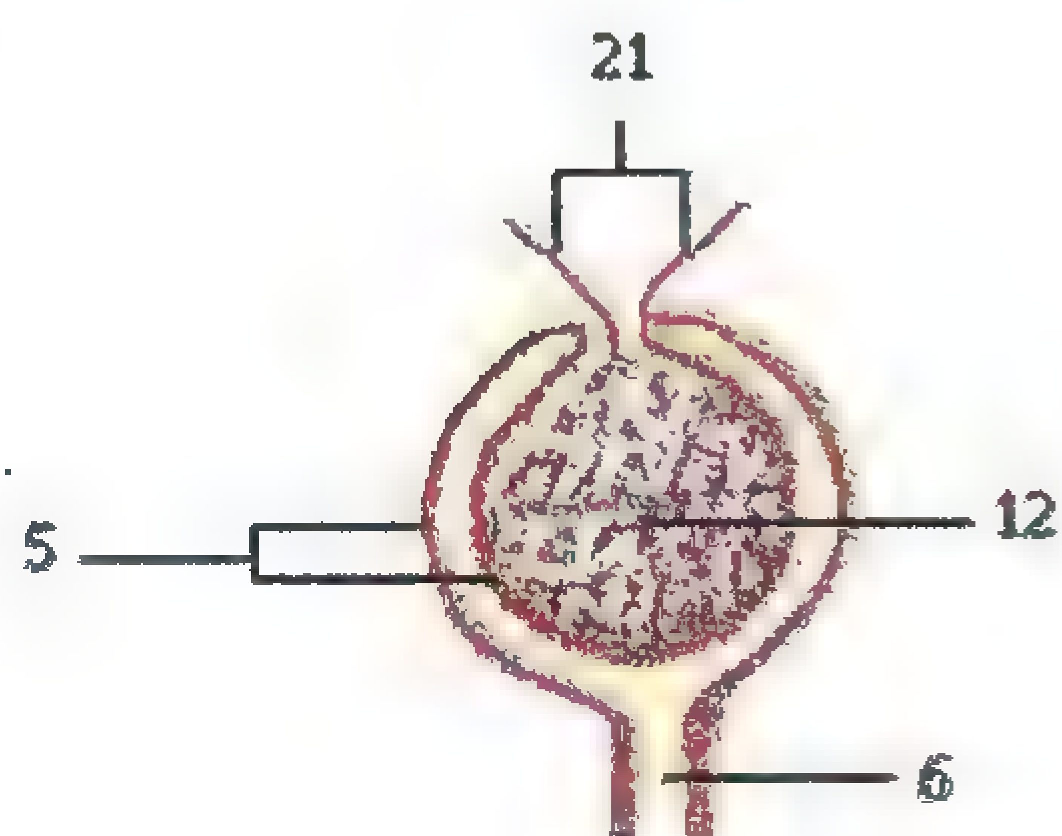
URINARY STSTEM   DEZGAHÊ MÎZÊ   کۆئەندامی گورچیلە – دەرهاویشتن

1- kidney, ren	1- gurçik	١ـ گورچیلە
2- renal medulla	2- kakloka gurçikê	٢ـ کرۆک ، مەغز ، مۆخی گورچیلە
3- renal pyramid	3- pîramîda gurçikê	٣ـ پۆپ تیژی گورچیلە ، قووچەکەکانی گورچیلە
4- blood vessels	4- mûdemarên xwînê	٤ـ لوولەکانی خوێن
5- Bowmans capsule	5- pordanka Boman	٥ـ توورەکەی بۆمان
6- tubulus uriniferi	6- mûdemarên mîzê	٦ـ موولوولەی بۆریچکەی میز
7- calyces	7- borîçkeya mîzê	٧ـ بۆریچکەی میز
8- ureter	8- mîzkêş, kenala mizê	٨ـ بۆریی میز
9- renal artery branches (renal vessels)	9- tayên xwînbera gurçikê	٩ـ لقی خوێنبەری گورچیلە
10- renal pelvis	10- legena gurçikê, mîzvegira gurçikê	١٠ـ حەوزی گورچیلە
11- renal artery	11- xwînbera gurçikê	١١ـ خوێنبەری گورچیلە
12- malpighian	12- topka Malpîç	١٢ـ تەنۆچکەی ماڵپیچی
13- urinary bladder	13- mîzdank, kisikê mizê	١٣ـ میزڵدان
14- adipose tissue	14- bezbenda navka gurçikê	١٤ـ بەزە شانەی گورچیلە
15- suprarenal gland, adernal gland	15- toşpîya ser gurçikê (toşpiya Adrînalî)	١٥ـ رژێنی (لەوی) سەر گورچیلە ، رژێنی (لووی) ئەدرینال
16- renal vein	16- xwînhênera gurçikê	١٦ـ خوێنهێنەری گورچیلە
17- inferior vein cava	17- xwînhênera serekiya jêrîn	١٧ـ کلۆرە خوێنهێنەری خوارووی
18- aorta	18- şahdamar	١٨ـ شا خوێنبەر
19- urethra	19- coya mîzê	١٩ـ رێرەوی میز ، میزەرۆ ، رێرەوەی هاوبەش
20- bladder muscles	20- masûlkên mîzdankê	٢٠ـ ماسوولکەی میزڵدان
21- blod vessels	21- mûdemarên xwînê	٢١ـ مووڵوولەی خوێن

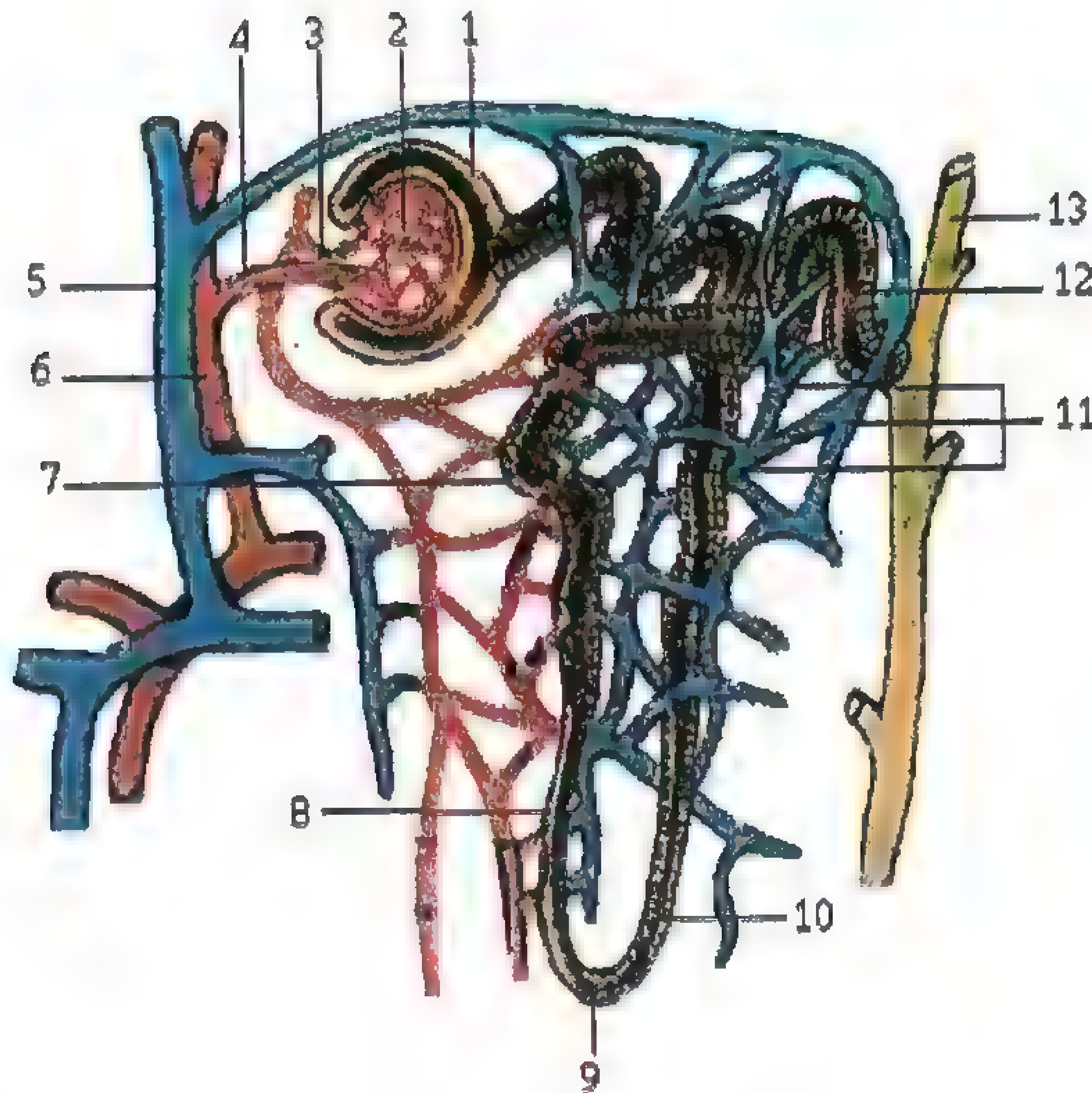

15
4
11
16
14
17
18
8
13
19

1
2
3
11
10
9
8
4
7
5
6

12
2
5
9
6
10
4
7
8
13
20
19

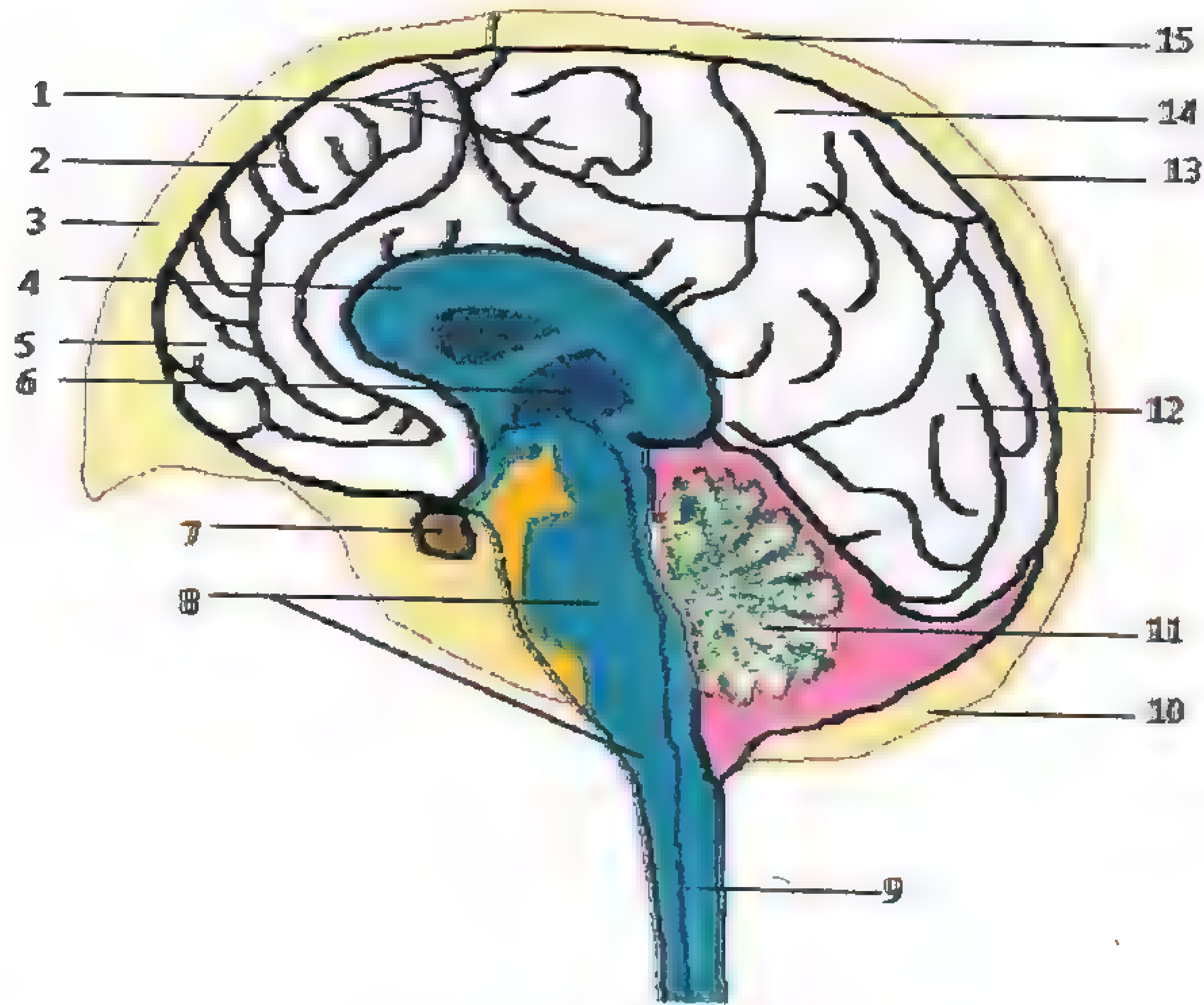

21
5
12
6

NEPHRON	YEKEYA MÎZÊ, NEFRON	یەکەی میز

1- Bowmans capsule	1- pordanka Boman	١- توورەکەی بۆمان
2- malpighian	2- topka Malpîç	٢- تەنۆچکەی مالْپێچی
3- efferent arteriol	3- xwînbera çûnê	٣- خوێنبەری دەرچوو
4- afferent arteriol	4- xwînhênera hatinê	٤- خوێنبەری هاتوو
5- vein	5- xwînhêner	٥- خوێنهێنەر
6- artery	6- xwînber	٦- خوێنبەر
7- distala tubulus	7- beşê binî yê mûdemara mîzê	٧- بەشی خوارەوەی بۆڕیی گورچیلە
8- descending of Henle´s loop	8- borîçkeya mîzê ya serjêr	٨- بۆڕیچکەی میزی نزمە ڕۆ
9- Henle´s loop	9- pêça Henles	٩- پێچی هێڵی
10- ascendding of Henle´s loop	10- borîçkeya mîzê ya serjor	١٠- بۆڕیچکەی میزی بەرزە ڕۆ
11- blood vessel	11-porgên xwînê	١١- تۆڕی موولوولە خوێن
12- proximala tubulus	12- beşê ser yê mûdemara mîzê	١٢- بەشی سەرەوەی بۆڕیی گورچێلە
13- collecting tube	13- borîçkeya kokerewe	١٣- بۆڕیچکەی کۆ کەرەوە

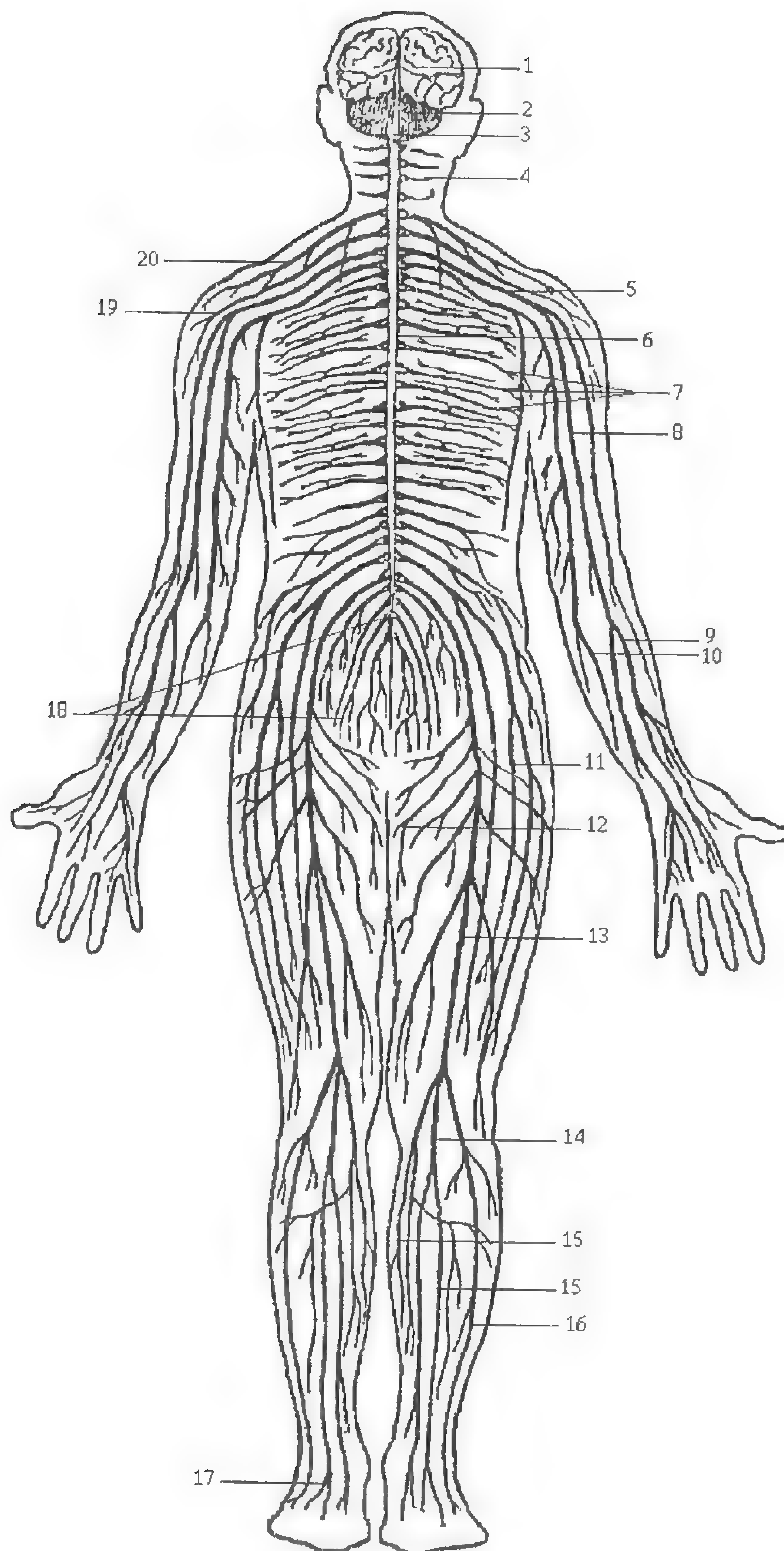
HEAD & BRAIN	SER Û MÊJÎ	سەرو مێشک

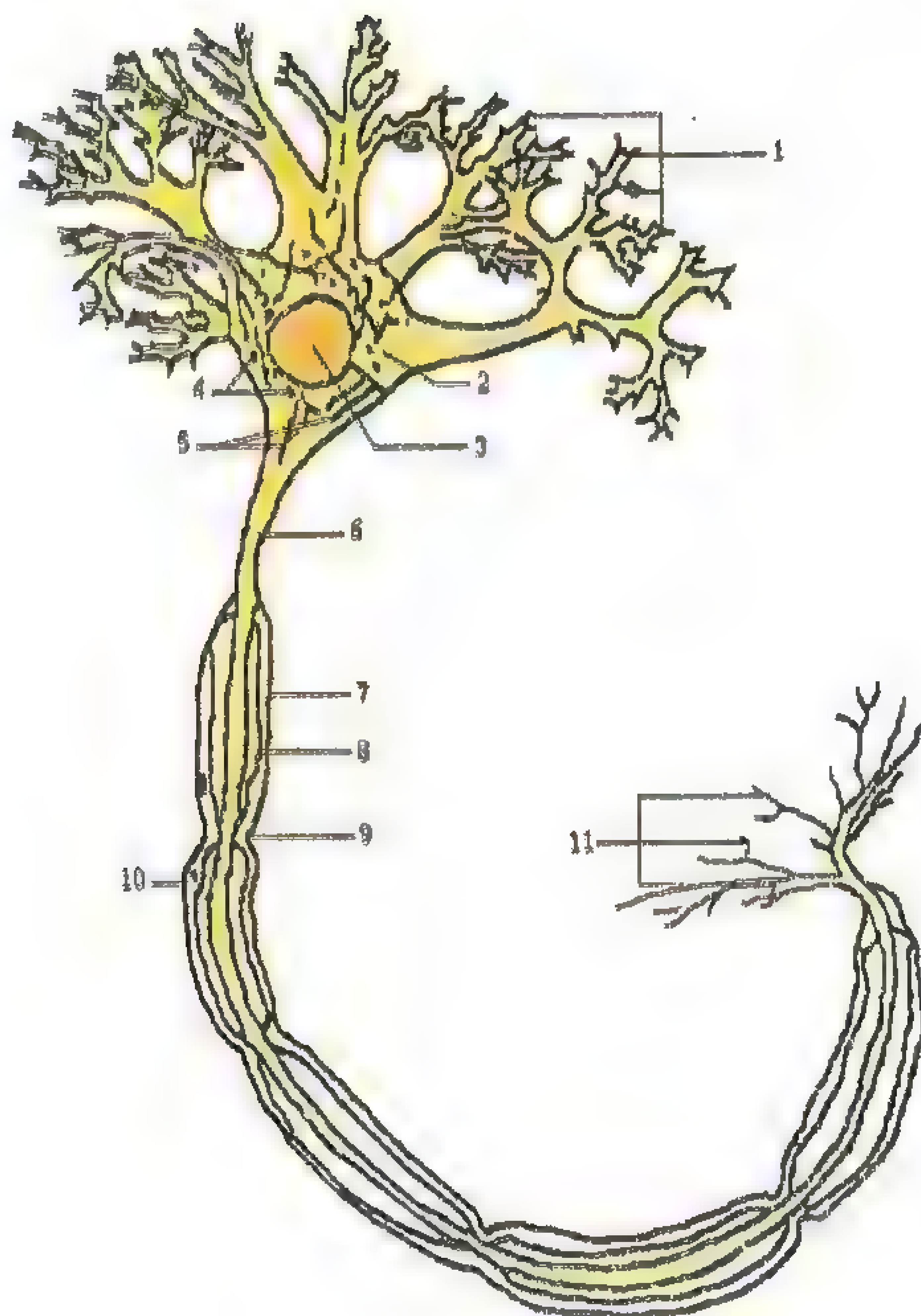
1- convolutions	1- pêçên mêjî	١- پێچ و پەنای مێشک
2- cerebrum	2- mêjî, mêjiyê mezin	٢- مێشک ، مێشکە گەورە ، مەغزی گەورە
3- frontal bone	3- hestiyê eniyê	٣- ناوچەوانە ئێسک
4- corpus callosum	4- tenî girêdar	٤- تەنی گرێدار
5- frontal lobe	5- loba eniyê	٥- پلی ناوچەوان ، ناوچەوانە پل
6- diencephalon	6- mêjîyê navendî	٦- ناوەندە مێشک
7- hypophys	7- toşpiya jêrmêjî, hîpofîz	٧- ڕژێنی ژێر مێشک ، ژێرمێشکە ، گلاندی ژێر مێشک
8- brain stem , medulla oblongata	8- pîvazoka mêjî	٨- درێژکۆڵەی مێشک ، لاکێشە مۆخ
9- medulla spinalis, spinal cord	9- mêjîyê piştê	٩- درکە پەتک ، دەماری درکاوی ، درکە مۆخ
10- occipital bone	10- hestiyê patikê	١٠- ئێسکی دوایی
11- cerebellum	11- mêjîkok, mêjiyê biçûk	١١- مێشکۆڵە ، مێشکی بچووک
12- occipital lobe	12- loba patka serî	١٢- پشتە پل ، پلی دوایی
13- mater encephali	13- perdeya mêjî	١٣- پەردەی مێشک
14- parietal lobe	14- toqa tasa serî	١٤- دیوارە پل
15- parietal bone	15- hestiyê tasa serî	١٥- ئێسکی دیواری ، ئێسکی تاتی

NERVE SYSTEM — DEZGAHÊ DEMAR — کۆئەندامی دەمار

1- cerebrum	1- mêjî, mêjiyê mezin	١ـ مێشک ، مێشکە گەورە ، مەغز
2- little brain, cerebellum	2- mêjîkok, mejiyê biçûk	٢ـ مێشکۆڵە ، مێشکی بچووک
3- brain stem , medulla oblongta	3- pîvazoka mêjî	٣ـ درێژکۆڵە مێشک ، لاکێشە مۆخ
4- cervical plexus	4- pelkedemarên stû	٤ـ تۆڕە دەماری ئەستۆ (مل)
5- brachial plexus	5- pelkedemarên mil	٥ـ تۆڕە دەماری قۆڵ (بازوو)
6- spinal cord	6- mêjiyê piştê	٦ـ دڕکە پەتک ، دەماری دڕکاوی
7- nerve thoracic	7- dirkedemarên sîngê	٧ـ دڕکە دەمارەکانی سنگ
8- median nerve	8- navenda demarên mil	٨ـ ناوەندە دەماری قۆڵ
9- radial nerve	9- demarên zendên stûr	٩ـ دەماری ئێسکی کەوەرە
10- ulnar nerve	10- demarên enîşkê	١٠ـ دەماری ئانیشک
11- femoral nerve	11- demarên ran	١١ـ دەماری ئێسکی ڕان
12- nervus cutaneus femoris intermedius	12- dirkedemarên pişta ran	١٢ـ دڕکە دەمارەکانی پشتە پێستی ڕان
13- sciatica nerve	13- demarên ischias	١٣ـ دەماری کلۆت
14- tibial nerve	14- demarên lûlaqa stûr	١٤ـ دەماری ئێسکی قامیشە
15- deep peroneal nerve	15- demarên lûlaqa zirav yên jorîn	١٥ـ دەماری ناوەکی تەڵەزمە ئێسک
16- superficial peroneal nerve	16- demarên lûlaqa zirav yên derve	١٦ـ دەماری دەرەکی تەڵەزمە ئێسک
17- sural nerve	17- demarên binçokan	١٧ـ دەماری بن چۆک ، دەماری بن ئەژنو
18- sacrolumbul plexus	18- demarên sêbende, demarên kemaxê	١٨ـ دڕکە دەمارەکانی کەلەکە
19- axillary nerve	19- demarên mil, demarên bêrokê	١٩ـ دەماری بن هەنگڵ
20-suprasclavicular nerve	20- demarên sermil	٢٠ـ دڕکە دەماری سەر دەفەی شان

1
2
3
4
20
5
19
6
7
8
9
10
18
11
12
13
14
15
15
16
17

NERVE CELL

1- dendriter
2- cell body
3- nucleus
4- nissl granules
5- neurofibrilla
6- axon
7- neurilemma
8- myelin sheath
9- node of Ranvier
10- Schwanns cell
11- terminal branches

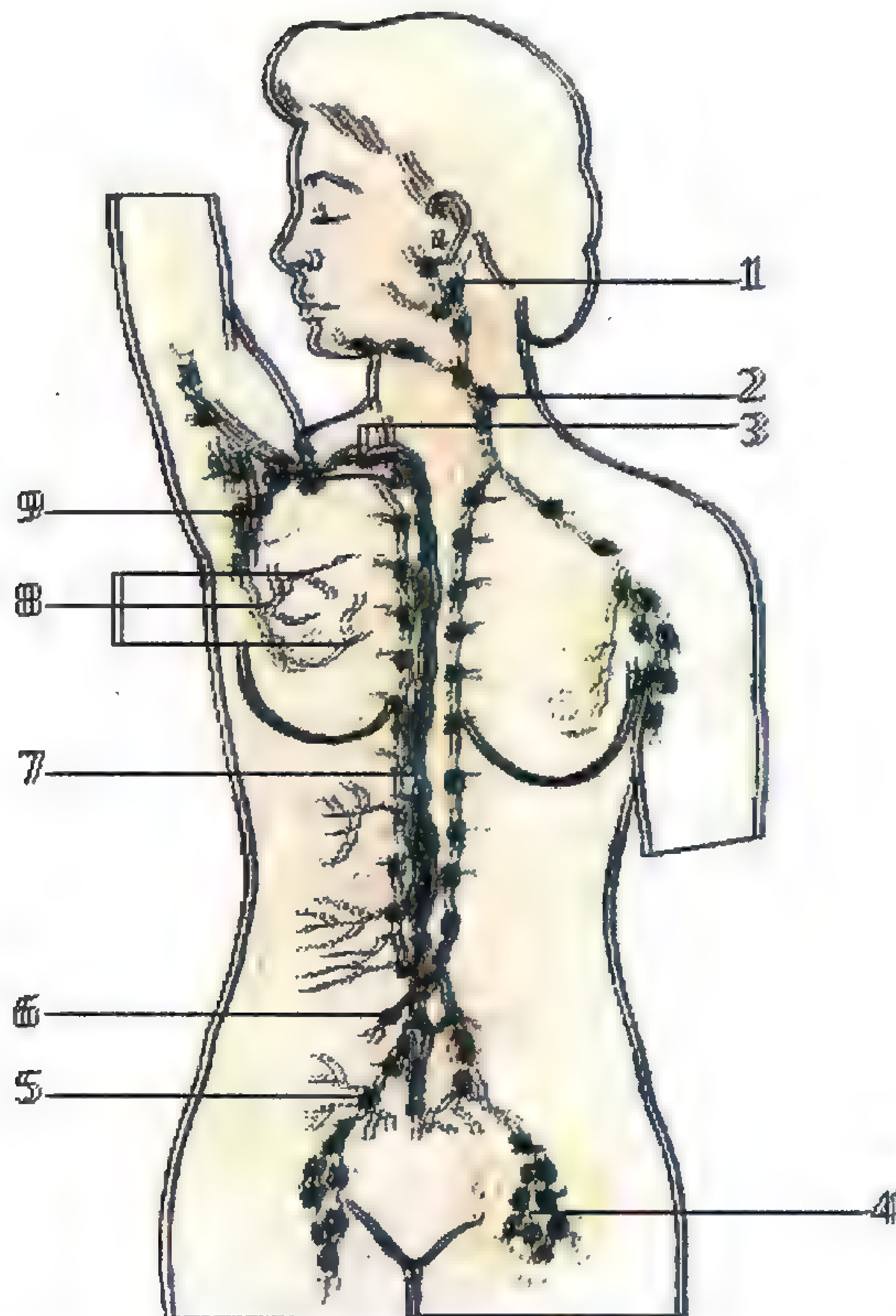
DEMARE ŞANE

1- liq û pop
2- laşê şanê
3- navik
4- dendikên neslê
5- demare rîşaloçke
6- tewera demarê, axon
7- parêzera şanê
8- bergê mêjî
9- girêka ranvêr
10- şaneya şivan
11- serşaxên dawî yên axonê

دەمارە خانەیەک

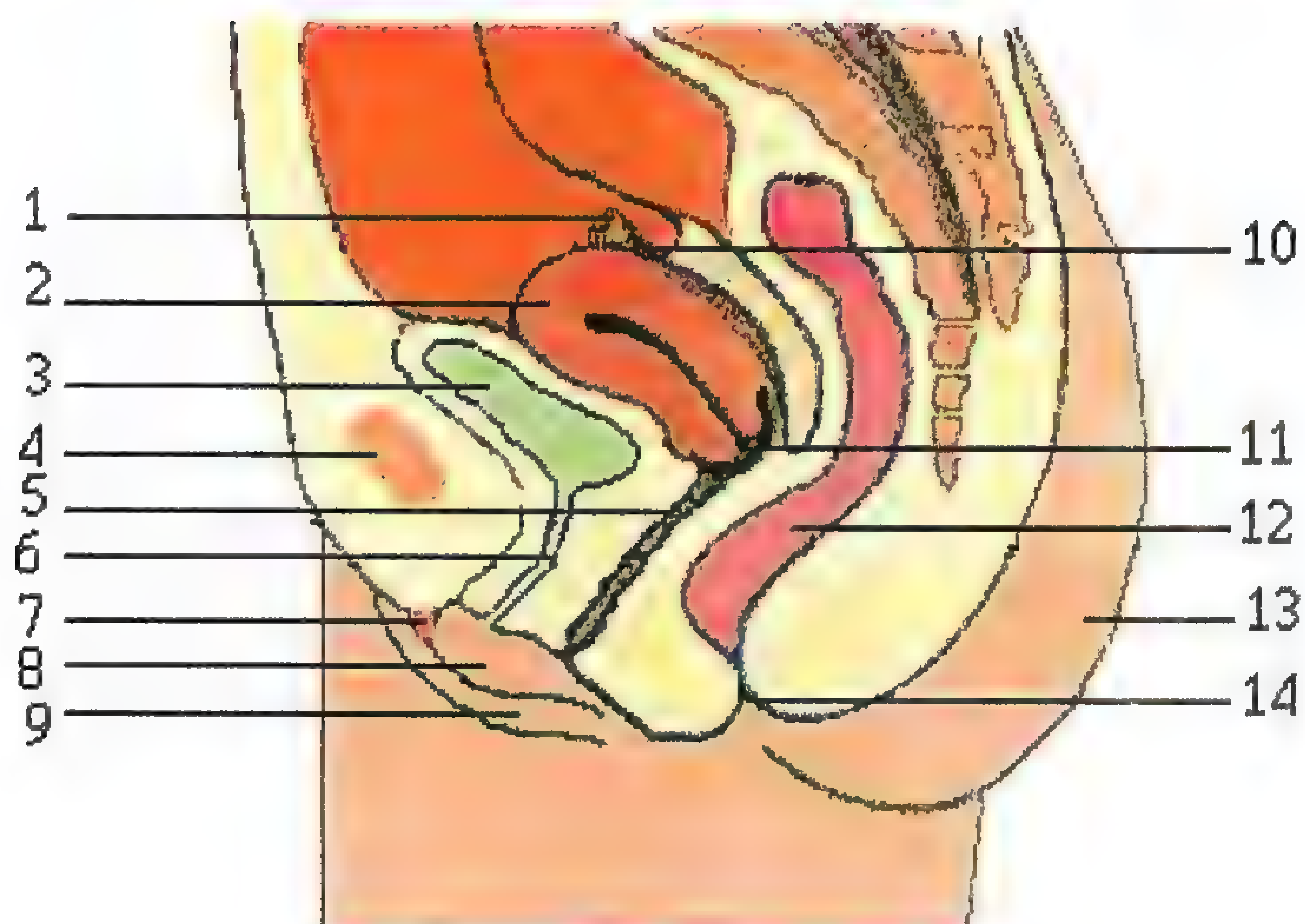
١ـ لق و پۆپ
٢ـ لەشی خانە ، تەنی خانە
٣ـ ناووک
٤ـ دەنکۆڵەکانی نسل
٥ـ دەمارە ریشاڵۆچکە
٦ـ تەوەرە ، تەوەرەی دەمار
٧ـ بەرگی خانە ، پارێزەری خانە
٨ـ بەرگی مۆخێنی
٩ـ گرێی رانڤیر، قەفی رانڤیر
١٠ـ خانەی شوان
١١ – دوالقەکانی تەوەرە

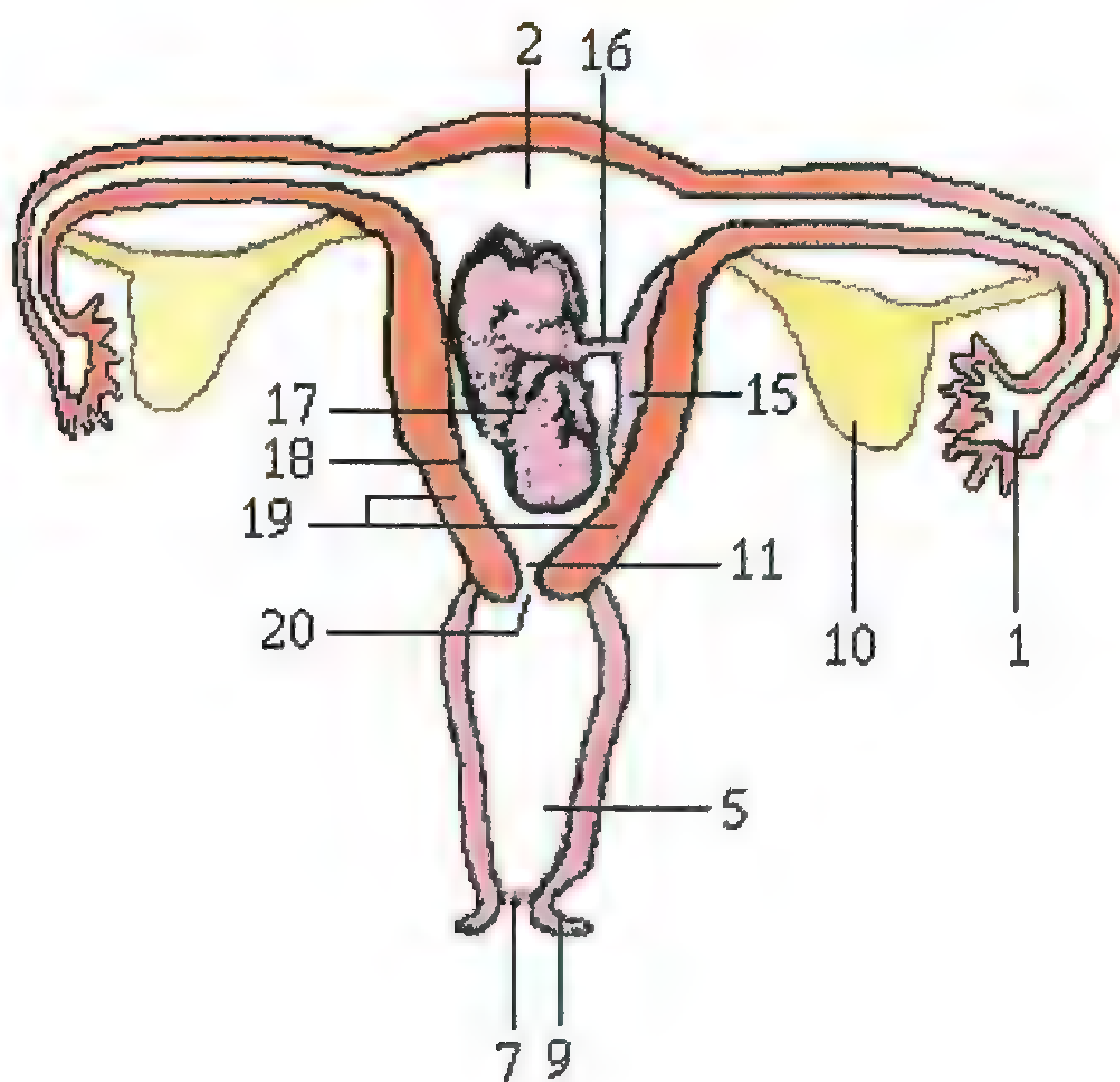
LYMPH SYSTEM DEZGAHÊ LÎMFÊ کۆئەدامی لیمف

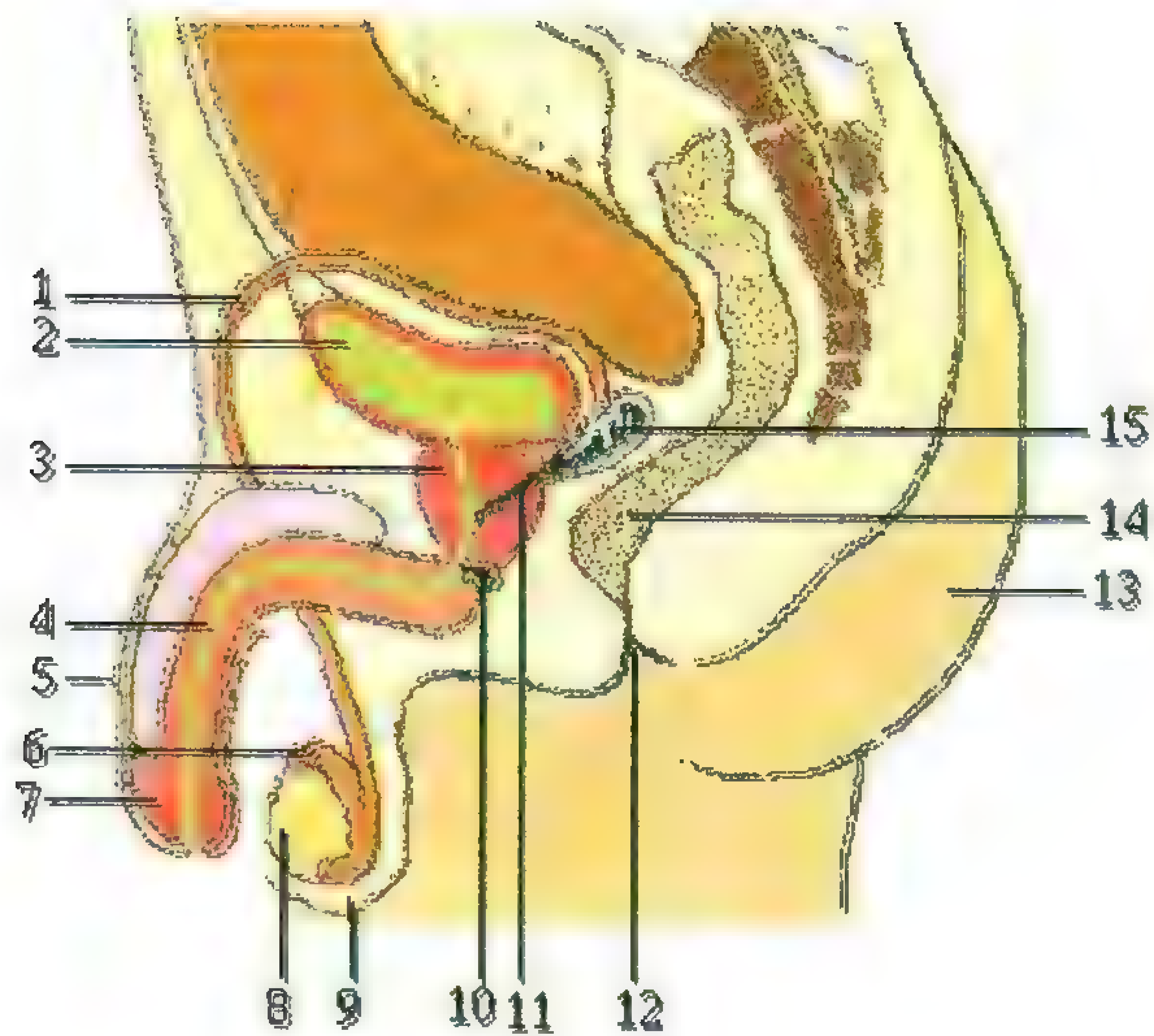
1- auricular lymph nodes	1- toşpiya lîmfa binguh	١ـ لیمفە رژێنی (گرێ) بن گوێ
2- cervical lymph nodes	2- toşpiya lîmfa stû	٢ـ لیمفە رژێنی (گرێ) مل ، ئەستۆ
3- right lymphatic duct	3- coya lîmfa rastê	٣ـ لیمفە جۆگەی ڕاست
4- inguinal lymph nodes	4- toşpiya lîmfa binran	٤ـ لیمفە رژێنی (گرێ) بن ڕان
5- lumber lymph nodes	5- toşpiya lîmfa kumaxê	٥ـ لیمفە رژێنی (گرێ) سمت
6- intestinal lymph nodes	6- toşpiya lîmfa rûviyan	٦ـ لیمفە رژێنەکانی ڕیخۆڵە
7- thoracic duct	7- coya lîmfa sîngê	٧ـ لیمفە جۆگەی سنگ
8- lymphatic vessels	8- mûdemarên lîmfê	٨ـ موولوولەکانی لیمف
9- axillary lymph node	9- toşpiya lîmfa binçeng	٩ـ لیمفە رژێنی (گرێ) بن باخەڵ

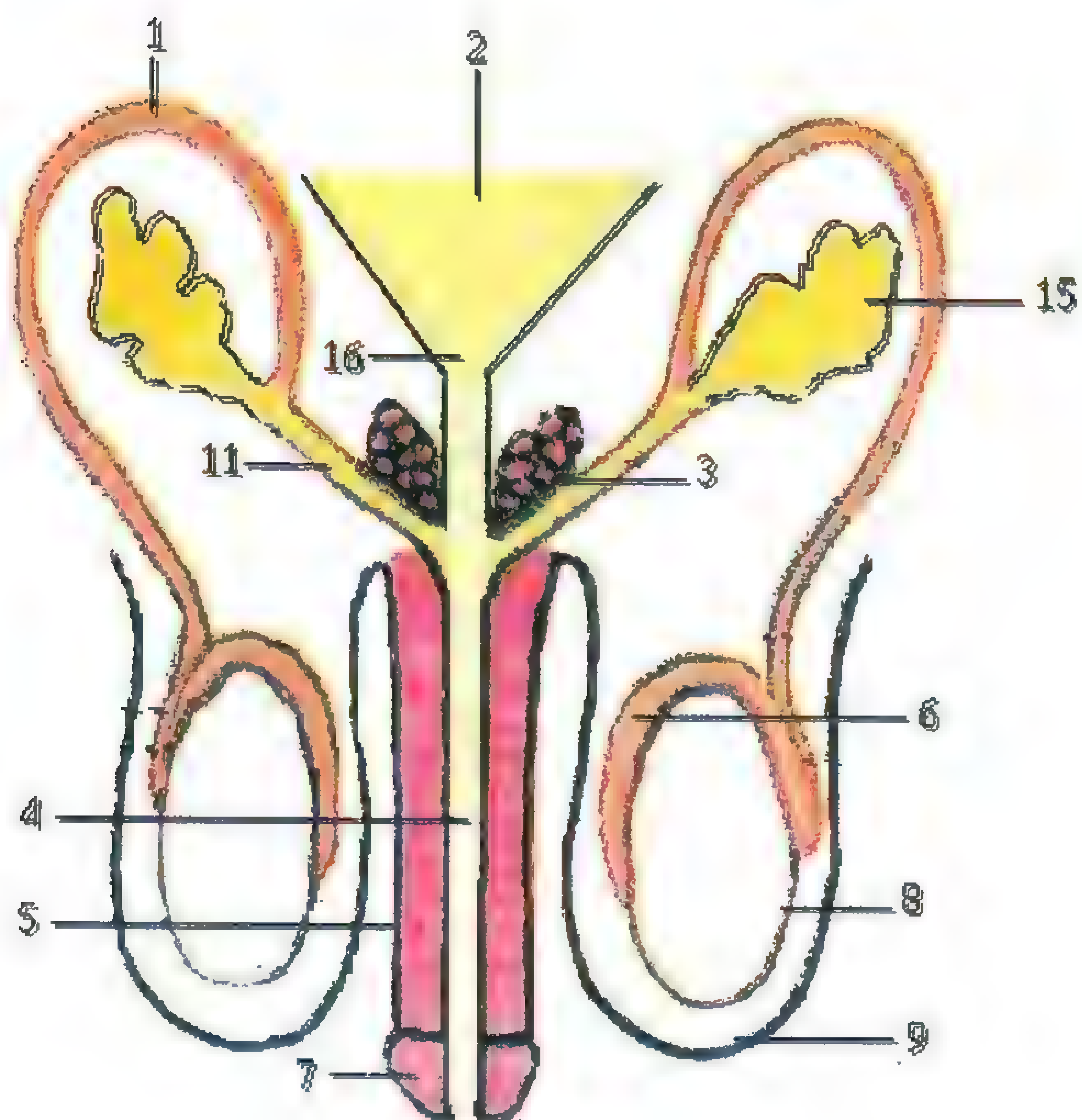
THE FEMALE GENTAL ORGANS	ORGANÊN CINSÎ YÊN JINAN	کۆئەندامی زاوزێی مێینە
1- uterine tube , ovarian duct	1- rûvika xerzerê	١ـ جۆگەی هێلکە
2- uterus	2- malbiçûk, malzarûk	٢ـ منداڵدان ، پزدان
3- urinary bladder	3- mîzdank	٣ـ میزڵدان
4- pubicbone	4- hestiyê rûv	٤ـ ئێسکی موسڵدان
5- vagina	5- piz, vagîna	٥ـ زێ ، پز ، ئەندامی مێینە
6- urethra	6- coya mîzê	٦ـ ڕێڕەوی میز ، جۆگەی میز
7- clitoris	7- gîlik, zîlik	٧ـ ڤیتکە، میتکە، چیچک، بەلۆکە
8- labium mins	8- lêva piza biçûk	٨ـ لچی بچووکی زێ
9- labium majus	9- lêva piza mezin	٩ـ لچی گەورەی زێ
10- ovary	10- xêrzdank, hêkdank	١٠ـ هێلکەدان
11- cervix of uterus	11- stûyê malbiçûkê	١١ـ ئەستۆی منداڵدان ، ملی منداڵدان
12- rectum	12- rûviya dawîn, tirtirok	١٢ـ راستە ریخۆڵە ، کۆم
13- buttock	13- gurmik	١٣ـ پاشەڵ ، سمت ، لاقوون
14- anus	14- pind , zotik derçey kom	١٤ـ دەرچەی کۆم
15- placenta	15- hevalbiçûk , hevalok	١٥ـ وێڵداش ، وێڵاش ، هەڤاڵۆک، هاوەڵ
16- umbilical cord	16- navkepitik	١٦ـ ناوکە پەتک ، ناوکەداو
17- fetus , embryo	17- zikmak , avlime	١٧ـ ئاوملەمە ، ئاوڵەمە ، پس ، پێزە ، بێچوو
18- endometrium	18- perdeya malbiçûkê	١٨ـ پەردەی لینچی منداڵدان
19- body of uterus	19- laşê malbiçûkê	١٩ـ لەشی منداڵدان
20- external os of uterus	20- devê malbiçûkê	٢٠ـ دەمی منداڵدان

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

2
16
17
18
19
15
11
20
10
1
5
7
9

THE MALE GENITAL ORGANS	ORGANÊN CINSÎ YÊN MÊRA N	کۆئەندامی زاوزێی نێرینە
1- deferent duct	1- kerxa tuxmavê	١ـ تۆواوە جۆگە ، بۆڕی تۆو ، لوولەی گەیاندن
2- urinary bladder	2- mîzdank, kisikê mîzê	٢ـ میزڵدان
3- prostate gland	3- toşpya prostat	٣ـ ڕژێنی (لووی) پرۆستات ، گلاندی پرۆستات
4- urethra	4- coya mîzê, mîzkêş	٤ـ میزە ڕۆ ، ڕێڕەوی میزو زاووزێ
5- penis	5- endamî nêrîne, penîs	٥ـ ئەندامی نێرینە ، زەکەر
6- epididymis	6- coya tuxmavê	٦ـ بوربوخ ، هاوهێلکە گون ، گونەوێڵە بۆڕیی یەکانی سپێرم
7- glans	7- gupik	٧ـ کڵاوە ئەندامی نێرینە
8- testis	8- gun	٨ـ گون ، پاتوو
9- scrotum	9- kisikê gun	٩ـ توورەکەی گون ، کیسەی گون
10- bulbourethral gland	10- toşpiya cowper	١٠ـ ڕژێنی کۆپەر ، لووی کۆپەر
11- ejaculatory duct	11- coya perînê	١١ـ جۆگەی پەڕین ، کەناڵی هاوشتن
12- anus	12- derçey kom, pind zotik	١٢ـ دەرچەی کۆم ، کونی کۆم
13- buttock	13- gurmik	١٣ـ پاشەڵ ، سمت ، لاقوون
14- rectum	14- rûviya dawîn, tirtirok	١٤ـ ڕێکە ریخۆڵە ، کۆم
15- seminal vesicle	15- porgên tuxmavê	١٥ـ تۆودان ، توورەکەی تۆو ، تۆواوە چیکڵدانە
16- bladder neck	16- stûyê mîzdankê	١٦ـ ئەستۆی میزڵدان ، ملی میزڵدان

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

1
2
15
16
11
3
6
4
5
8
9
7

سەرچاوەکان

بۆ ئەم فەرهەنگە سوودمان لەم سەرچاوانەی خوارەوە وەرگرتووە :-

١- فەرهەنگی هەنبانە بۆرینە ، دانانی هەژار ، چاپخانەی سروش - تهران ساڵی ١٣٦٨چاپی یەکەم

٢- قاموس مدرسی کوردی - عەرەبی دانانی کۆمەڵی زانستی لە سلێمانی ، چاپی ١٩٧٢ چاپخانەی دارالجاحظ- بەغدا.

٣- فەرهەنگی زانیاری دانانی کەمال جەلال غەریب ، بەرگی یەکەم ١٩٧٤ ، بەرگی دووەم ١٩٧٩ ، بەرگی سێ یەم ١٩٨٣

٤- فەرهەنگی زانستی زیوار ، جەمال عەبدول ، چاپی یەکەم ١٩٩٥ هەولێر .

٥- فەرهەنگی شەوکار ،دانانی جەمال عەبدول لەبڵاوکردنەوەکانی ناوەندی رۆشنبیری- سلیمانی/بازاری ڕاپەرین ، یەکەم چاپ ,١٩٩٨.

٦- فەرهەنگی نۆبەرە ، دانانی گیو مکریانی ، بەرگی یەکەم ، چاپخانەی الحوادث - بەغدا ١٩٨٦

٧- فەرهەنگی پزیشکی سوێدی - کوردی ، دانانی مژدە خەلیل رەشید ، چاپی یەکەم ١٩٩٧ ستوکهۆلم .

٨- کتێبی زانیاری ، پۆلی سێ یەمی ناوەندی .

٩- معجم مصطلحات-DICTIONARY- FERHENGOK دانانی عەزیز عەقراوی .

١٠- لەبڵاوکراوەکانی کۆڕی زانیاری ، ژمارە ١- ٦ بەغدا .

11- Svenska - kurdiskt lexikon, översättare Rewo Zilan, ISBN 91- 7688 - 164 - 4, Norstedts Tryckeri, 1989

12-Svensk -SYd kurdiskt lexikon , HASSAN QHAZI, HEWA CARDOI, Norsteds förlag- sweden 1992

13- ROJNAMEY KURMANCÎ- Enustîtuî kurdî ya pirês
hejmar 3 havîn 1988
hejmar 5 havîn 1989
hejmar 6 zivistan 1990
hejmar 7 havîn 1990

14- ENGELSK-SVENSKA , SVENSK- ENGELSKA - ORD BOKEN, ISBN 91-1-945552-6, Norstedts Förlag AB, 1994

15- AN ATLAS OF ANATOMY BY J. C. BOILEAU GRANT, 1956

16- VÄGEN TILL HÄLSA , CARL OTTOSEN, STOCKHOLM 1921

17- MÄNNISKOKROPPEM, EGRON VALLÉN, STOCKHOLM 1959

18- HUS LÅKAREN, Nr: 1, 2, 3, 4 ,Trykt hos Esselte Herzogs, Nacka 1982.

19- SKOL ORDLISTA, UTGIVEN AV SVENSKA AKADEMIEN OCH SVENSKA SPRÅKNÄMNDEN , Esselte Herzogs, Nacka 1982.

20- ANATOMISK BILDORDBOK, Heinz Feneis, översättning Ingrid Brinkman 1979.

21- BRA BÖCKAR LÄKARLEXIKON Nr 1- 6 , ISBN 91- 86102 - 34 - 6, 1981

سوپاس نامە

پڕ بە دڵ سوپاسی هەموو ئەم برا کوردانە دەکەم کە لەگەڵم زۆر خەریک بوون و لە یارمەتیدانم هیچ درێغیان نەکردووە و ئەوپەڕی ئەرکیان خستە سەرشانی خۆیان.

١- دکتور مووستەفا عەلی ، پێداچوونەوەی ووشە پزیشکی یەکانی بەزمانی بێگانەکان (سویدی / ئینگلیزی).
٢- فەرهاد شاکەلی ، پێداچوونەوەو پاکنووسینی ووشە کوردییەکان زاراوەی سۆرانی و نووسینی بە زاراوەی کرمانجی.
٣- مژدە خەلیل رەشید ، پێداچوونەوە و پاکنووسینی وشە کوردییەکان بە زاراوەی سۆرانی و زمانی سویدی. هەروەها سوپاسی ئەو پێشەکی یە جوانەی دەکەم کە بۆ فەرهەنگی چاپە سویدی یەکەی نووسیویەتی.

٤- نوری ئەیوب لە گەڵ فارس تایر بامەڕنی ، پاککردنەوە و پێداچوونەوەی وشەکان بە زاراوەی کرمانجی.
٥- حەسیب رۆژبەیانی و عەلی لەبریز پێداچوونەوەی ووشە سوێدییەکان و کوردییەکان.
٦- فلیپ لەیلانی لە پاککردنەوە و سازکردنی وێنەکان.
٧- سالی پێرشون (Sally Persson) مامۆستای زمانی سوێدی.
٨- سوپاسی ئینستوتێتی کوردی دەکەم لە ستۆکهۆڵم بۆ پەیداکردنی سەرچاوەی ووشەی کوردی بەزاراوەی کرمانجی و هەروەها کاری چاپکردنی ئەم فەرهەنگەی گرتە ئەستۆی خۆی .
٩- سوپاسی ئینستوتێتی کوردی فرەنسا دەکەم بۆ سوود وەرگردنم لە گۆڤاری کرمانجی وەک سەرچاوەیەکی سەرەکی بۆ زاراوەی کرمانجی .
ئیتر هیوادارم کە هەموو دڵسۆزێک لە ڕاو پێشنیاری خۆی بێ بەشمان نەکات تا لە پاشەڕۆژدا بتوانم فەرهەنگێکی زانستی ڕێک و پێک ترو دەوڵەمەندتر پێشکەش بە زمانە شیرینەکەی و نەتەوەکەمان بکەین .
ئیتر پشت بە خوا و هەموو دڵسۆزێکی کورد پەروەر.

چاپکراوەکانی وەزارەت ساڵی 2003

١٤٠- هەڵدێران (کورتە چیرۆک) - ئاسۆ حەسەن

١٤١ - أربيل دراسات ديموغرافية - أقتصادية... د. خليل اسماعيل محمد

١٤٢- فرینەکان... ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل (کۆمەڵە چیرۆک)

١٤٣- کۆڵنەدان... عەزیزی مەلای رەش (چیرۆکێکی درێژی منداڵانە)

١٤٤- رێبەری تەندروستیی وەرزشوانان... صلاح سعدون

١٤٥- دۆنای دۆن... مەوجود سامان (شیعر)

١٤٦- خەم بەپێوەری رێختەر... رەزا سەید گوڵ بەرزنجی (کورتە چیرۆک)

١٤٧- شەش پێی بەحری... د.ئیبراهیم ئەحمەد شوان (حەکایەتی فۆلکلۆری)

١٤٨ ـ چەند راهێنانێک بۆ بنیاتنانی یاری لەشجوانی... جاسم رەمەزان شێخۆ

١٤٩- کاتم بەفیرۆ نادەم... کاکل محەمەد - بەهرام

١٥٠- پەیڕەوانی راستی، یارانی کوردستان «ئەهلی هەق»... وەرگێڕانی - ئاسۆ کەریم

١٥١- رێنمایی و خۆپاراستن لەکێشەو رووداوەکانی هاتووچۆ... بێستون نورالدین

١٥٢- قاقلە جندۆکە... نازناز محەمەد عەبدولقادر کردوویەتییە کوردی

١٥٣- گیانلەبەران چۆن قسە دەکەن... نازناز محەمەد عەبدولقادر کردوویەتییە کوردی

١٥٤- گیانلەبەران چۆن دەبینن.. نازناز محەمەد عەبدولقادر کردوویەتییە کوردی

١٥٥- سەرەتایەک بۆ تێگەیشتنی هەڵبژاردن... محەمەد خورشید تۆفیق

١٥٦- حەشیشە کێشەکان... فەرهاد پیرباڵ (شانۆنامە)

١٥٧- بۆنی ئەشکەوت.... جەلیل کاکە وەیس (چیرۆک)

١٥٨- قەفەسێکی زێرین..... جەماڵ گردە سووری (چیرۆکی منداڵان)

١٥٩- سیندرێلا... وەرگێڕانی مستەفا ئێلخانی زادە (چیرۆکی ئەفسانە)

١٦٠- جرجه مشک.. وەرگێرانی مستەفا ئیلخانی زادە (چیرۆکی منداڵان)

١٦١- مراوی.. وەرگێرانی مستەفا ئیلخانی زادە (چیرۆکی منداڵان)

١٦٢- سەگی ئاوی.. وەرگێرانی مستەفا ئیلخانی زادە (چیرۆکی منداڵان)

١٦٣- هەڵووژە فرۆش.. وەرگێرانی گوڵەر سیامەنسووری (چیرۆکی منداڵان)

چاپکراوەکانی وەزارەت ساڵی 2004

١٦٤- زەردەخەنەی جوان.. ئەحمەد سەید عەلی بەرزنجی (چیرۆکی منداڵان)

١٦٥- وەشەن خان چۆن تابلۆکەی ڕەنگاوڕەنگ کرد؟... عەزیز ڕەشید هەریری (کۆمەڵە چیرۆکێکی منداڵانە)

١٦٦- مایە، هێز و خۆشەویستی.. وەرگێرانی بەهزاد ئەرشەد حەویزی

١٦٧- دەریای منداڵ.. ڕۆستەم باجەلان (ڕۆمانی منداڵان)

١٦٨- گوڵەکان مەقرتێنن.. ڕەسوڵ بەختیار (چیرۆکی منداڵان)

١٦٩- نامەکانی ژاکۆن.. جەبار جەمال غەریب (کۆمەڵە چیرۆک)

١٧٠- کاڵێ و گەوهەری بەخت.. محەمەد ڕەحیم ڕەمەزان نیروانی (چیرۆکی منداڵان)

١٧١- بەسەرهاتی دایکێک... هیمەت عەزیز کاکەیی (چیرۆکی منداڵان)

١٧٢- داب و نەریتی ژنهێنان لە کوردەواریدا... د. عومەر ئیبراهیم عەزیز (پەتی)

١٧٣- گرێ کوێرە.. محەمەد حەسەن ڕۆژبەیانی کردوویەتی بەکوردی (کۆمەڵە چیرۆکێکی تەنز ئامێزە)

١٧٤ ـ ئیسماعیل حەقی شاوێس ـ توێژینەوە دڵشاد مەحموود عەبدوڕڕحمان.

١٧٥ ـ ئەتلەسی توێکاری لەشی مرۆڤ ـ موستەعین لەیلانی

ATLAS OF THE HUMAN ANATOMY

KURDISH - ENGLISH

MUSTAEEN LAILANI

2004 هەولێر